

ΔΙΕΘΝΕΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ**

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Αξιοποίηση υποδομών προσβασιμότητας για άτομα με αναπηρία. Η περίπτωση του Δήμου Δίου-Ολύμπου»

ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ ΟΛΥΜΠΙΑ

Επιβλέπων καθηγητής: Δ. ΑΗΔΟΝΗΣ

Κατερίνη, Φεβρουάριος 2023

ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Με πλήρη επίγνωση των συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων, δηλώνω ενυπογράφως ότι είμαι αποκλειστικός συγγραφέας της παρούσας Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας, για την ολοκλήρωση της οποίας κάθε βοήθεια είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται λεπτομερώς στην εργασία αυτή. Έχω αναφέρει πλήρως και με σαφείς αναφορές, όλες τις πηγές χρήσης δεδομένων, απόψεων, θέσεων και προτάσεων, ιδεών και λεκτικών αναφορών, είτε κατά κυριολεξία είτε βάσει επιστημονικής παράφρασης. Αναλαμβάνω την προσωπική και ατομική ευθύνη ότι σε περίπτωση αποτυχίας στην υλοποίηση των ανωτέρω δηλωθέντων στοιχείων, είμαι υπόλογος έναντι λογοκλοπής, γεγονός που σημαίνει αποτυχία στην Διπλωματική μου Εργασία και κατά συνέπεια αποτυχία απόκτησης του Μεταπτυχιακού Τίτλου των Μεταπτυχιακών Σπουδών, πέραν των λοιπών συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων. Δηλώνω, συνεπώς, ότι αυτή η ΜΔΕ προετοιμάστηκε και ολοκληρώθηκε από εμένα προσωπικά και αποκλειστικά και ότι, αναλαμβάνω πλήρως όλες τις συνέπειες του νόμου στην περίπτωση κατά την οποία αποδειχθεί, διαχρονικά, ότι η εργασία αυτή ή τμήμα της δεν μου ανήκει διότι είναι προϊόν λογοκλοπής άλλης πνευματικής ιδιοκτησίας.

Όνομα & Επώνυμο Συγγραφέα (Με κεφαλαία) :

Υπογραφή (Ολογράφως, χωρίς μονογραφή) :

Ημερομηνία (Ημέρα - Μήνας - Έτος) :

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ.....	2
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
ABSTRACT	6
ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ ΕΙΚΟΝΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ.....	7
ΣΥΝΤΜΗΣΕΙΣ	10
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	11
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	12
1. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	16
1.1 Η Έννοια της αναπηρίας.....	16
1.2 Είδη αναπηρίας	20
1.3 Η Έννοια της προσβασιμότητας	36
1.4 Η προσβασιμότητα στα αστικά κέντρα	40
1.5 Θεσμικό πλαίσιο προσβασιμότητας για άτομα με αναπηρία στον Ευρωπαϊκό χώρο	41
1.6 Παραδείγματα πρότυπων προσβάσιμων πόλεων στην Ελλάδα και στην Ευρώπη .	44
2. Ο ΔΗΜΟΣ ΔΙΟΥ-ΟΛΥΜΠΟΥ.....	49
2.1 Γενικά	49
2.2 Τακτικές για προσβασιμότητα σε άτομα με αναπηρία	51
3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	55
3.1 Ερευνητική μέθοδος.....	55
3.2 Δείγμα.....	55
3.3 Ερευνητικό εργαλείο	55
3.4 Ερευνητική διαδικασία.....	56
4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	59
4.1 Ανάλυση αποτελεσμάτων	59
4.2 Έλεγχος αξιοπιστίας μέσω δείκτη εσωτερικής συνέπειας Cronbach's alpha	88
4.3 Στατιστική ανάλυση.....	94
4.4 Ερευνητικές υποθέσεις	98
5. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	102
6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	107

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	110
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	113

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα έρευνα επιχειρείται να καταγραφεί η υφιστάμενη κατάσταση αναφορικά με την προσβασιμότητα των ατόμων με μόνιμη ή προσωρινή αναπηρία ή άλλες δυσκολίες πρόσβασης στον Δήμο Δίου-Ολύμπου, με ιδιαίτερη έμφαση στην πρωτεύουσα του Δήμου, το Λιτόχωρο, να διερευνηθεί κατά πόσο εξασφαλίζεται το ισότιμο δικαίωμα της πρόσβασης των ατόμων αυτών στις υποδομές του Δήμου, με σκοπό τόσο την εξυπηρέτησή τους, όσο και την απόλαυση της μοναδικής ομορφιάς των περιοχών του Δήμου, καθώς και να προταθούν τρόποι αξιοποίησης των υποδομών προσβασιμότητας, ούτως ώστε ο Δήμος Δίου-Ολύμπου να γίνει πιο φιλικός για τα άτομα αυτά.

Σκοπός της εργασίας είναι η διερεύνηση της σημαντικότητας του να είναι οι Δήμοι στην Ελλάδα γενικότερα και ο Δήμος Δίου-Ολύμπου ειδικότερα, φιλικοί προς τα άτομα με αναπηρία και της αναγκαιότητας ύπαρξης υποδομών προσβασιμότητας για το σκοπό αυτό, καθώς το ζητούμενο σήμερα είναι ο σχεδιασμός για πόλεις που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες του κάθε πολίτη τους - πόλεις όπου η έλλειψη πρόσβασης ή ακόμα και η δυσκολία πρόσβασης να είναι η εξαίρεση και όχι ο κανόνας.

Αρχικά, αναλύονται οι έννοιες της αναπηρίας και των ειδών της αναπηρίας όπως κινητική, νοητική, προβλήματα ακοής και όρασης. Αναλύεται, επίσης, και η έννοια της προσβασιμότητας και γίνεται αναφορά στην ισχύουσα νομοθεσία στην Ευρώπη και σε κάποια παραδείγματα προτύπων προσβάσιμων πόλεων στην Ελλάδα και στην Ευρώπη.

Στη συνέχεια, δίνονται κάποιες γενικές πληροφορίες για τον Δήμο Δίου-Ολύμπου και αναφέρονται κάποιες τακτικές προσβασιμότητας που εφαρμόζει ο Δήμος για τα άτομα με αναπηρία και τέλος γίνεται η ανάλυση της έρευνας και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν και ορισμένα συμπεράσματα που βγήκαν με βάση τα διερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν και ακολουθούν κάποιες προτάσεις.

Λέξεις - Κλειδιά : Προσβασιμότητα, Άτομα με Αναπηρία, Εμποδιζόμενα Άτομα, Προσβάσιμες πόλεις, Αναπηρία.

ABSTRACT

In this research, an attempt is made to record the current situation regarding the accessibility of people with permanent or temporary disabilities or other access difficulties in the Municipality of Dion-Olympus, with particular emphasis on the capital of the Municipality, Litochoro, to investigate whether the equal right of access of these people to the infrastructure of the Municipality, with the aim of serving them as well as enjoying the unique beauty of the areas of the Municipality, as well as to propose ways of utilizing the accessibility infrastructure, so that the Municipality of Dion-Olympus becomes more friendly for these people.

The purpose of the work is to investigate the importance of the municipalities in Greece in general and the Municipality of Dion-Olympus in particular, being friendly to people with disabilities and the necessity of having accessibility infrastructure for this purpose, as the issue today is planning for cities that meet the needs of each of their citizens - cities where lack of access or even difficulty of access is the exception rather than the rule.

First, the concepts of disability and types of disability such as mobility, mental, hearing and vision problems are analyzed. The concept of accessibility is also analyzed and reference is made to the legislation in force in Europe and to some examples of accessible city standards in Greece and Europe.

Then, some general information about the Municipality of Dion-Olympus is given and some accessibility tactics implemented by the Municipality for people with disabilities are mentioned and finally the research is analyzed and the results obtained and some conclusions drawn based on the research questions are presented that were raised and some suggestions follow.

Keywords: Accessibility, People with Disabilities, Disabled People, Accessible Cities, Disability.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ ΕΙΚΟΝΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

ΕΙΚΟΝΕΣ

Εικόνα 1: Seatrack-Παραλία Λεπτοκαρυάς (dion-olympos.gr)	51
Εικόνα 2: Seatrack-Παραλία Λεπτοκαρυάς (dion-olympos.gr)	52
Εικόνα 3: Seatrack-Παραλία Λεπτοκαρυάς (dion-olympos.gr)	53

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1: Άτομα που δηλώνουν πρόβλημα υγείας ή αναπηρία, κατά το είδος του κυριότερου προβλήματος και ηλικία (ΕΛΣΤΑΤ, 2002)	21
Πίνακας 2: Φύλο	59
Πίνακας 3: Ηλικία	60
Πίνακας 4: Οικογενειακή κατάσταση	61
Πίνακας 5: Αριθμός παιδιών	61
Πίνακας 6: Επίπεδο εκπαίδευσης	62
Πίνακας 7: Επάγγελμα	63
Πίνακας 8: Τόπος κατοικίας.....	64
Πίνακας 9: Είστε άτομο με αναπηρία;	65
Πίνακας 10: Εάν ναι τι είδους αναπηρία έχετε;.....	66
Πίνακας 11: Υπάρχει στο οικογενειακό, φιλικό, κοινωνικό σας περιβάλλον άτομο με αναπηρία;	67
Πίνακας 12: Εάν ναι τι είδους αναπηρία έχει;	67
Πίνακας 13: Ποιό είναι το κυριότερο μέσο μεταφοράς σας;.....	68
Πίνακας 14: Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα: Άτομα με κινητικά προβλήματα;.....	70
Πίνακας 15: Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα: Άτομα με νοητικά προβλήματα;.....	71
Πίνακας 16: Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα: Άτομα με προβλήματα ακοής;	72
Πίνακας 17: Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα: Άτομα με προβλήματα όρασης;.....	73
Πίνακας 18: Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα: Εμποδιζόμενα άτομα (μητέρα με καρτοσάκι, ηλικιωμένος, άτομο που κάνει χρήση πατερίτσας ή μπαστουνιού);	74

Πίνακας 19: Πόσο προσβάσιμο πιστεύετε ότι είναι το Λιτόχωρο για άτομα με αναπηρία ή εμποδιζόμενα άτομα;.....	75
Πίνακας 20: Έχετε παρατηρήσει τις ράμπες στα πεζοδρόμια του Λιτοχώρου;	77
Πίνακας 21: Θεωρείτε πως είναι λειτουργικές;.....	78
Πίνακας 22: Θεωρείτε πως είναι αρκετές σε αριθμό;.....	78
Πίνακας 23: Σε ποιο βαθμό υπάρχει μέριμνα (διαγραμμίσεις και ηχητικές αναγγελίες) για τα άτομα με προβλήματα όρασης στο Λιτόχωρο;	85
Πίνακας 24: Σε ποιο βαθμό επιτυγχάνεται η εξυπηρέτηση των ατόμων με νοητικές αναπηρίες (κατάλληλη διαμόρφωση πινακίδων και λοιπών σημάνσεων στο Λιτόχωρο;	86
Πίνακας 25: Ποιά είναι η γνώμη σας για την ευκολία στάσης και στάθμευσης στο Λιτόχωρο;	87
Πίνακας 26: Πίνακας αξιοπιστίας για τη διάσταση B1	89
Πίνακας 27: Πίνακας αξιοπιστίας για τη διάσταση B3-B4-B5	90
Πίνακας 28: Πίνακας αξιοπιστίας για τη διάσταση Γ1	90
Πίνακας 29: Πίνακας αξιοπιστίας για τη διάσταση Γ2	91
Πίνακας 30: Πίνακας αξιοπιστίας για τη διάσταση Γ3	92
Πίνακας 31: Πίνακας αξιοπιστίας για τη διάσταση Δ1	93
Πίνακας 32: Πίνακας αξιοπιστίας για τη διάσταση Ε	94
Πίνακας 33: Βαθμός προσβασιμότητας στο Δήμο Δίου-Ολύμπου	95
Πίνακας 34: Βαθμός προσβασιμότητας του Λιτοχώρου για άτομα με αναπηρία ή εμποδιζόμενα άτομα σε σχέση με το είδος της αναπηρίας των ερωτώμενων ατόμων	95
Πίνακας 35: Βαθμός προσβασιμότητας των δημόσιων χώρων του Λιτοχώρου για άτομα με κινητικά, νοητικά προβλήματα και προβλήματα ακοής, όρασης και εμποδιζόμενα άτομα	96
Πίνακας 36: Συχνότητα εμφανιζόμενων ελλείψεων σε δημόσιους χώρους	97
Πίνακας 37: Βαθμός ικανοποίησης για τη προσβασιμότητα στα μέσα μαζικής μεταφοράς	97
Πίνακας 38: Φύλο-Βαθμός ικανοποίησης προσβασιμότητας στα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς (ΜΕΑΝ Δ)	98
Πίνακας 39: Είστε άτομο με αναπηρία-Βαθμός προσβασιμότητας στο Δήμο Δίου-Ολύμπου (ΜΕΑΝΒ1)	99
Πίνακας 40: Βαθμός προσβασιμότητας των δημοσίων χώρων του Λιτοχώρου-Βαθμός προσβασιμότητας των δημοσίων χώρων για τα άτομα με κινητικά, νοητικά προβλήματα, προβλήματα ακοής, όρασης και εμποδιζόμενα άτομα.....	101

ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Γράφημα 1: Φύλο	59
Γράφημα 2: Ηλικία.....	60
Γράφημα 3: Οικογενειακή κατάσταση.....	61
Γράφημα 4: Αριθμός παιδιών	62
Γράφημα 5: Επίπεδο εκπαίδευσης	63
Γράφημα 6: Επάγγελμα.....	64
Γράφημα 7: Είστε άτομο με αναπηρία;.....	65
Γράφημα 8: Εάν ναι τι είδους αναπηρία έχετε;.....	66
Γράφημα 9: Υπάρχει στο οικογενειακό, φιλικό, κοινωνικό σας περιβάλλον άτομο με αναπηρία;	67
Γράφημα 10: Εάν ναι τι είδους αναπηρία έχει;	68
Γράφημα 11: Ποιό είναι το κυριότερο μέσο μεταφοράς σας;	69
Γράφημα 12: Κυριότερο μέσο μεταφοράς για ΑμεΑ.....	70
Γράφημα 13: Προσβασιμότητα του Δήμου Δίου-Ολύμπου για τα ΑμεΑ	75
Γράφημα 14: Προσβασιμότητα του Λιτοχώρου	76
Γράφημα 15: Πώς θα χαρακτηρίζατε την προσβασιμότητα των παρακάτω δημόσιων χώρων;	80
Γράφημα 16: Πόσο ικανοποιητική θεωρείτε την πρόσβαση στους ανωτέρω δημόσιους χώρους ..	81
Γράφημα 17: Ποιές είναι οι πιο συχνά εμφανιζόμενες ελλείψεις στους ως άνω χώρους;.....	83
Γράφημα 18: Πόσο ικανοποιημένοι είστε από τη προσβασιμότητα στα παρακάτω μέσα μαζικής μεταφοράς;	84
Γράφημα 19: Φύλο-Βαθμός ικανοποίησης προσβασιμότητας στα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς (MEAN Δ)	99
Γράφημα 20: Είστε άτομο με αναπηρία-Βαθμός προσβασιμότητας στο Δήμο Δίου-Ολύμπου (MEANB1)	100
Γράφημα 21: Βαθμός προσβασιμότητας των δημοσίων χώρων του Λιτοχώρου-Βαθμός προσβασιμότητας των δημοσίων χώρων για τα άτομα με κινητικά, νοητικά προβλήματα, προβλήματα ακοής, όρασης και εμποδιζόμενα άτομα (MEAN Γ1 - MEAN Γ2).....	101

ΣΥΝΤΜΗΣΕΙΣ

ΑμεΑ:	Άτομα με Αναπηρία
ΕΕ:	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΗΠΑ:	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Ο.Η.Ε:	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
UNCRPD:	United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities
CRPD:	Convention on the Rights of Persons with Disabilities
ICF:	International Classification of Functioning, Disability and Health
WHA:	World Health Assembly
WHO:	World Health Organization
IPCEC:	Integrated people-centred eye care
UHC:	Universal health coverage
SDGs:	Sustainable Development Goals
ΚΑΠΗ:	Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων
ΑΤΜ:	Μηχάνημα αυτόματης ανάληψης
WRH:	Παγκόσμια Έκθεση για την Ακοή
ΠΟΥ:	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας
ΕΛΣΤΑΤ:	Ελληνική Στατιστική Αρχή
ΑΑΙΔΔ:	Αμερικάνικη Ένωση για Διανοητικές και Αναπτυξιακές Αναπηρίες
ICIDH:	International Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps
ICD:	International Classification of Diseases
IQ:	Intelligence Quotient
DSM:	Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders
Δ.Ν.:	Δείκτης Νοημοσύνης
Κ.Τ.Ε.Λ.:	Κοινά Ταμεία Εισπράξεων Λεωφορείων
Δ.Ε.Η.:	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κύριο Αηδώνη Δημήτριο, για την πολύτιμη καθοδήγησή του, η οποία έπαιξε σημαντικό ρόλο για την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας, καθώς και για όσα μου δίδαξε κατά τη διάρκεια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα την οικογένειά μου για την αμέριστη υποστήριξη και κατανόηση κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Περισσότεροι από ένα δισεκατομμύριο άνθρωποι στον κόσμο ζουν με κάποια μορφή αναπηρίας, εκ των οποίων σχεδόν 200 εκατομμύρια αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες στην καθημερινή τους λειτουργία. Τα επόμενα χρόνια, η αναπηρία θα είναι μια ακόμη μεγαλύτερη ανησυχία λόγω της συνεχόμενης αύξησής της. Αυτό οφείλεται στη γήρανση του πληθυσμού και στον υψηλότερο κίνδυνο αναπηρίας στους ηλικιωμένους καθώς και στην παγκόσμια αύξηση των χρόνιων παθήσεων όπως ο διαβήτης, τα καρδιαγγειακά νοσήματα, ο καρκίνος και οι διαταραχές ψυχικής υγείας.

Σε όλο τον κόσμο, τα άτομα με αναπηρίες έχουν χειρότερα αποτελέσματα υγείας, χαμηλότερα εκπαιδευτικά επιτεύγματα, λιγότερη οικονομική συμμετοχή και υψηλότερα ποσοστά φτώχειας από τα άτομα χωρίς αναπηρίες. Αυτό οφείλεται εν μέρει στο γεγονός ότι τα άτομα με αναπηρίες αντιμετωπίζουν εμπόδια στην πρόσβαση σε υπηρεσίες που πολλοί από εμάς θεωρούσαμε εδώ και καιρό δεδομένες, συμπεριλαμβανομένης της υγείας, της εκπαίδευσης, της εργασίας, της μεταφοράς καθώς και της πληροφορίας. Αυτές οι δυσκολίες επιδεινώνονται σε λιγότερο ευνοημένες κοινότητες.

Για να επιτευχθούν οι μακροχρόνιες, πολύ καλύτερες προοπτικές ανάπτυξης που βρίσκονται στο επίκεντρο των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας του 2015 και πέραν αυτού, πρέπει να ενδυναμώσουμε τα άτομα που ζουν με αναπηρίες και να αφαιρέσουν τα εμπόδια που τους εμποδίζουν να συμμετέχουν στις κοινότητές τους, να αποκτήσουν ποιοτική εκπαίδευση, να βρουν αξιοπρεπή εργασία και να ακουστεί η φωνή τους.

Ως αποτέλεσμα, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας και ο Όμιλος της Παγκόσμιας Τράπεζας έχουν συντάξει από κοινού μια Παγκόσμια Έκθεση για την Αναπηρία για να παράσχουν στοιχεία για καινοτόμες πολιτικές και προγράμματα που μπορούν να βελτιώσουν τη ζωή των ατόμων με αναπηρία και να διευκολύνουν την εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Μάιο του 2008.

Αυτή η διεθνής συνθήκη - ορόσημο ενίσχυσε την κατανόησή μας για την αναπηρία ως προτεραιότητα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανάπτυξη.

Η Παγκόσμια Έκθεση για την Αναπηρία προτείνει βήματα σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη - συμπεριλαμβανομένων των κυβερνήσεων, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία - για τη δημιουργία ευνοϊκών περιβαλλόντων, την ανάπτυξη υπηρεσιών αποκατάστασης και υποστήριξης, τη διασφάλιση επαρκούς κοινωνικής προστασίας, τη δημιουργία πολιτικών και

προγραμμάτων χωρίς αποκλεισμούς και την επιβολή νέων και υφιστάμενων προτύπων και νομοθεσιών, προς όφελος των ατόμων με αναπηρία και της ευρύτερης κοινότητας. Τα άτομα με αναπηρία θα πρέπει να είναι στο επίκεντρο σε αυτές τις προσπάθειες, ούτως ώστε να δημιουργηθεί ένας κόσμος χωρίς αποκλεισμούς στον οποίο όλοι μπορούμε να ζούμε μια ζωή με υγεία, άνεση και αξιοπρέπεια.

Πολλά άτομα με αναπηρία δεν έχουν ίση πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση και τις ευκαιρίες απασχόλησης, δεν λαμβάνουν τις υπηρεσίες που σχετίζονται με την αναπηρία που χρειάζονται και βιώνουν τον αποκλεισμό από τις καθημερινές δραστηριότητες. Μετά την έναρξη ισχύος της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (Convention on the Rights of Persons with Disabilities CRPD), η αναπηρία γίνεται όλο και περισσότερο κατανοητή ως ζήτημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Παρά το μέγεθος του ζητήματος, τόσο η ευαισθητοποίηση όσο και η επιστημονική πληροφορία λείπουν για θέματα αναπηρίας. Δεν υπάρχει συμφωνία σχετικά με τους ορισμούς και ελάχιστες διεθνώς συγκρίσιμες πληροφορίες σχετικά με τη συχνότητα, την κατανομή και τις τάσεις της αναπηρίας. Υπάρχουν λίγα έγγραφα που παρέχουν συλλογή και ανάλυση των τρόπων με τους οποίους οι χώρες έχουν αναπτύξει πολιτικές και απαντήσεις για την αντιμετώπιση των αναγκών των ατόμων με αναπηρία.

Στην παρούσα εργασία γίνεται μια μικρή ερευνητική προσπάθεια να διερευνηθεί η σημαντικότητα του να είναι οι Δήμοι στην Ελλάδα γενικότερα και ο Δήμος Δίου-Ολύμπου ειδικότερα, με ιδιαίτερη έμφαση στην πρωτεύουσά του, το Λιτόχωρο, φιλικόι προς τα άτομα με αναπηρία και η αναγκαιότητα ύπαρξης υποδομών προσβασιμότητας για το σκοπό αυτό, καθώς το ζητούμενο σήμερα είναι ο σχεδιασμός για πόλεις που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες του κάθε πολίτη τους - πόλεις όπου η έλλειψη πρόσβασης ή ακόμα και η δυσκολία πρόσβασης να είναι η εξαίρεση και όχι ο κανόνας. Επίσης, επιχειρείται να προταθούν τρόποι αξιοποίησης των υποδομών προσβασιμότητας, ούτως ώστε ο Δήμος Δίου-Ολύμπου να γίνει πιο φιλικός για τα άτομα αυτά.

Με την έρευνά μου θα ήθελα να συμβάλω στην ενημέρωση και σωστή πληροφόρηση των στελεχών της δημόσιας διοίκησης αλλά και των πολιτών, όσον αφορά στις ζωές των ανθρώπων με αναπηρία και την αναγκαιότητα της εφαρμογής της προσβασιμότητας των υποδομών και υπηρεσιών για τα άτομα αυτά, αλλά και για το σύνολο του πληθυσμού, στο πλαίσιο της δημιουργίας μιας βιώσιμης και δημοκρατικής Κοινωνίας των Πολιτών.

Πρέπει να μάθουμε στην τοπική κοινωνία να υποστηρίζει και να ενθαρρύνει τους πολίτες για τις δυνατότητες και τα οφέλη στήριξης των ατόμων με ιδιαιτερότητες.

Τα άτομα με αναπηρία πρέπει να έχουν δική τους φωνή και να ελέγχουν τα ίδια την ζωή τους ώστε να ζουν ανεξάρτητα.

Η ανεκτικότητα και ο αμοιβαίος σεβασμός είναι σταθερές ανθρώπινες αξίες και πρέπει να προωθούνται και να αγκαλιάζονται.

Τα άτομα με ιδιαιτερότητες είναι απαραίτητο να συμβιώνουν αρμονικά μέσα στις κοινωνίες και όχι απομονωμένα ή κάπου ξεχωριστά σε ειδικά μέρη, όπου η ιδρυματοποίηση αποτρέπει την ενσωμάτωση και την εύρυθμη λειτουργία της κοινωνικής ζωής.

Βασικοί πυλώνες στην οικονομική ζωή ενός τόπου είναι η στήριξη στην διαφορετικότητα και στην ανεκτικότητα. Το άτομα με αναπηρία είναι απαραίτητο να γνωρίζουν τα δικαιώματά τους και πως να προστατεύονται από τους κινδύνους που προκύπτουν στην καθημερινότητά τους.

Πρέπει να μάθουμε κάποια στιγμή να βλέπουμε πρώτα την προσωπικότητα και τις δυνατότητες ενός ανθρώπου κι έπειτα την όποια αναπηρία του.

Πρέπει να ενθαρρύνουμε τα άτομα αυτά να παίρνουν δικές τους αποφάσεις κι έτσι να λειτουργούν ανεξάρτητα χωρίς φόβο και προκαταλήψεις.

Δίνοντας ίσες ευκαιρίες και τον οφειλόμενο σεβασμό καλλιεργείται εμπιστοσύνη και αυτοπεποίθηση στην αλληλεπίδραση μαζί τους.

Η διάκριση και στοχοποίηση αυτών των ατόμων κάνει κακό στην εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας και της τοπικής οικονομίας.

Η αξιοποίηση των υποδομών προσβασιμότητας στις πόλεις εξασφαλίζει, σε άτομα με μόνιμη ή προσωρινή αναπηρία ή άλλες δυσκολίες πρόσβασης, την εξυπηρέτησή τους με ισότητα και ασφάλεια και την χρησιμοποίηση ενός φυσικού, δομημένου ή ηλεκτρονικού περιβάλλοντος, όσο το δυνατόν πιο αυτόνομα.

Τα αποτελέσματα της προσπάθειας αυτής ελπίζω να γίνουν το εναρκτήριο έναυσμα για μια μεγαλύτερη πανελλαδική, πιο ενδελεχή και εκ βαθέων έρευνα για την αξιοποίηση των υποδομών προσβασιμότητας για άτομα με αναπηρία των πόλεων της Ελλάδας.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια βιβλιογραφική επισκόπηση στην οποία αναφέρονται οι έννοιες της αναπηρίας και της προσβασιμότητας και κάποια παραδείγματα προτύπων προσβάσιμων πόλεων στην Ελλάδα και στην Ευρώπη.

Στο δεύτερο κεφάλαιο δίνονται κάποιες γενικές πληροφορίες για τον Δήμο Δίου-Ολύμπου και αναφέρονται κάποιες τακτικές προσβασιμότητας που εφαρμόζει ο Δήμος για τα άτομα με αναπηρία.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά και ανάλυση της μεθοδολογίας που ακολουθήθηκε για την παρούσα έρευνα. Δίνονται μερικές πληροφορίες για το δείγμα της έρευνας, τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του, τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν καθώς και η ερευνητική διαδικασία.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τις στατιστικές αναλύσεις που προηγήθηκαν, η ανάλυσή τους και μερικά ερευνητικά ερωτήματα.

Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται μια μικρή συζήτηση των ανωτέρω αποτελεσμάτων και τέλος στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται ορισμένα συμπεράσματα που βγήκαν με βάση τα διερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν στην αρχή της παρούσας εργασίας και ακολουθούν κάποιες προτάσεις.

1. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

1.1 Η Έννοια της αναπηρίας

Σύμφωνα με τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία ορίζονται τα άτομα με αναπηρία ως «τα άτομα με μακροχρόνιες σωματικές, νοητικές, πνευματικές ή αισθητηριακές βλάβες, οι οποίες σε αλληλεπίδραση με διάφορα εμπόδια δύνανται να παρεμποδίσουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία σε ίση βάση με τους άλλους.»

Περίπου 87 εκατομμύρια άτομα στην ΕΕ έχουν κάποια μορφή αναπηρίας. Πολλά άτομα με αναπηρία στην Ευρώπη δεν έχουν τις ίδιες ευκαιρίες στη ζωή με τα υγιή άτομα. Τα σχολεία ή οι χώροι εργασίας, οι υποδομές, τα προϊόντα, οι υπηρεσίες και οι πληροφορίες δεν είναι όλα προσβάσιμα στα άτομα με αναπηρία. Επίσης, μπορεί να τους φέρονται άσχημα ή άδικα.

- Μόνο τα μισά από τα άτομα με αναπηρία εργάζονται, ενώ η αναλογία αυτή για τα άτομα χωρίς αναπηρία είναι 3 στα 4.
- Το 28,4 % των ατόμων με αναπηρία αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού έναντι του 17,8 % των ατόμων χωρίς αναπηρία.
- Μόλις το 29,4 % των ατόμων με αναπηρία έχουν πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε σύγκριση με το 43,8 % των ατόμων χωρίς αναπηρία.
- Το 52 % των ατόμων με αναπηρία αισθάνεται ότι υφίσταται διακρίσεις.

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της έχουν δεσμευτεί να βελτιώσουν την κοινωνική και οικονομική κατάσταση των ατόμων με αναπηρία, με βάση τη Συνθήκη για τη λειτουργία της ΕΕ και τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και όλα τα κράτη μέλη της είναι συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities UNCRPD). Με βάση αυτή τη σημαντική συνθήκη διαμορφώθηκε το περιεχόμενο της στρατηγικής για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030 και της προκατόχου της, της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την αναπηρία 2010-2020.

Βασικά επιτεύγματα για τα άτομα με αναπηρία είναι τα εξής:

- η ευρωπαϊκή πράξη για την προσβασιμότητα: οδηγία (ΕΕ) 2019/882 σχετικά με τις απαιτήσεις προσβασιμότητας για προϊόντα και υπηρεσίες
- οι κανονισμοί για τα δικαιώματα των επιβατών με μειωμένη κινητικότητα στα κύρια μέσα μεταφοράς
- η οδηγία για την προσβασιμότητα των ιστότοπων, οδηγία (ΕΕ) 2016/2102 για την προσβασιμότητα των ιστότοπων και των εφαρμογών για φορητές συσκευές των οργανισμών του δημόσιου τομέα
- πρότυπα προσβασιμότητας σε επίπεδο ΕΕ
- πιλοτικό σχέδιο της ΕΕ για την ευρωπαϊκή κάρτα αναπηρίας
- ευρωπαϊκή κάρτα στάθμευσης
- πλαίσιο παρακολούθησης
(<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1137&langId=el>)

Η αναπηρία είναι μέρος της ανθρώπινης κατάστασης. Σχεδόν όλοι θα έχουν προσωρινά ή μόνιμα αναπηρία κάποια στιγμή στη ζωή τους και όσοι επιβιώνουν μέχρι τα βαθιά γεράματα θα αντιμετωπίσουν αυξανόμενες δυσκολίες στη λειτουργία τους. Οι περισσότερες εκτεταμένες οικογένειες έχουν ένα μέλος με αναπηρία και πολλά άτομα χωρίς αναπηρία αναλαμβάνουν την ευθύνη για την υποστήριξη και τη φροντίδα των συγγενών και των φίλων τους με αναπηρία.

Κάθε εποχή έχει αντιμετωπίσει το ηθικό και πολιτικό ζήτημα του καλύτερου τρόπου συμπερίληψης και υποστήριξης ατόμων με αναπηρία. Αυτό το ζήτημα θα γίνει πιο έντονο όσο τα δημογραφικά στοιχεία των κοινωνιών αλλάζουν και περισσότεροι άνθρωποι ζουν σε μεγάλη ηλικία.

Οι αντιδράσεις στην αναπηρία έχουν αλλάξει από τη δεκαετία του 1970, λόγω της αυτοοργάνωσης των ατόμων με αναπηρία, και της αυξανόμενης τάσης να αντιμετωπίζεται η αναπηρία ως ζήτημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ιστορικά, τα άτομα με αναπηρίες έχουν αντιμετωπιστεί σε μεγάλο βαθμό μέσω λύσεων, όπως ιδρύματα στέγασης και ειδικά σχολεία. Η πολιτική έχει πλέον στραφεί προς την κοινότητα και την εκπαιδευτική ένταξη και οι λύσεις που εστιάζονται στην ιατρική έχουν δώσει τη θέση τους σε πιο διαδραστικές προσεγγίσεις αναγνωρίζοντας ότι οι άνθρωποι είναι ανάπηροι από περιβαλλοντικούς καθώς και από παθολογικούς παράγοντες.

Οι εθνικές και διεθνείς πρωτοβουλίες, όπως οι Πρότυποι Κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για την εξίσωση των ευκαιριών των ατόμων με αναπηρία, έχουν ενσωματώσει τα ανθρώπινα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, με αποκορύφωμα το 2006 με την

υιοθέτηση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (Convention on the Rights of Persons with Disabilities CRPD).

Η Παγκόσμια Συνέλευση Υγείας (ψήφισμα 58.23 για «Αναπηρία, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης, της διαχείρισης και της αποκατάστασης») ζήτησε από τον Γενικό Διευθυντή του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) να συντάξει μια παγκόσμια έκθεση για την αναπηρία με βάση τα καλύτερα διαθέσιμα επιστημονικά στοιχεία. Η παγκόσμια έκθεση για την αναπηρία εκπονήθηκε σε συνεργασία με την Παγκόσμια Τράπεζα, καθώς η προηγούμενη εμπειρία έχει δείξει το όφελος της συνεργασίας μεταξύ των φορέων για την αύξηση της ευαισθητοποίησης, της πολιτικής βούλησης και δράσης σε όλους τους τομείς.

Η παγκόσμια έκθεση για την αναπηρία απευθύνεται σε υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, επαγγελματίες, ερευνητές, ακαδημαϊκούς, αναπτυξιακούς φορείς και την κοινωνία των πολιτών.

Οι γενικοί στόχοι της Έκθεσης είναι:

- Να παρέχει στις κυβερνήσεις και την κοινωνία των πολιτών μια ολοκληρωμένη περιγραφή της σημασίας της αναπηρίας και μια ανάλυση των απαντήσεων που παρέχονται, με βάση τις καλύτερες διαθέσιμες επιστημονικές πληροφορίες.
- Με βάση αυτή την ανάλυση, να κάνει συστάσεις για δράση σε εθνικό και σε διεθνές επίπεδο.

Η Έκθεση εστιάζει σε μέτρα για τη βελτίωση της προσβασιμότητας και της ισότητας ευκαιριών, προώθηση της συμμετοχής και της ένταξης και αύξηση του σεβασμού για την αυτονομία και την αξιοπρέπεια των ατόμων με αναπηρία.

Το κεφάλαιο 1 ορίζει όρους όπως η αναπηρία, εξετάζει την πρόληψη και τα ηθικά της ζητήματα, εισάγει τη Διεθνή Ταξινόμηση της Λειτουργίας, της Αναπηρίας και της Υγείας (ICF) και την CRPD και εξετάζει την αναπηρία και τα ανθρώπινα δικαιώματα και την αναπηρία και την ανάπτυξη.

Το Κεφάλαιο 2 εξετάζει τα δεδομένα για την εξάπλωση της αναπηρίας και την κατάσταση των ατόμων με αναπηρία παγκοσμίως.

Το Κεφάλαιο 3 διερευνά την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες υγείας για άτομα με αναπηρία.

Το Κεφάλαιο 4 πραγματεύεται την αποκατάσταση, συμπεριλαμβανομένων των θεραπειών και των βοηθητικών συσκευών.

Το Κεφάλαιο 5 διερευνά τις υπηρεσίες υποστήριξης και βοήθειας.

Το Κεφάλαιο 6 διερευνά περιβάλλοντα χωρίς αποκλεισμούς, τόσο όσον αφορά τη φυσική πρόσβαση σε κτίρια, τις μεταφορές κ.λ.π., αλλά και την πρόσβαση στα εικονικά περιβάλλοντα της τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών.

Το Κεφάλαιο 7 πραγματεύεται την εκπαίδευση και

Το Κεφάλαιο 8 εξετάζει την απασχόληση για άτομα με αναπηρία.

Κάθε κεφάλαιο περιλαμβάνει συστάσεις, οι οποίες επίσης συντάσσονται για να παρέχουν ευρεία ζητήματα πολιτικής και πρακτικής στο Κεφάλαιο 9. (World report on disability, 2011)

Αυτή η παγκόσμια έκθεση για την αναπηρία παρέχει στοιχεία για τη διευκόλυνση της εφαρμογής της CRPD. Καταγράφει τις συνθήκες των ατόμων με αναπηρίες σε όλο τον κόσμο και διερευνά μέτρα για την προώθηση της κοινωνικής συμμετοχής τους, που κυμαίνονται από την υγεία και την αποκατάσταση έως την εκπαίδευση και την εργασία.

Τι είναι η αναπηρία;

Η αναπηρία είναι πολύπλοκη, δυναμική, πολυδιάστατη και αμφισβητούμενη. Τις τελευταίες δεκαετίες, το κίνημα των ατόμων με αναπηρία - μαζί με πολυάριθμους ερευνητές από τις κοινωνικές επιστήμες και τις επιστήμες υγείας - έχουν εντοπίσει το ρόλο των κοινωνικών και σωματικών εμποδίων στην αναπηρία. Η μετάβαση από μια ατομική, ιατρική προοπτική σε μια δομική, κοινωνική προοπτική έχει περιγραφεί ως η μετάβαση από ένα «ιατρικό μοντέλο» σε ένα «κοινωνικό μοντέλο», στο οποίο οι άνθρωποι θεωρούνται από την κοινωνία ως άτομα με αναπηρία.

Το ιατρικό και το κοινωνικό μοντέλο παρουσιάζονται συχνά ως διχασμένα, αλλά η αναπηρία δεν πρέπει να θεωρείται ούτε ως καθαρά ιατρική ούτε ως καθαρά κοινωνική: τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζουν συχνά προβλήματα που προκύπτουν από την κατάσταση της υγείας τους. Απαιτείται μια ισορροπημένη προσέγγιση, δίνοντας την κατάλληλη βαρύτητα στις διάφορες πτυχές της αναπηρίας.

Το ICF, που εγκρίθηκε ως το εννοιολογικό πλαίσιο για την Παγκόσμια Έκθεση για την Αναπηρία, κατανοεί τη λειτουργία και την αναπηρία ως δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ συνθηκών υγείας και συναφών παραγόντων, τόσο προσωπικών όσο και περιβαλλοντικών. Προωθήθηκε ως ένα «βιο-ψυχο-κοινωνικό μοντέλο», που αντιπροσωπεύει έναν εφαρμόσιμο συμβιβασμό μεταξύ ιατρικών και κοινωνικών μοντέλων. Η αναπηρία είναι ο γενικός όρος για βλάβες, περιορισμούς δραστηριότητας και περιορισμούς συμμετοχής, αναφερόμενοι στις αρνητικές πτυχές της αλληλεπίδρασης

μεταξύ ενός ατόμου (με πάθηση υγείας) και των συμφραζόμενων παραγόντων αυτού του ατόμου (περιβαλλοντικοί και προσωπικοί παράγοντες).

Το προοίμιο της CRPD αναγνωρίζει ότι η αναπηρία είναι «μια εξελισσόμενη έννοια», αλλά επίσης τονίζει ότι «η αναπηρία προκύπτει από την αλληλεπίδραση μεταξύ ατόμων με αναπηρίες και εμπόδια συμπεριφοράς και περιβάλλοντος που εμποδίζουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στη κοινωνία σε ίση βάση με τους άλλους». Ο ορισμός της αναπηρίας ως αλληλεπίδρασης σημαίνει ότι η «αναπηρία» δεν είναι χαρακτηριστικό του ατόμου. Πρόοδος στη βελτίωση της κοινωνικής συμμετοχής μπορεί να σημειωθεί με την αντιμετώπιση των φραγμών που εμποδίζουν τα άτομα με αναπηρία στην καθημερινή τους ζωή. (World report on disability, 2011)

1.2 Είδη αναπηρίας

Σύμφωνα με το άρθρο 32 του Ν. 1566/1985: «Άτομα με ειδικές ανάγκες θεωρούνται κατά την έννοια αυτού του νόμου, τα πρόσωπα τα οποία από οργανικά, ψυχικά ή κοινωνικά αίτια παρουσιάζουν καθυστερήσεις, αναπηρίες ή διαταραχές στη γενικότερη ψυχοσωματική κατάσταση ή στις επιμέρους λειτουργίες τους και σε βαθμό που δυσκολεύεται ή παρεμποδίζεται σοβαρά η παρακολούθηση της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, η δυνατότητα ένταξής τους στην παραγωγική διαδικασία και η αλληλοαποδοχή τους με το κοινωνικό σύνολο.

Στα άτομα αυτά περιλαμβάνονται ιδίως:

- α) οι τυφλοί και όσοι έχουν σοβαρές διαταραχές στην όραση,
- β) οι κωφοί και βαρήκοοι,
- γ) όσοι έχουν κινητικές διαταραχές,
- δ) όσοι έχουν διανοητική καθυστέρηση,
- ε) όσοι εμφανίζουν επιμέρους δυσκολίες στη μάθηση (δυσλεξία, διαταραχή λόγου και άλλα) ή είναι γενικότερα δυσπροσάρμοστοι,
- στ) όσοι πάσχουν από ψυχικές νόσους και συναισθηματικές αναστολές,
- ζ) οι επιληπτικοί,
- η) οι χανσενικοί,
- θ) όσοι πάσχουν από ασθένειες που απαιτούν μακρόχρονη θεραπεία και παραμονή σε νοσηλευτικά ιδρύματα, κλινικές ή πρεβαντόρια και

- ι) κάθε άτομο νηπιακής, παιδικής ή εφηβικής ηλικίας, που δεν ανήκει σε μία από τις προηγούμενες περιπτώσεις και που παρουσιάζει διαταραχή της προσωπικότητας από οποιαδήποτε αιτία.» (Ν.1566/1985)

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή στρατηγική για την αναπηρία 2010-2020, στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) ένας στους έξι πολίτες έχει κάποια αναπηρία που μπορεί να είναι από ήπια έως πολύ σοβαρή, με αποτέλεσμα 80 εκατομμύρια άτομα να μη μπορούν να συμμετέχουν πλήρως στην οικονομική και κοινωνική ζωή εξ αιτίας περιβαλλοντικών και συμπεριφορικών εμποδίων. Για τα άτομα με αναπηρία το ποσοστό φτώχειας είναι 70% υψηλότερο από το μέσο όρο, εν μέρει λόγω της περιορισμένης πρόσβασης στην απασχόληση.

Πάνω από το ένα τρίτο των ατόμων ηλικίας άνω των 75 ετών έχει κάποια μορφή αναπηρίας που τα περιορίζει σε κάποιο βαθμό και πάνω από το 20% που τα περιορίζει σημαντικά.

Επιπλέον, τα ποσοστά αυτά προβλέπεται να αυξηθούν λόγω της γήρανσης του πληθυσμού της ΕΕ.

Στην Ελλάδα τα άτομα που δηλώνουν πρόβλημα υγείας ή αναπηρία κατά είδος του κυριότερου προβλήματος σε σχέση με την ηλικία, σύμφωνα με Ειδική Έρευνα για τα Άτομα με Προβλήματα Υγείας ή Αναπηρία (ad hoc 2002) / 2002 της ΕΛΣΤΑΤ αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 1: Άτομα που δηλώνουν πρόβλημα υγείας ή αναπηρία, κατά το είδος του κυριότερου προβλήματος και ηλικία (ΕΛΣΤΑΤ, 2002)

Πρόβλημα υγείας ή αναπηρία	15 - 29 ετών		30-44 ετών		45-64 ετών		65+ ετών		Σύνολο	
	Πλήθος	%	Πλήθος	%	Πλήθος	%	Πλήθος	%	Πλήθος	%
Προβλήματα άνω άκρων	1.581	2,6	5.380	3,9	14.019	3,0	26.660	2,7	47.640	2,9
Προβλήματα κάτω άκρων	4.172	6,9	15.762	11,4	56.529	11,9	159.344	16,1	235.807	14,2
Προβλήματα πλάτης και λαιμού	1.481	2,5	15.196	11,0	38.111	8,0	37.670	3,8	92.458	5,6
Προβλήματα όρασης	8.834	14,7	9.818	7,1	17.511	3,7	39.343	4,0	75.507	4,5
Προβλήματα ακοής	1.499	2,5	1.531	1,1	3.813	0,8	13.665	1,4	20.508	1,2
Προβλήματα ομιλίας	1.264	2,1	716	0,5	1.643	0,3	987	0,1	4.610	0,3

Δερματικές παθήσεις, περιλαμβανομένων των αλλεργιών	5.196	8,6	7.102	5,1	8.551	1,8	4.080	0,4	24.928	1,5
Θωρακικά ή αναπνευστικά προβλήματα	3.845	6,4	5.582	4,0	26.383	5,6	69.044	7,0	104.853	6,3
Προβλήματα καρδιάς, υπέρτασης ή κυκλοφορίας του αίματος	2.666	4,4	18.453	13,3	161.853	34,2	415.771	42,0	598.743	36,0
Προβλήματα στομαχικά, ηπατικά, του ουροποιητικού ή του πεπτικού	3.647	6,1	6.651	4,8	28.445	6,0	52.141	5,3	90.883	5,5
Σακχαρώδης διαβήτης	1.671	2,8	4.310	3,1	29.404	6,2	71.925	7,3	107.309	6,5
Επιληψία	1.637	2,7	1.110	0,8	2.325	0,5	1.717	0,2	6.789	0,4
Διανοητικές, νευρολογικές, ψυχικές ή αναπτυξιακές διαταραχές	13.524	22,5	22.655	16,4	30.250	6,4	26.438	2,7	92.867	5,6
Άλλες εξελισσόμενες ασθένειες (AIDS, καρκίνοι, σκλήρυνση κατά πλάκας)	1.291	2,1	7.290	5,3	17.796	3,8	30.555	3,1	56.933	3,4
Άλλα χρόνια προβλήματα υγείας/αναπηρίες	7.786	13,0	16.704	12,1	37.051	7,8	40.398	4,1	101.939	6,1

➤ Κινητική αναπηρία

Σύμφωνα με το 8ο Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης (2018), μέχρι και σήμερα δεν υπάρχει ένας ευρέως αποδεκτός ορισμός της κινητικής αναπηρίας. Σύμφωνα με τους Stone και Colella (1996) κινητική αναπηρία είναι η σωματική δυσλειτουργία του ατόμου, που έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό των καθημερινών δραστηριοτήτων της ζωής του. Οι ίδιοι ορίζουν την κινητική αναπηρία, ως την οποιαδήποτε σωματική αναπηρία που επηρεάζει αρνητικά την ακαδημαϊκή επίδοση ενός ατόμου και μπορεί να οφείλεται σε: α) εκ γενετής προβλήματα, όπως ραιβοποδία και απώλεια κάποιου μέλους, β) προβλήματα που οφείλονται σε κάποια ασθένεια, όπως πολιομυελίτιδα, φυματίωση και γ) προβλήματα που οφείλονται σε άλλες αιτίες, όπως εγκεφαλική

παράλυση, ακρωτηριασμοί και κατάγματα ή εγκαύματα που προκαλούν μόνιμη βράχυνση των μυών.

Η κ. Β. Φελούκα (Φελούκα, 2007) αναφέρει ότι ο όρος κινητική αναπηρία περιλαμβάνει μειονεξίες, που προέρχονται είτε από νευρολογικές δυσλειτουργίες (εγκεφαλική παράλυση, δισχιδή ράχη κ.ά.), είτε από μυοσκελετικά προβλήματα (μυϊκές δυστροφίες, πολιομυελίτιδα, ρευματοειδή αρθρίτιδα).

Οι Jones, Morgan, Shelton & Thorogood (2007) ορίζουν την κινητική αναπηρία ως οποιαδήποτε αλλοίωση της κίνησης, είτε λόγω απώλειας είτε λόγω περιορισμού κατόπιν βλάβης και έχει συνέπειες στις καθημερινές δραστηριότητες και ασχολίες του ατόμου, στην αυτοεξυπηρέτηση, στην εκπαίδευση, στην ψυχαγωγία, στην εργασία, στις κοινωνικές συναναστροφές και την ανεξαρτητοποίησή του.

Τέλος, οι κινητικές αναπηρίες αφορούν τη μείωση ή την κατάργηση της κίνησης διαφόρων μελών του σώματος, όπως συμβαίνει σε παραπληγίες, τετραπληγίες, ακρωτηριασμούς, ρευματοειδή αρθρίτιδα κ.ά. (Κουκλογιάννου - Δαρζιώτου, 1992).

Μορφές κινητικής αναπηρίας

Οι κινητικές αναπηρίες, περισσότερο από κάθε άλλη βλάβη, παρουσιάζουν πολυμορφία, τόσο ως προς την αιτιολογία τους, όσο και ως προς τις μορφές εκδήλωσής τους. Είναι δυνατό να είναι μόνιμες ή προσωρινές και κάποιες φορές δημιουργούν ελάχιστα προβλήματα στη ζωή του ανθρώπου, ενώ κάποιες άλλες απαιτείται μακρόχρονη διαδικασία αποκατάστασης για να μπορέσει το άτομο να ενταχθεί στην κοινωνία και να ζήσει σε ένα κόσμο που κατά κανόνα είναι φτιαγμένος για το μέσο όρο του πληθυσμού (Δημητρόπουλος, 2000).

Οι μορφές κινητικών αναπηριών χωρίζονται στις εξής κατηγορίες:

1. Αναπηρίες των οστών
2. Αναπηρίες των αρθρώσεων
3. Μεταβολικά νοσήματα των οστών
4. Νευρομυϊκές παθήσεις
5. Βλάβες του νωτιαίου μυελού
6. Αναπηρίες που προέρχονται από βλάβες του Κεντρικού Νευρικού Συστήματος.

➤ **Νοητική αναπηρία**

Η ψυχική υγεία περιλαμβάνει τη συναισθηματική, ψυχολογική και κοινωνική μας ευημερία. Επηρεάζει το πώς σκεφτόμαστε, αισθανόμαστε και ενεργούμε. Βοηθά επίσης να προσδιορίσουμε πώς χειριζόμαστε το άγχος, σχετιζόμαστε με τους άλλους και κάνουμε επιλογές. Η ψυχική υγεία είναι σημαντική σε κάθε στάδιο της ζωής, από την παιδική ηλικία και την εφηβεία μέχρι την ενηλικίωση.

Πολλοί παράγοντες συμβάλλουν σε προβλήματα ψυχικής υγείας, όπως:

- Βιολογικοί παράγοντες, όπως γονίδια ή χημεία του εγκεφάλου
- Εμπειρίες ζωής, όπως τραύμα ή κακοποίηση
- Οικογενειακό ιστορικό προβλημάτων ψυχικής υγείας

Τα προβλήματα ψυχικής υγείας είναι κοινά, αλλά υπάρχει διαθέσιμη βοήθεια. Τα άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας μπορούν να βελτιωθούν και πολλοί να αναρρώσουν πλήρως. (mentalhealth.gov)

Από τις αρχές της ανθρώπινης καταγεγραμμένης ιστορίας, τα προβλήματα νοημοσύνης σχετίζονται με την ψυχική ασθένεια και αποδιδόταν σε υπερφυσικά αίτια. Τα άτομα αυτά είχαν κατά περιόδους διαφορετική αντιμετώπιση όπως θανάτωση, υποχρέωση σε δουλεία ή διασκεδαστές σε αυλές ηγεμόνων. Στα πιο σύγχρονα έτη χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του ιατρού Jean - Marc Itard (1806), ο οποίος ανακάλυψε ένα αγόρι που είχε μεγαλώσει χωρίς ανθρώπινη παρουσία και προσπάθησε να το εκπαιδεύσει σε βασικές νοητικές διεργασίες γραφής και ανάγνωσης και να αναπτύξει συναισθηματικό δεσμό με τα άτομα που το φρόντιζαν. Το «Άγριο Αγόρι του Aveyron» (αυτός ο χαρακτηρισμός του αποδόθηκε) ήταν μια σύγχρονη διάγνωση νοητικής στέρησης και προσπάθειας υποστήριξης /αποκατάστασης. Αρχικά οι πρώτες προσπάθειες για την αντιμετώπιση νοητικών δυσκολιών ξεκίνησαν στην Ευρώπη γύρω στον 18ο αιώνα με την συστηματική εκπαίδευση κωφών και τυφλών ατόμων. Στις αρχές του 20ου αιώνα ο όρος "μικρόνοος" επικρατεί σε συσχέτιση με τους χαρακτηρισμούς ιδιώτης και μωρός. Στην ελληνική επικράτεια την ίδια περίοδο τα άτομα με νοητική αναπηρία ονομάζονται «ανώμαλα», «καθυστερημένα» και «άρρωστα», όπως αυτά περιγράφονται στον αναγκαστικό νόμο 453/1937 «Περί ιδρύσεως σχολείου ανωμάτων και καθυστερημένων παιδών».

Μια αναδρομή στον χρόνο φανερώνει την δυσκολία να οριστεί και να κατηγοριοποιηθεί η νοητική αναπηρία. Η δυσκολία έγκειται στην διαφορετική αιτιολογία των διαφόρων παθολογικών καταστάσεων που προκαλούν δυσκολίες στο άτομο. Οι προσπάθειες

ορισμού είχαν δύο βάσεις, την στατιστική απόδοση των αποτελεσμάτων σε δοκιμασίες και την έννοια της προσαρμοστικότητας. Ο Tredgold (1908) ορίζει τη νοητική υστέρηση ως μία κατάσταση νοητικής ανεπάρκειας από τη γέννηση ή από τα πρώτα χρόνια της ζωής του ατόμου, εξαιτίας της ατελούς ανάπτυξης του εγκεφάλου του. Πρώτοι στην βάση της στατιστικής απόδοσης ήταν οι Binet & Simon το 1916 και ο Wechsler το 1958 που αποτύπωσαν με αριθμητικά δεδομένα την νοημοσύνη του ατόμου η οποία συνίσταται σε διάφορες νοητικές ικανότητες. Ο Mercer (1973) υποστήριξε πως το σημαντικό είναι η ικανότητα του ατόμου να προσαρμόζεται στο περιβάλλον. Οι Bijou και Dunitz-Johnson (1981), περιγράφουν το άτομο με νοητική υστέρηση ως «το άτομο που παρουσιάζει δυσκολίες και ελλείψεις στη συμπεριφορά του συγκριτικά με τους συνομηλίκους του εξαιτίας βίο-ιατρικών δυσκολιών, δυσχερών κοινωνικοοικονομικών συνθηκών ή και τα δυο μαζί».

Η επιστημονική κοινότητα προσπάθησε να ορίσει την έννοια της νοητικής αναπηρίας ο S. Greenspan (1999) προτείνει τον εξής ορισμό για την νοητική υστέρηση: «μία κατάσταση η οποία διακρίνεται από μειονεξία σε διάφορους τομείς της νοημοσύνης (π.χ. κοινωνικό, πρακτικό και ακαδημαϊκό), η οποία αποδίδεται κυρίως σε γνωστές ή υποτιθέμενες ανωμαλίες στην ανάπτυξη του εγκεφάλου, με αποτέλεσμα να κρίνεται γενικά το άτομο, τόσο από ειδικούς επαγγελματίες όσο και από τα άτομα του κοινωνικό-πολιτισμικού του περιβάλλοντος, ότι χρειάζεται μακρόχρονη επίσημη και/ή ανεπίσημη υποστήριξη και προστασία στο να διαχειρίζεται τους διάφορους σημαντικούς ρόλους και εργασίες και στο να αποφύγει πιθανή εκμετάλλευση και χειραγώγηση από άλλους». Σύμφωνα με τον Gallahue (2002), νοητική στέρση είναι μια παθολογική κατάσταση που χαρακτηρίζεται από γενική νοητική λειτουργία κάτω του μέσου όρου κατά την διάρκεια της αναπτυξιακής περιόδου και σχετίζεται με διαταραχές στην προσαρμοστική συμπεριφορά. Ο Sherrill (2004) την ορίζει ως «την κάτω του μέσου όρου γενική ικανότητα που συνυπάρχει με μειονεξίες συμπεριφοράς και προσαρμογής, είναι εμφανής σε όλη την διάρκεια της ανάπτυξης του ατόμου και έχει αρνητική επίδραση στην εκπαίδευση και ένταξή του στην κοινωνική διαδικασία».

Η Αμερικάνικη Ένωση για Διανοητικές και Αναπτυξιακές Αναπηρίες (AAIDD) αποδίδει την νοητική αναπηρία ως εξής: «Η πνευματική αναπηρία είναι μια αναπηρία που χαρακτηρίζεται από σημαντικούς περιορισμούς τόσο στην πνευματική λειτουργία όσο και στην προσαρμοστική συμπεριφορά, η οποία καλύπτει πολλές καθημερινές κοινωνικές και πρακτικές δεξιότητες. Η αναπηρία αυτή προέρχεται από την ηλικία των 18 ετών».

Η πνευματική λειτουργία - επίσης αποκαλούμενη νοημοσύνη - αναφέρεται στη γενική νοητική ικανότητα, όπως η μάθηση, η συλλογιστική, η επίλυση προβλημάτων κ.ο.κ. Ένας τρόπος μέτρησης της πνευματικής λειτουργίας είναι ένας έλεγχος IQ. Γενικά ένα αποτέλεσμα δοκιμής IQ περίπου 70 ή υψηλότερο από 75 υποδηλώνει περιορισμό στην πνευματική λειτουργία. Η προσαρμοστική συμπεριφορά είναι το σύνολο των εννοιολογικών, κοινωνικών και πρακτικών δεξιοτήτων που μαθαίνονται και εκτελούνται από τους ανθρώπους στην καθημερινή τους ζωή:

- Εννοιολογικές δεξιότητες - γλώσσα και γραφή, τα χρήματα, το χρόνο και τις αριθμητικές έννοιες και αυτοδιάθεση.
- Κοινωνικές δεξιότητες - διαπροσωπικές δεξιότητες, κοινωνική υπευθυνότητα, αυτοεκτίμηση, πνευματικότητα, κοινωνική επίλυση προβλημάτων και ικανότητα τήρησης κανόνων / τήρησης νόμων και αποφυγής θυματοποίησης.
- Πρακτικές δεξιότητες - δραστηριότητες καθημερινής ζωής (προσωπική φροντίδα), επαγγελματικές δεξιότητες, υγειονομική περίθαλψη, ταξίδια / μεταφορά, χρονοδιαγράμματα / ρουτίνες, ασφάλεια, χρήση χρημάτων, χρήση του τηλεφώνου (AAIDD,2010).

Όμως, κατά τον καθορισμό και την αξιολόγηση της διανοητικής αναπηρίας, η AAIDD υπογραμμίζει ότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη πρόσθετοι παράγοντες, όπως το κοινοτικό περιβάλλον που είναι φυσιολογικό για τους συνομηλίκους και τον πολιτισμό του ατόμου. Οι επαγγελματίες θα πρέπει επίσης να εξετάσουν τη γλωσσική πολυμορφία και τις πολιτισμικές διαφορές στον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι επικοινωνούν, κινούνται και συμπεριφέρονται. Τέλος, οι εκτιμήσεις πρέπει επίσης να επισημάνουν ότι οι περιορισμοί στα άτομα συχνά συνυπάρχουν με τα πλεονεκτήματα και ότι το επίπεδο ζωής ενός ατόμου θα βελτιωθεί εάν παρέχονται κατάλληλες εξατομικευμένες υποστηρίξεις για μια παρατεταμένη περίοδο. Μόνο βάσει αυτών των πολύπλευρων αξιολογήσεων, οι επαγγελματίες μπορούν να καθορίσουν εάν ένα άτομο έχει διανοητική αναπηρία και παράλληλα μπορούν να προσαρμόσουν εξατομικευμένα σχέδια υποστήριξης. (AAIDD, 2010).

Η νοητική αναπηρία αφορά λοιπόν ένα μεγάλο φάσμα ετερογενών καταστάσεων που χαρακτηρίζουν τα άτομα με αυτή την διάγνωση. Ο όρος χαρακτηρίζει τις δυσκολίες προσαρμογής στην συμπεριφορά του ατόμου όπως αυτή σε εννοιολογικές, κοινωνικές και πρακτικές δεξιότητες. Τα άτομα με νοητική αδυναμία/αναπηρία έχουν περιορισμούς στην επικοινωνία, στην σύναψη σχέσεων, την εκμάθηση, την αυτονομία, την εκπλήρωση καθημερινών δραστηριοτήτων. Συνεπώς η νοητική αδυναμία/αναπηρία είναι το

αποτέλεσμα διαφόρων παραγόντων (βιολογικοί, ψυχοκοινωνικοί) που προκαλούν διαταραχές και σύνδρομα που σε μεγάλο ποσοστό συνοδεύονται με αισθητηριακές και σωματικές αναπηρίες που επιτείνουν την δυσκολία προσαρμογής (Μάνος, 1997).

Για την περιγραφή του όρου αναπηρία ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) σχεδίασε αρχικά ένα σύστημα ταξινόμησης, το International Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps (ICIDH), σύμφωνα με το οποίο η αναπηρία συναποτελείται αλλά και παράλληλα διακρίνεται από τρία μέρη: την βλάβη, την αναπηρία και το μειονέκτημα (ΠΟΥ, 1980). Στο ICIDH 2 εντάχθηκαν ευρύτερες διαστάσεις της αναπηρίας, οι σωματικές δομές-λειτουργίες, οι ατομικές δραστηριότητες, η συμμετοχή στην κοινωνία (ΠΟΥ, 2001).

Σύμφωνα με την Διεθνή Στατιστική Ταξινόμηση Νόσων και Συναφών Προβλημάτων Υγείας Δέκατη Αναθεώρηση (ICD 10), του παγκόσμιου οργανισμού υγείας (2016), η νοητική καθυστέρηση αναφέρεται ως «η κατάσταση που χαρακτηρίζεται από αναστολή ή ατελή ανάπτυξη της νόησης, η οποία χαρακτηρίζεται ιδιαίτερα από διαταραχή δεξιοτήτων που εκδηλώνονται κατά την περίοδο ανάπτυξης, δεξιοτήτων που συμβάλουν στο συνολικό επίπεδο νοημοσύνης, π.χ. γνωστικών, γλωσσικών, κινητικών, και κοινωνικών ικανοτήτων. Η καθυστέρηση μπορεί να εμφανιστεί με ή χωρίς κάποια άλλη ψυχική ή σωματική κατάσταση».

Στο διαγνωστικό και στατιστικό εγχειρίδιο της Αμερικάνικης Ψυχιατρικής Εταιρείας DSM-5 (2013), η νοητική αναπηρία (Νοητική Αναπτυξιακή Αδυναμία) είναι μια διαταραχή με έναρξη κατά την αναπτυξιακή περίοδο η οποία περιλαμβάνει όχι μόνο ελλείμματα νοητικής αλλά και ελλείμματα της προσαρμοστικής λειτουργίας στους εννοιολογικούς, κοινωνικούς και πρακτικούς τομείς. Θα πρέπει να πληρούνται τα ακόλουθα τρία κριτήρια:

1. Ελλείμματα σε διανοητικές λειτουργίες, όπως η λογική, η επίλυση προβλημάτων, ο προγραμματισμός, η αφηρημένη σκέψη, η κρίση, η ακαδημαϊκή μάθηση και τα διδάγματα από την εμπειρία, τα οποία επιβεβαιώνονται όχι μόνο από την κλινική εκτίμηση αλλά και από εξατομικευμένο, τυποποιημένο τεστ νοημοσύνης.
2. Ελλείμματα στην προσαρμοστική λειτουργία του ατόμου, που έχουν ως αποτέλεσμα αδυναμία του ατόμου να ανταποκριθεί στις αναπτυξιακές σταθερές και τις σταθερές που αναμένονται για την ηλικία του από την πολιτισμική ομάδα για προσωπική ανεξαρτησία και κοινωνική ευθύνη. Χωρίς συνεχή υποστήριξη, τα ελλείμματα στην προσαρμοστική λειτουργία περιορίζουν την λειτουργία σε μία ή περισσότερες από τις δραστηριότητες της καθημερινής ζωής όπως η επικοινωνία,

η κοινωνική συμμετοχή και η ανεξάρτητη ζωή, σε πολλά πλαίσια όπως το σπίτι, το σχολείο, η δουλειά και η κοινότητα

3. Έναρξη των ψυχικών ελλειμμάτων και των ελλειμμάτων της προσαρμοστικής λειτουργίας κατά την αναπτυξιακή περίοδο. (APA, 2013)

Τα επίπεδα βαρύτητας προσδιορίζονται με βάση το επίπεδο προσαρμοστικότητας και όχι με τον δείκτη νοημοσύνης. Σύμφωνα με τα τεστ νοημοσύνης μέχρι το DSM IV η νοητική αναπηρία που αναφερόταν ως νοητική στέρηση διακρινόταν ως εξής:

Οριακή Νοημοσύνη: (Δ.Ν. 70- 84)

Ελαφρά Νοητική Υστέρηση: (Δ.Ν. 55- 69)

Βαριά Νοητική Υστέρηση: (Δ.Ν. 25- 39)

Βαθιά Νοητική Υστέρηση: (Δ.Ν. κάτω του 25)}

(Εταιρεία Γονέων Ατόμων Νοητικά Υστερούντων)

Όταν αναφερόμαστε στον όρο νοητική αναπηρία ή νοητική υστέρηση, εννοούμε τη δυσλειτουργία των νοητικών διεργασιών με αντίκτυπο στην καθημερινότητα του ατόμου. Ακριβέστερα, μιλάμε για μία σημαντικά χαμηλή γενική νοητική λειτουργία συγκριτικά με τον μέσο όρο, συνοδευόμενη από ανεπαρκή προσαρμοστική λειτουργικότητα. Αυτή, εκδηλώνεται μέσω αντιληπτικών, πρακτικών και κοινωνικών δεξιοτήτων (π.χ. αυτοεξυπηρέτηση) στη διάρκεια της ανάπτυξης (ορισμός AASR, 1983), ενώ η έναρξη της είναι πρώιμη και εντοπίζεται στην παιδική κυρίως ηλικία, από 0 έως τα 18 έτη (DSM-5). Οι ειδικοί αργότερα, επισήμαναν για την νοητική αναπηρία παράγοντες, όπως οι δυνατότητες των ατόμων, το περιβάλλον, καθώς και το λειτουργικό επίπεδο, που δύναται να επιτευχθεί σε αυτό (Luckasson και συνεργάτες, 1992).

Σε επίπεδο διάγνωσης, πρώτο λόγο έχει ο Δείκτης Νοημοσύνης με τιμές αναπηρίας να ενδείκνυνται, όσες δεν ξεπερνούν τους 70 πόντους. Μέσω του συγκεκριμένου κριτηρίου, προκύπτουν πέντε βασικές κατηγορίες. Αυτές είναι η Οριακή, η Ήπια, η Μέτρια, η Σοβαρή και η Βαριά.

1.Οριακή Νοητική υστέρηση

Η Οριακή νοητική υστέρηση ή οριακή νοημοσύνη δεν αποτελεί μορφή αναπηρίας, αλλά την αιτία των Μαθησιακών Δυσκολιών που όλοι γνωρίζουμε. Ο Δείκτης Ευφυΐας στην περίπτωση αυτή, φτάνει περίπου στους 70 με 80 πόντους, τοποθετώντας το παιδί στα

χαμηλότερα φυσιολογικά επίπεδα νοημοσύνης. Πολλές φορές μάλιστα, λόγω των περιορισμένων ενδείξεων οι γονείς αδυνατούν, να αναγνωρίσουν την κατάσταση έως τα πρώτα σχολικά χρόνια. Ως γνωρίσματα φαίνονται οι χαμηλές επιδόσεις στο σχολείο, καθώς και η μειωμένη ικανότητα κατανόησης. Ωστόσο, το άτομο δεν αποκλείεται από την σχολική και κοινωνική ζωή, επιτρέποντας του ανεμπόδιστα την αναμενόμενη ανάπτυξη. Αυτό που χρήζει προσοχής, είναι η έγκαιρη διάγνωση και η κατάλληλη παρέμβαση. Χωρίς την απαραίτητη φροντίδα, ένα “βραδύνουν” παιδί δυσκολεύεται, να μεταβεί στην επόμενη τάξη, εμφανίζοντας ανασφάλεια και χαμηλή αυτοεκτίμηση. Έτσι λοιπόν, η συνεργασία εκπαιδευτικού - παιδιού σε ένα τμήμα ένταξης και η υποστήριξη από το οικογενειακό περιβάλλον δημιουργούν την λύση στο πρόβλημα.

2. Ήπια Νοητική υστέρηση

Βασιζόμενοι στα τεστ ευφυΐας, τα όρια της ελαφριάς νοητικής αναπηρίας κινούνται μεταξύ των 50 βαθμών IQ έως την βάση της φυσιολογικής νοημοσύνης, ενώ η νοητική ηλικία των ατόμων είναι αντίστοιχη με 9 έως 12 έτη. Τα παιδιά που ανήκουν στην κατηγορία αυτή, είναι ιδιαίτερα επικοινωνιακά και κοινωνικά έως τα 6 έτη. Η ήπια αναπηρία παρουσιάζει κοινά χαρακτηριστικά με την οριακή νοημοσύνη, αφού η φοίτηση γίνεται συνήθως σε γενικό σχολείο με παρουσία παράλληλης στήριξης. Πολλές φορές, επιλέγεται και η λύση του Ειδικού σχολείου για λήψη ακαδημαϊκής μόρφωσης και την εκμάθηση αυτοεξυπηρέτησης. Ο αργός ρυθμός εκμάθησης, η μειωμένη αντίληψη, η ελλιπής κατανόηση αφηρημένων εννοιών και συμβόλων και η δυσκολία που εμφανίζουν στην επίλυση προβλημάτων συνθέτουν τα προειδοποιητικά σημάδια. Ακόμα, η άτονη βραχύχρονη μνήμη και η αδυναμία σε ανώτερες λειτουργίες (π.χ. φαντασία) αποτελούν επίσης ενδείξεις. Το παζλ της συμπτωματολογίας συμπληρώνουν η δυσχέρεια λόγου, η χαμηλή αυτοαντίληψη και η αποτυχία σύναψης επιτυχημένων κοινωνικών συνδιαλλαγών.

Προβληματισμό προκαλεί η αντιμετώπιση των παιδιών με ήπια υστέρηση στο σχολικό περιβάλλον. Η διευκόλυνση των μαθητών επιτυγχάνεται από ένα ευέλικτο Αναλυτικό Πρόγραμμα και έναν επαρκή παιδαγωγικό σχεδιασμό που θα ρυθμίζει την κατάσταση. Σημαντική φαίνεται επίσης, η ομαλή ένταξη των παιδιών με την αποφυγή της περιθωριοποίησής τους και την αποδοχή των συνομηλίκων, να τους δίνει ώθηση για οχύρωση μίας ενεργούς προσωπικότητας. Είναι λοιπόν προφανές, πως η συμμετοχή στην σχολική ζωή και η κατάλληλη παιδαγωγική προσέγγιση δημιουργούν ένα πρόσφορο έδαφος για το μέλλον.

3. Μέτρια Νοητική υστέρηση

Η Μέτρια νοητική αναπηρία τίθεται στα όρια μεταξύ των 30 και των 50 πόντων από τον Δείκτη Νοημοσύνη. Στην κατηγορία αυτή, ανήκει περίπου το 10% των νοητικά υστερούντων και η ηλικία που φέρεται, να φτάνουν νοητικά είναι τα 6 με 9 έτη. Τα παιδιά με μέτρια υστέρηση παρουσιάζουν σημαντικές δυσκολίες, όσον αφορά τις νοητικές λειτουργίες, τις επικοινωνιακές δεξιότητες και την αυτοφροντίδα. Έχουν την δυνατότητα να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα φοίτησης του κανονικού σχολείου έως και την Β' Δημοτικού, ενώ στην συνέχεια ακολουθούν εκπαίδευση σε ειδικά κέντρα ημέρας ή σε εργαστήρια ειδικά διαμορφωμένα για άτομα με αναπηρία. Παρά τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν σε επικοινωνιακό και λειτουργικό επίπεδο, έχουν δυνατότητα για εκπαίδευση σε ένα ειδικά διαμορφωμένο πλαίσιο αυτόνομης ή ημιαυτόνομης διαβίωσης με στόχο την κοινωνική τους ένταξη. Βασική προϋπόθεση στην προσπάθεια αυτή, είναι η συνεχής εποπτεία από πλευράς κοινωνικού ή εργασιακού περιγυρου.

4. Σοβαρή Νοητική υστέρηση

Στο φάσμα της Σοβαρής νοητικής υστέρησης βρίσκεται μόλις το 5% των πασχόντων, με τον Δείκτη Νοημοσύνης να δείχνει γι' αυτούς το διάστημα των 35 έως 20 πόντων. Η νοητική ηλικία ενός παιδιού με υψηλό ποσοστό αναπηρίας έγκειται στα 3 με 6 έτη, καθιστώντας το υποβοηθούμενο και εξαρτώμενο από την φροντίδα τρίτων. Ένα τέτοιο παιδί, αναπτύσσει σε πρώιμη φάση τους βασικούς τρόπους αυτοεξυπηρέτησης και έναν απλοϊκό τρόπο ομιλίας. Από την άλλη πλευρά, σε επίπεδο μάθησης έχουν την δυνατότητα να ενταχθούν στο ειδικό σχολείο και σε ειδικά εργαστήρια. Εκεί, τους δίνεται η δυνατότητα επαφής με ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα σχεδιασμένο με βάση τις ιδιαίτερες ανάγκες τους.

5. Βαριά Νοητική υστέρηση

Το τελευταίο και σοβαρότερο στάδιο της Νοητικής αναπηρίας είναι αυτό που το IQ βρίσκεται κάτω των 20 πόντων. Η νοητική ηλικία του ατόμου δεν ξεπερνά τα 3 έτη και η υγεία του επιβαρύνεται από πληθώρα προβλημάτων. Η βαριάς μορφής υστέρηση συνδυάζεται με σοβαρές βλάβες του κεντρικού νευρικού συστήματος και παθήσεις που δυσχεραίνουν την ποιότητα ζωής του. Οι νοσούντες είναι εξαιρετικά περιορισμένοι στην επικοινωνία και την κινητικότητα, όντες πλήρως εξαρτημένοι από τους άλλους. Φαίνονται ανήμποροι, να ικανοποιήσουν οι ίδιοι τις ατομικές του ανάγκες και να

προσαρμοστούν, παρουσιάζοντας έως και αδυναμία ελέγχου των σφικτήρων. Στην κατηγορία αυτή βρίσκεται μόνο το 1% των ατόμων με υστέρηση. (maxmag.gr)

➤ **Πρόβλημα ακοής**

Ο Dr Tedros Adhanom Ghebreyesus, Γενικός Διευθυντής του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας στο World Report on Hearing (2021) αναφέρει ότι, η απώλεια ακοής αναφέρεται συχνά ως «αόρατη αναπηρία», όχι μόνο λόγω της έλλειψης ορατών συμπτωμάτων, αλλά επειδή εδώ και καιρό στιγματίζεται στις κοινότητες και αγνοείται από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής.

Η μη αντιμετωπίσιμη απώλεια ακοής είναι, παγκοσμίως, η τρίτη μεγαλύτερη αιτία διαβίωσης με αναπηρία. Επηρεάζει άτομα όλων των ηλικιών, καθώς και οικογένειες και οικονομίες. Εκτιμάται ότι χάνονται 1 τρισεκατομμύριο δολάρια κάθε χρόνο λόγω της συλλογικής μας αποτυχίας να αντιμετωπίσουμε επαρκώς την απώλεια ακοής. Ενώ η οικονομική επιβάρυνση είναι τεράστια, αυτό που δεν μπορεί να ποσοτικοποιηθεί είναι η αγωνία που προκαλείται από την απώλεια επικοινωνίας, εκπαίδευσης και κοινωνικής αλληλεπίδρασης που συνοδεύει την μη αντιμετωπίσιμη απώλεια ακοής.

Αυτό που κάνει αυτό το θέμα πιο πειστικό από ποτέ είναι το γεγονός ότι ο αριθμός των ατόμων με απώλεια ακοής είναι πιθανό να αυξηθεί σημαντικά τις επόμενες δεκαετίες. Πάνω από 1,5 δισεκατομμύρια άνθρωποι αντιμετωπίζουν σήμερα κάποιο βαθμό απώλειας ακοής, η οποία θα μπορούσε να αυξηθεί σε 2,5 δισεκατομμύρια έως το 2050. Επιπλέον, 1,1 δισεκατομμύρια νέοι κινδυνεύουν από μόνιμη απώλεια ακοής από την ακρόαση μουσικής σε δυνατή ένταση για παρατεταμένες χρονικές περιόδους. Η παγκόσμια έκθεση για την ακοή δείχνει ότι τα βασισμένα σε στοιχεία και τα οικονομικά αποδοτικά μέτρα δημόσιας υγείας μπορούν να αποτρέψουν πολλές αιτίες απώλειας ακοής.

Για να καθοδηγήσει τη μελλοντική δράση, η παγκόσμια έκθεση για την ακοή σκιαγραφεί μια δέσμη παρεμβάσεων που πρέπει να υιοθετήσουν τα κράτη μέλη και προτείνει στρατηγικές για την ενσωμάτωσή τους στα εθνικά συστήματα υγείας για τη διασφάλιση ισότιμης πρόσβασης σε υπηρεσίες φροντίδας αυτιών και ακοής για όλους όσους τις χρειάζονται, χωρίς οικονομικές κακουχίες, σύμφωνα με τις αρχές της παγκόσμιας υγειονομικής κάλυψης.

Η πανδημία COVID-19 έχει υπογραμμίσει τη σημασία της ακοής. Καθώς έχουμε παλέψει να διατηρήσουμε την κοινωνική επαφή και να παραμείνουμε συνδεδεμένοι με την οικογένεια, τους φίλους και τους συναδέλφους, βασιστήκαμε στο να μπορούμε να τους

ακούσουμε περισσότερο από ποτέ. Μας έχει διδάξει επίσης ένα σκληρό μάθημα, ότι η υγεία δεν είναι είδος πολυτέλειας, αλλά το θεμέλιο της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ανάπτυξης. Η πρόληψη και η θεραπεία ασθενειών και αναπηριών κάθε είδους δεν είναι κόστος, αλλά επένδυση σε έναν ασφαλέστερο, δικαιότερο και πιο ευημερούν κόσμο για όλους τους ανθρώπους.

Καθώς ανταποκρινόμαστε και αναρρώνουμε από την πανδημία, πρέπει να ακούσουμε τα μαθήματα που μας διδάσκει, συμπεριλαμβανομένου του ότι δεν έχουμε πλέον την πολυτέλεια να κωφεύουμε στην απώλεια ακοής.

Σύμφωνα με το World Report on Hearing (2021), η ακοή είναι η αίσθηση με την οποία αντιλαμβανόμαστε τους ήχους γύρω μας. Μέσω της ακοής ασχολούμαστε με το περιβάλλον μας, επικοινωνούμε με τους άλλους, εκφράζουμε τις σκέψεις μας, και αποκτούμε μόρφωση. Παγκοσμίως, περισσότεροι από 1,5 δισεκατομμύρια άνθρωποι βιώνουν κάποια μείωση στην ακουστική τους ικανότητα κατά τη διάρκεια της ζωής τους, εκ των οποίων τουλάχιστον 430 εκατομμύρια θα χρειαστούν φροντίδα.

Η απώλεια ακοής, εάν δεν εντοπιστεί και δεν αντιμετωπιστεί, μπορεί να έχει εκτεταμένες συνέπειες, επηρεάζοντας αρνητικά την ανάπτυξη της γλώσσας, την ψυχοκοινωνική ευημερία, την ποιότητα ζωής, το μορφωτικό επίπεδο και την οικονομική ανεξαρτησία σε διάφορα στάδια της ζωής μας.

Εάν δεν αντιμετωπιστεί, η απώλεια ακοής επιβάλλει παγκόσμιο κόστος άνω των 980 δισεκατομμυρίων δολαρίων ετησίως και δυνητικά θέτει σε κίνδυνο τον παγκόσμιο στόχο των κρατών μελών των Ηνωμένων Εθνών για τον τερματισμό της φτώχειας και της εξασφάλισης ότι όλοι οι άνθρωποι σε αυτόν τον πλανήτη θα απολαμβάνουν ειρήνη και ευημερία έως το 2030.

Πολλές αιτίες απώλειας ακοής μπορούν να προληφθούν. Οι κοινές ασθένειες του αυτιού, οι μολύνσεις του, ασθένειες που μπορούν να προληφθούν με εμβόλια και η έκθεση σε θόρυβο και χημικές ουσίες θέτουν σε κίνδυνο την ακοή πολλών ανθρώπων σε διαφορετικές ηλικίες. Ο περιορισμός τέτοιων κινδύνων μέσω της δράσης για τη δημόσια υγεία είναι απαραίτητος για την αντιμετώπιση της απώλειας ακοής.

Σε όλη τη διάρκεια της ζωής, τα άτομα με προβλήματα στο αυτί ή απώλεια ακοής μπορούν να ωφεληθούν πολύ από αποτελεσματικές και διαθέσιμες παρεμβάσεις. Τις τελευταίες δεκαετίες σημειώθηκαν πρόοδοι που αλλάζουν το παιχνίδι στον τομέα της τεχνολογίας της ακοής, της διάγνωσης και της τηλεϊατρικής με καινοτομίες που επιτρέπουν τον εντοπισμό των παθήσεων των αυτιών και της απώλειας ακοής σε

οποιαδήποτε ηλικία και σε οποιοδήποτε περιβάλλον. Ιατρική και χειρουργική διαχείριση, ακουστικά βαρηκοΐας, κοχλιακά εμφυτεύματα, θεραπεία αποκατάστασης, νοηματική γλώσσα και αγωγή είναι λύσεις που μπορούν να διασφαλίσουν ότι τα άτομα με ασθένειες του αυτιού ή απώλεια ακοής έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση και την επικοινωνία και ως εκ τούτου έχουν την ευκαιρία να εκπληρώσουν τις δυνατότητές τους.

Παρά την ύπαρξη και την αποτελεσματικότητα αυτών των παρεμβάσεων, η συντριπτική πλειοψηφία όσων έχουν ανάγκη δεν έχουν πρόσβαση σε αυτές. Τα περισσότερα άτομα με απώλεια ακοής ζουν σε περιβάλλοντα χαμηλού εισοδήματος, όπου οι ανθρωπίνι πόροι και οι υπηρεσίες για την φροντίδα των αυτιών και της ακοής δεν είναι συνήθως προσβάσιμες.

Για να αντιμετωπιστεί αυτό, το 2017, η Παγκόσμια Συνέλευση Υγείας ενέκρινε τη λύση WHA70.13 η οποία παροτρύνει τις κυβερνήσεις να ενσωματώσουν τη φροντίδα των αυτιών και της ακοής στην εθνική τους υγεία στο πλαίσιο του συστήματος και αναθέτει στον ΠΟΥ να παράσχει τα στοιχεία και τα εργαλεία για να το κάνουν αυτό.

Η παγκόσμια έκθεση για την ακοή αναπτύχθηκε με βασικό σκοπό την προώθηση της παγκόσμιας δράσης για δίκαιη πρόσβαση στην φροντίδα του αυτιού και της ακοής σε όλα τα περιβάλλοντα σε όλο τον κόσμο.

Η έκθεση παρέχει σαφή στοιχεία για τη στόχευση της απώλειας ακοής ως παγκόσμια προτεραιότητα δημόσιας υγείας και σκιαγραφεί το H.E.A.R.I.N.G. δέσμη παρεμβάσεων που θα πρέπει να δώσουν προτεραιότητα οι χώρες, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές τους συνθήκες. Οι πολλές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι χώρες σε αυτές τις προσπάθειες περιγράφονται στην έκθεση.

Οι προκλήσεις έχουν ενταθεί περαιτέρω κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, η οποία έχει εκθέσει την ευθραυστότητα των σημερινών συστημάτων υγείας και έχει επικεντρώσει την προσοχή στην ανάγκη επένδυσης στην υγειονομική περίθαλψη ως μέσο προστασίας των πληθυσμών του κόσμου στο μέλλον. Καθώς οι κυβερνήσεις και οι φορείς δημόσιας υγείας ξεκινούν το έργο της οικοδόμησης καλύτερων συστημάτων υγείας με προστασία από το μέλλον, πρέπει να αντληθούν διδάγματα και να πραγματοποιηθεί το όραμα της καθολικής υγειονομικής κάλυψης. Η δράση για τη δημόσια υγεία πρέπει να λάβει υπόψη τις συνεχιζόμενες δημογραφικές αλλαγές: αναμένεται αύξηση άνω του 1,5% της απώλειας ακοής τις επόμενες δεκαετίες. Μέσω της ιεράρχησης της απώλειας ακοής και της ενσωμάτωσης της ακουστικής φροντίδας στα συστήματα, τα κράτη μέλη του ΠΟΥ μπορούν να εξασφαλίσουν ότι οι υπηρεσίες

περίθαλψης για άτομα με προβλήματα ακοής είναι προσβάσιμες ως μέρος της καθολικής υγειονομικής κάλυψης, που παρέχεται μέσω των εθνικών συστημάτων υγείας. Απαιτείται οριστική δράση για την υλοποίηση όχι μόνο της εντολής του ψηφίσματος WHA70.13, αλλά και των σχετικών Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs): SDG3 (καλή υγεία και ευημερία), SDG4 (ποιοτική εκπαίδευση), SDG8 (αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη) και SDG10 (ισότητα). Το 2015, όταν οι χώρες υιοθέτησαν τη νέα ατζέντα για τη βιώσιμη ανάπτυξη με τη μορφή 17 στόχων, δεσμεύτηκαν να μην αφήσουν κανέναν πίσω. Αναγνώρισαν ότι ο τερματισμός της φτώχειας πρέπει να υποστηρίζεται από στρατηγικές τόσο για την οικοδόμηση της οικονομικής ανάπτυξης όσο και για την αντιμετώπιση μιας σειράς κοινωνικών αναγκών, όπως η εκπαίδευση, η υγεία, η κοινωνική προστασία και οι ευκαιρίες απασχόλησης.

➤ Πρόβλημα όρασης

Σύμφωνα με το World Report Vision (2019), τουλάχιστον 2,2 δισεκατομμύρια άνθρωποι έχουν προβλήματα όρασης ή τύφλωση, παγκοσμίως, εκ των οποίων τουλάχιστον 1 δισεκατομμύριο έχουν προβλήματα όρασης που θα μπορούσαν να είχαν αποτραπεί ή δεν έχουν ακόμη αντιμετωπιστεί. Δεκάδες εκατομμύρια έχουν σοβαρά προβλήματα όρασης και θα μπορούσαν να ωφεληθούν από την αποκατάσταση την οποία δεν λαμβάνουν αυτήν τη στιγμή. Το βάρος των οφθαλμικών παθήσεων και της διαταραχής της όρασης δεν βαρύνει εξίσου: είναι συχνά πολύ μεγαλύτερο σε χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος, μεταξύ των ηλικιωμένων και των γυναικών, καθώς και σε αγροτικές και μειονεκτούσες κοινότητες. Ευτυχώς, χάρη στη συντονισμένη δράση που έγινε τα τελευταία 30 χρόνια, έχει σημειωθεί πρόοδος σε πολλούς τομείς. Το 1999, η παγκόσμια πρωτοβουλία για την εξάλειψη της τύφλωσης που μπορεί να αποφευχθεί, «Όραμα 2020: το δικαίωμα στην όραση», ενέτεινε τις παγκόσμιες προσπάθειες υπεράσπισης, ενίσχυσε τα εθνικά προγράμματα πρόληψης της τύφλωσης και υποστήριξε την ανάπτυξη εθνικών σχεδίων οφθαλμικής φροντίδας. Αυτή η δυναμική διατηρήθηκε από τέσσερα ψηφίσματα του WHA: WHA56.26 (2003); WHA59.25 (2006); WHA62.1 (2009) και WHA66.11 (2013). Τα ψηφίσματα του 2009 και του 2013 συνοδεύτηκαν από σχέδια δράσης του ΠΟΥ, το πιο πρόσφατο από τα οποία, «Καθολική υγεία των ματιών: ένα παγκόσμιο σχέδιο δράσης 2014-2019», ζητούσε καθολική πρόσβαση σε ολοκληρωμένες υπηρεσίες οφθαλμικής φροντίδας και έθεσε έναν φιλόδοξο παγκόσμιο στόχο να μειωθεί «η εξάπλωση της αναπηρίας της όρασης που θα μπορούσε να αποφευχθεί κατά 25% έως το 2019». Μια έκθεση που παρουσιάστηκε στο Seventieth WHA τον Μάιο του 2017 περιγράφει λεπτομερώς τη σημαντική πρόοδο που σημειώθηκε στην εφαρμογή του παγκόσμιου σχεδίου δράσης 2014-2019 (ψήφισμα WHA66.4). Ταυτόχρονα, σημειώθηκε απότομη

αύξηση του αριθμού ερευνών με βάση τον πληθυσμό που πραγματοποιήθηκαν για τη μέτρηση της αναπηρίας της όρασης και τύφλωσης σε όλο τον κόσμο. Το σημαντικό είναι ότι η φροντίδα των ματιών έχει γίνει ένας τομέας υγειονομικής περίθαλψης με πολλές άκρως οικονομικά αποδοτικές παρεμβάσεις για την προαγωγή της υγείας, την πρόληψη, τη θεραπεία και αποκατάσταση για την αντιμετώπιση ολόκληρου του φάσματος των αναγκών που σχετίζονται με οφθαλμικές παθήσεις και διαταραχές της όρασης σε όλη τη διάρκεια της ζωής.

Ωστόσο, παραμένουν σημαντικές προκλήσεις. Κύριες μεταξύ αυτών είναι οι ανισότητες στην κάλυψη, την αντιμετώπιση των ανεκπλήρωτων αναγκών και τη διασφάλιση ότι οι υπηρεσίες σχεδιάζονται και παρέχονται σύμφωνα με τις ανάγκες του πληθυσμού, άνιση ποιότητα των υπηρεσιών οφθαλμικής φροντίδας, ελλείψεις εργατικού δυναμικού, κατακερματισμένες υπηρεσίες που είναι ελάχιστα ενσωματωμένες στα συστήματα υγείας, κενά στα δεδομένα, ιδίως που σχετίζονται με την παρακολούθηση των τάσεων και την αξιολόγηση της προόδου και έλλειψη έρευνας για την εφαρμογή, τον αντίκτυπο και τα συστήματα υγείας που σχετίζονται με τη φροντίδα των ματιών. Επιπλέον, η γήρανση του πληθυσμού (το ένα τρίτο των ατόμων προβλέπεται ότι θα είναι άνω των 60 ετών έως το 2030), σε συνδυασμό με αλλαγές στον τρόπο ζωής (λιγότερος χρόνος που δαπανάται σε εξωτερικούς χώρους και όλο και πιο καθιστικός τρόπος ζωής και ανθυγιεινές διατροφικές συνήθειες), προκαλούν την αύξηση του αριθμού των ατόμων με οφθαλμικές παθήσεις και προβλήματα όρασης. Τα διαθέσιμα δεδομένα παρέχουν μια ελλιπή εικόνα των ικανοποιημένων και ανεκπλήρωτων αναγκών για τη φροντίδα των ματιών.

Η Παγκόσμια έκθεση για την όραση, που βασίζεται στα μέχρι σήμερα επιτεύγματα, στοχεύει στην κινητοποίηση δράσης για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων. Με βάση το υπάρχον πλαίσιο του ΠΟΥ για ολοκληρωμένες ανθρωποκεντρικές υπηρεσίες υγείας, η ολοκληρωμένη φροντίδα των ματιών (IPCEC) είναι η βασική πρόταση της αναφοράς. Το IPCEC ορίζεται ως υπηρεσίες που διαχειρίζονται και παρέχονται έτσι ώστε οι άνθρωποι να λαμβάνουν μια συνεχόμενη προαγωγική, προληπτική θεραπεία και αποκαταστατικές παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση του πλήρους φάσματος των οφθαλμικών αναγκών τους, συντονισμένες σε όλα τα διαφορετικά επίπεδα και χώρους περίθαλψης εντός και εκτός του τομέα της υγείας.

Η παγκόσμια έκθεση για την όραση απευθύνεται σε υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, επαγγελματίες, ειδικούς δημόσιας υγείας, ερευνητές και ακαδημαϊκούς, καθώς και υπουργεία υγείας, κοινωνίας των πολιτών και αναπτυξιακών φορέων.

➤ Εμποδιζόμενα άτομα

Ο όρος «εμποδιζόμενα άτομα» περιλαμβάνει τα άτομα με αναπηρία, καθώς επίσης και τους ηλικιωμένους, τα μικρά παιδιά κάτω των 5 ετών, τις γυναίκες στα τελευταία στάδια της εγκυμοσύνης, τα άτομα που πάσχουν από αρθρίτιδα, άσθμα και καρδιακά προβλήματα, τα άτομα που είναι εθισμένα στο αλκοόλ ή τις ναρκωτικές ουσίες, τα άτομα που πάσχουν από μερική ή ολική απώλεια δυνατότητας επικοινωνίας, τα άτομα σε πανικό κάτω από συνθήκες εκτάκτου ανάγκης, τα άτομα που εκτίθενται σε υψηλές θερμοκρασίες, δηλητηριώδεις ή τοξικές συνθήκες, μολυσμένα περιβάλλοντα κ.λπ. (World Health Organization, 2001)

1.3 Η Έννοια της προσβασιμότητας

Σύμφωνα με την Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Ευρωπαϊκή στρατηγική για την αναπηρία 2010-2020: Ανανέωση της δέσμευσης για μια Ευρώπη χωρίς εμπόδια», «Προσβασιμότητα» σημαίνει ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν πρόσβαση - σε ισότιμη βάση με τους άλλους - στο φυσικό περιβάλλον, στα μέσα μεταφοράς, στις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ), και σε άλλες υποδομές και υπηρεσίες. Σήμερα εξακολουθούν να υπάρχουν σοβαρά εμπόδια σε όλους αυτούς τους τομείς.

Με τον όρο προσβασιμότητα, επίσης, ορίζεται «το χαρακτηριστικό του περιβάλλοντος, που επιτρέπει σε όλα τα άτομα - χωρίς διακρίσεις φύλου, ηλικίας και λοιπών χαρακτηριστικών, όπως σωματική διάπλαση, δύναμη, αντίληψη, εθνικότητα - να έχουν πρόσβαση σε αυτό, δηλαδή να μπορούν αυτόνομα, με ασφάλεια και με άνεση να προσεγγίσουν και να χρησιμοποιήσουν τις υποδομές, αλλά και τις υπηρεσίες (συμβατικές και ηλεκτρονικές) και τα αγαθά που διατίθενται στο συγκεκριμένο περιβάλλον» (Φ.Ε.Κ. 79/Α'/09-04-2012). Το ελληνικό κράτος έχει υποχρέωση να διασφαλίζει στα άτομα με αναπηρία τις δυνατότητες και τις ευκαιρίες που προσφέρονται σε όλους τους υπόλοιπους ανθρώπους. Παράλληλα, οι ελλείψεις προσβασιμότητας σε υποδομές, υπηρεσίες και αγαθά αποτελούν παραβίαση των δικαιωμάτων των ανθρώπων (Δάφα και άλλοι, 2012).

Σύμφωνα με την σύμβαση του Ο.Η.Ε. για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία αναγνωρίζεται η σημασία της προσβασιμότητας στο φυσικό, κοινωνικό, οικονομικό και πολιτιστικό περιβάλλον, στην υγεία και την εκπαίδευση και στην ενημέρωση και την επικοινωνία, επιτρέποντας στα άτομα με αναπηρίες να απολαμβάνουν πλήρως όλων των

δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών τους (United Nations, 2006). (Χατζημιχαήλ, 2020)

Με τον όρο «προσβασιμότητα» νοείται το χαρακτηριστικό του περιβάλλοντος, που επιτρέπει σε όλα τα άτομα -χωρίς διακρίσεις φύλου, ηλικίας και λοιπών χαρακτηριστικών (σωματική διάπλαση, δύναμη, αντίληψη, εθνικότητα κ.λπ.)- να έχουν πρόσβαση σε αυτό, δηλαδή να μπορούν αυτόνομα, με ασφάλεια και με άνεση να προσεγγίσουν και να χρησιμοποιήσουν τις υποδομές, αλλά και τις υπηρεσίες (συμβατικές και ηλεκτρονικές) και τα αγαθά που διατίθενται στο συγκεκριμένο περιβάλλον (Φ.Ε.Κ. 79/Α'/09-04-2012). Ο όρος «προσβασιμότητα», λοιπόν, αναφέρεται όχι μόνο σε υποδομές αλλά και σε υπηρεσίες και σε αγαθά. Παράλληλα δε, εκτός από τη φυσική πρόσβαση, αναφέρεται και στη λειτουργικότητα, αλλά και στην δυνατότητα για επικοινωνία και πληροφόρηση, καθορίζει δε στην ουσία το βαθμό αυτονομίας και ασφάλειας του ατόμου σε σχέση με το περιβάλλον (φυσικό, δομημένο ή/και ηλεκτρονικό). Αναφερόμαστε δηλαδή σε προσβάσιμες στο άτομο υποδομές, υπηρεσίες, εξοπλισμούς, αγαθά. (Χριστοφή, 2013).

Σύμφωνα με τον Στόχο 11 «Κάνοντας τις πόλεις και τις κοινότητες χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμες για τα άτομα με αναπηρία», που αναφέρεται στο UN Disability and Development Report (2018), τα συστήματα μεταφορών, οι δημόσιοι χώροι και οι εγκαταστάσεις και οι επιχειρήσεις δεν είναι πάντα προσβάσιμες για άτομα με αναπηρία. Τα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι σε ορισμένες χώρες περισσότερο από το 30 τοις εκατό των ατόμων με αναπηρία διαπιστώνουν ότι οι συγκοινωνίες και οι δημόσιοι χώροι δεν είναι προσβάσιμοι. Τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζουν επίσης δυσκολίες στην πρόσβαση σε επαρκή στέγαση. Τα εμπόδια περιλαμβάνουν την έλλειψη φυσικής προσβασιμότητας, τις διακρίσεις, τον στιγματισμό και την έλλειψη κοινωνικής στέγασης ή κοινοτικής υποστήριξης. Η περιορισμένη πρόσβαση στην απασχόληση μπορεί επίσης να δημιουργήσει προκλήσεις για τη διασφάλιση των οικονομικών συνθηκών για την ενοικίαση ή τη χρηματοδότηση επαρκών κατοικιών. Ως αποτέλεσμα, ένας δυσανάλογος αριθμός ατόμων με αναπηρία είναι άστεγοι. Επιπλέον, όσοι βρίσκουν σπίτι ενδέχεται να μην έχουν την οικονομική δυνατότητα να αντέξουν οικονομικά τροποποιήσεις για να κάνουν το σπίτι τους προσβάσιμο. Σε ορισμένες χώρες, περισσότερο από το 15 τοις εκατό των ατόμων με αναπηρία δυσκολεύονται να κατοικήσουν. Σε πολλές χώρες, τα άτομα με διανοητική ή ψυχοκοινωνική αναπηρία αντιμετωπίζουν ένα πρόσθετο εμπόδιο: έχουν περιορισμένη την ασφάλεια της μονιμότητας επειδή δεν αναγνωρίζεται η νόμιμη τους ικανότητα και σπάνια μπορούν να αποκτήσουν ένα επίσημο στεγαστικό συμβόλαιο. Τα άτομα με αναπηρίες που ζουν σε αγροτικές περιοχές τείνουν να αντιμετωπίζουν

περισσότερες προκλήσεις από ό,τι τα άτομα με αναπηρίες που ζουν σε αστικές περιοχές: είναι λιγότερο πιθανό να φοιτήσουν στο σχολείο και να ζήσουν σε ένα νοικοκυριό που διαθέτει κινητό τηλέφωνο. Οι γεννήσεις από μητέρες με αναπηρίες που ζουν σε αγροτικές περιοχές είναι επίσης λιγότερο πιθανό να παρακολουθούνται από εξειδικευμένο επαγγελματία υγείας. Όλο και περισσότερες χώρες έχουν λάβει μέτρα για τη βελτίωση της φυσικής προσβασιμότητας στα μέσα μαζικής μεταφοράς, τις δημόσιες παιδικές χαρές, τις πολιτιστικές εγκαταστάσεις και τα πεζοδρόμια και τις διαβάσεις πεζών. Ορισμένες χώρες έχουν επίσης οδηγίες για προσβάσιμη στέγαση. Για να γίνουν οι πόλεις και οι κοινότητες χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμες για τα άτομα με αναπηρία, απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για να:

- Διασφαλιστεί ότι ισχύουν και εφαρμόζονται οι εθνικές πολιτικές και οι νόμοι για την προσβάσιμη στέγαση, τις δημόσιες υποδομές, τις μεταφορές και τις υπηρεσίες.
- Αναπτυχθούν εθνικές πολιτικές και νόμοι που εγγυώνται την πρόσβαση σε επαρκή και οικονομικά προσιτή στέγαση για τα άτομα με αναπηρία.
- Ενισχυθεί η ευαισθητοποίηση σχετικά με την αναπηρία μεταξύ των κοινοτήτων και των υπευθύνων λήψης αποφάσεων και να δημιουργηθεί ένα ευνοϊκό περιβάλλον όπου τα άτομα με αναπηρίες να περιλαμβάνονται χωρίς διακρίσεις και να μπορούν να συμμετέχουν εξίσου στις κοινότητές τους.
- Μοιραστούν οι γνώσεις και οι βέλτιστες πρακτικές και να χτιστεί η ικανότητα για την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της προσβασιμότητας και της ένταξης.
- Βελτιωθεί η έρευνα και τα δεδομένα για την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και την ενίσχυση της αστικής ανάπτυξης ώστε να είναι πιο προσιτή και χωρίς αποκλεισμούς για τα άτομα με αναπηρία.

(<https://www.un-ilibrary.org/content/books/9789210479035/read>)

Επίσης, στο άρθρο 9 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (ΑμεΑ), η οποία υιοθετήθηκε με την Απόφαση 61/611 της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη, στις 13 Δεκεμβρίου 2006 και τέθηκε σε ισχύ στις 4 Μαΐου 2008, αναφέρεται ότι:

«Προσβασιμότητα

1. Προκειμένου να επιτρέψουν στα άτομα με αναπηρίες να ζουν ανεξάρτητα και να συμμετέχουν πλήρως σε όλες τις πτυχές της ζωής, τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα προκειμένου να διασφαλίζουν στα άτομα με αναπηρίες την πρόσβαση, σε ίση βάση με τους άλλους, στο φυσικό

περιβάλλον, τα μέσα μεταφοράς, την πληροφορία και τις επικοινωνίες, συμπεριλαμβανομένων και των τεχνολογιών και συστημάτων πληροφορίας και επικοινωνιών και σε άλλες εγκαταστάσεις και υπηρεσίες που είναι ανοικτές ή παρέχονται στο κοινό, τόσο στις αστικές όσο και στις αγροτικές περιοχές. Τα μέτρα αυτά, που θα συμπεριλαμβάνουν τον προσδιορισμό και την εξάλειψη των εμποδίων και κωλυμάτων προσβασιμότητας, θα ισχύουν, μεταξύ άλλων, για:

- α. τα κτίρια, τους δρόμους, τις μεταφορές και λοιπές εσωτερικές και υπαίθριες εγκαταστάσεις, συμπεριλαμβανομένων και των σχολείων, των κατοικιών, των ιατρικών εγκαταστάσεων και των εργασιακών χώρων,
  - β. τις πληροφορίες, τις επικοινωνίες και λοιπές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων και των ηλεκτρονικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης.
2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν επίσης κατάλληλα μέτρα προκειμένου:
- α. να αναπτύξουν, διαδώσουν και παρακολουθούν την εφαρμογή των ελάχιστων προτύπων και κατευθυντήριων οδηγιών για την προσβασιμότητα των εγκαταστάσεων και των υπηρεσιών που είναι ανοικτές ή παρέχονται στο κοινό,
  - β. να διασφαλίζουν ότι οι ιδιωτικοί φορείς, οι οποίοι προσφέρουν εγκαταστάσεις και υπηρεσίες που είναι ανοικτές ή παρέχονται στο κοινό, λαμβάνουν υπόψη τους όλες τις μορφές της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες,
  - γ. να παρέχουν κατάρτιση στους άμεσα ενδιαφερόμενους, σε σχέση με τα ζητήματα προσβασιμότητας που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρίες,
  - δ. να παρέχουν, στα κτίρια και τις λοιπές εγκαταστάσεις που είναι ανοικτές στο κοινό, σύστημα σήμανσης σε Μπράιλ και σε ευανάγνωστες και κατανοητές μορφές,
  - ε. να παρέχουν μορφές «ζωντανής» βοήθειας και ενδιαμέσων, συμπεριλαμβανομένων των οδηγών, των αναγνώστων και των επαγγελματιών διερμηνέων της νοηματικής γλώσσας, προκειμένου να

διευκολύνουν την προσβασιμότητα στα κτίρια και σε άλλες εγκαταστάσεις που είναι ανοικτές στο κοινό,

- στ. να προάγουν άλλες κατάλληλες μορφές βοήθειας και υποστήριξης προς τα άτομα με αναπηρίες, προκειμένου να διασφαλίζουν την πρόσβασή τους στην πληροφορία,
- ζ. να προάγουν την πρόσβαση για τα άτομα με αναπηρίες, στις νέες τεχνολογίες και τα συστήματα πληροφορίας και επικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένου και του Διαδικτύου,
- η. να προάγουν το σχεδιασμό, την ανάπτυξη, την παραγωγή και τη διανομή προσιτών τεχνολογιών και συστημάτων ενημέρωσης και επικοινωνιών σε αρχικό στάδιο, έτσι ώστε αυτές οι τεχνολογίες και συστήματα να καταστούν προσιτές με ελάχιστο κόστος.» (amea.gov.gr)

1.4 Η προσβασιμότητα στα αστικά κέντρα

Τα δομημένα περιβάλλοντα θα πρέπει να επιτρέπουν σε όλους τους ανθρώπους να εξελιχθούν ως άτομα. Έτσι, ο σχεδιασμός πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία του πληθυσμού και την ανάγκη που έχουμε όλοι να είμαστε ανεξάρτητοι. Επομένως, τα δομημένα περιβάλλοντα θα πρέπει να σχεδιάζονται με τρόπο που να επιτρέπουν σε όλους να έχουν πρόσβαση στις διάφορες διαθέσιμες ευκαιρίες: π.χ. πολιτισμός, χώρος, κτίρια, επικοινωνίες, υπηρεσίες, οικονομία, συμμετοχή κ.λπ.

Απόσπασμα από το EUROPEAN CONCEPT OF ACCESSIBILITY

...Έτσι, ένα προσβάσιμο περιβάλλον πρέπει να είναι:

- 1. Με σεβασμό:** θα πρέπει να σέβεται την ποικιλομορφία των χρηστών. Κανείς δεν πρέπει να νιώθει περιθωριοποιημένος και όλοι θα πρέπει να μπορούν να το προσεγγίσουν.
- 2. Ασφαλές:** θα πρέπει να είναι απαλλαγμένο από κινδύνους για όλους τους χρήστες. Επομένως, όλα εκείνα τα στοιχεία που αποτελούν μέρος ενός περιβάλλοντος πρέπει να σχεδιάζονται με γνώμονα την ασφάλεια (ολισθηρά δάπεδα, μέρη που προεξέχουν, διαστάσεις κ.λπ.).

3. Υγιές: δεν πρέπει να αποτελεί κίνδυνο για την υγεία ή να προκαλεί προβλήματα σε όσους πάσχουν από ορισμένες ασθένειες ή αλλεργίες. Ακόμη περισσότερο, θα πρέπει να προωθείται η υγιεινή χρήση των χώρων και των προϊόντων.

4. Λειτουργικό: θα πρέπει να είναι σχεδιασμένο με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να εκτελεί τη λειτουργία για την οποία προοριζόταν χωρίς προβλήματα ή δυσκολίες.

Για παράδειγμα, θα ήταν παράλογο να σχεδιαστεί ένα ιατρικό κέντρο χωρίς να ληφθεί υπόψη ότι το πλάτος των διαδρόμων θα πρέπει να επιτρέπει δύο φορεία για να περάσουν το ένα το άλλο και ότι οι πόρτες πρέπει να είναι αρκετά φαρδιές για να περάσει ένα φορείο από αυτές.

5. Κατανοητό: όλοι οι χρήστες θα πρέπει να είναι σε θέση να προσανατολίζονται χωρίς δυσκολία σε ένα δεδομένο χώρο, και επομένως τα ακόλουθα είναι απαραίτητα:

α. Σαφείς πληροφορίες: χρήση εικονιδίων που είναι κοινά σε διαφορετικές χώρες, αποφεύγοντας τη χρήση λέξεων ή συντμήσεων από τη τοπική γλώσσα που μπορεί να οδηγήσει σε σύγχυση· για παράδειγμα, χρησιμοποιώντας το γράμμα C στις βρύσες, που υποδηλώνει Cold στα αγγλικά αλλά Caliente (σημαίνει ζεστό - ακριβώς το αντίθετο) στα ισπανικά.

β. Χωρική κατανομή: θα πρέπει να είναι συνεκτική και λειτουργική, αποφεύγοντας τον αποπροσανατολισμό και τη σύγχυση.

6. Αισθητική: το αποτέλεσμα θα πρέπει να είναι αισθητικά ευχάριστο, καθώς αυτό θα το κάνει πιο πιθανό να γίνει αποδεκτό από όλους (τα προηγούμενα πέντε σημεία πρέπει να λαμβάνονται πάντα υπόψη). (ECA-European concept for accessibility, 2003)

1.5 Θεσμικό πλαίσιο προσβασιμότητας για άτομα με αναπηρία στον Ευρωπαϊκό χώρο

Σήμερα, χάρη σε ένα στέρεο νομικό πλαίσιο της ΕΕ (π.χ. Ευρωπαϊκός Νόμος για την Προσβασιμότητα, Οδηγία για την Προσβασιμότητα στον Ιστό, Δικαιώματα επιβατών) τα άτομα με αναπηρία έχουν καλύτερη πρόσβαση σε μεταφορές, κτίρια, έντυπες και διαδικτυακές πληροφορίες, οπτικοακουστικά μέσα και επικοινωνίες, συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρονικών, καθώς και σε άλλα προϊόντα και υπηρεσίες.

Ωστόσο, πολλοί τομείς εξακολουθούν να μην καλύπτονται από τους κανόνες της ΕΕ και υπάρχουν διαφορές στην προσβασιμότητα των κτιρίων, των δημόσιων χώρων και ορισμένων τρόπων μεταφοράς. Οι απρόσιτες πληροφορίες και υπηρεσίες μπορούν να οδηγήσουν στην απομόνωση των ατόμων με αναπηρία.

Τον Μάρτιο του 2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε τη Στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030. Με αυτή τη δεκαετή στρατηγική, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέλει να βελτιώσει τη ζωή των ατόμων με αναπηρία στην Ευρώπη και σε όλο τον κόσμο.

Η Στρατηγική βασίζεται στα αποτελέσματα της προηγούμενης Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Αναπηρία 2010-2020, η οποία άνοιξε το δρόμο για μια Ευρώπη χωρίς φραγμούς και για να ενδυναμώσει τα άτομα με αναπηρία ώστε να μπορούν να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους και να συμμετέχουν πλήρως στην κοινωνία και την οικονομία. Παρά την πρόοδο που σημειώθηκε την τελευταία δεκαετία, τα άτομα με αναπηρία εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια και να διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

Στόχος αυτής της στρατηγικής είναι η πρόοδος προς τη διασφάλιση ότι όλα τα άτομα με αναπηρίες στην Ευρώπη, ανεξαρτήτως φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, ηλικίας ή σεξουαλικού προσανατολισμού:

- απολαμβάνουν τα ανθρώπινα δικαιώματά τους,
- έχουν ίσες ευκαιρίες, ίση πρόσβαση στη συμμετοχή στην κοινωνία και στην οικονομία,
- είναι σε θέση να αποφασίσουν πού, πώς και με ποιόν θα ζήσουν,
- μετακινούνται ελεύθερα στην ΕΕ ανεξάρτητα από τις ανάγκες υποστήριξής τους
- και δεν αντιμετωπίζουν πλέον διακρίσεις.

Αυτή η νέα και ενισχυμένη στρατηγική λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία της αναπηρίας που περιλαμβάνει μακροχρόνιες σωματικές, πνευματικές, διανοητικές ή αισθητηριακές βλάβες (σύμφωνα με το άρθρο 1 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία), οι οποίες είναι συχνά αόρατες.

Αντιμετωπίζοντας τους κινδύνους πολλαπλών μειονεκτημάτων που αντιμετωπίζουν γυναίκες, παιδιά, ηλικιωμένα άτομα, πρόσφυγες με αναπηρίες και άτομα με κοινωνικοοικονομικές δυσκολίες, προωθεί μια διασταυρούμενη προοπτική σύμφωνα με την Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs).

Ως εκ τούτου, η νέα στρατηγική περιλαμβάνει ένα φιλόδοξο σύνολο δράσεων και εμβληματικών πρωτοβουλιών σε διάφορους τομείς και έχει πολλές προτεραιότητες, όπως:

- προσβασιμότητα: δυνατότητα κυκλοφορίας και διαμονής ελεύθερα αλλά και συμμετοχής στη δημοκρατική διαδικασία,
- να έχει μια αξιοπρεπή ποιότητα ζωής και να ζει ανεξάρτητα, καθώς επικεντρώνεται κυρίως στη διαδικασία αποϊδρυματοποίησης, την κοινωνική προστασία και την απαγόρευση των διακρίσεων στην εργασία,
- ισότιμη συμμετοχή, καθώς στοχεύει στην αποτελεσματική προστασία των ατόμων με αναπηρία από κάθε μορφή διάκρισης και βίας, στη διασφάλιση ίσων ευκαιριών και πρόσβασης στη δικαιοσύνη, την εκπαίδευση, τον πολιτισμό, τον αθλητισμό και τον τουρισμό, αλλά και ίση πρόσβαση σε όλες τις υπηρεσίες υγείας,
- ο ρόλος της ΕΕ να δώσει το παράδειγμα
- την πρόθεση της ΕΕ να υλοποιήσει αυτή τη στρατηγική
- προώθηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία παγκοσμίως

Εμβληματικές πρωτοβουλίες:

1. AccessibleEU: μια βάση γνώσεων που παρέχει πληροφορίες και καλές πρακτικές σχετικά με την προσβασιμότητα σε όλους τους τομείς (μέχρι το τέλος του 2022)
2. Ευρωπαϊκή Κάρτα Αναπηρίας: η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα προτείνει μια ευρωπαϊκή κάρτα αναπηρίας που θα ισχύει για όλες τις χώρες της ΕΕ. Η κάρτα θα διευκολύνει τα άτομα με αναπηρία να λάβουν την κατάλληλη υποστήριξη όταν ταξιδεύουν ή μετακομίζουν σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (έως το τέλος του 2023)
3. Καθοδήγηση που προτείνει βελτιώσεις στην ανεξάρτητη διαβίωση και την ένταξη στην κοινότητα. Αυτό θα συμβάλει στο να δοθεί η δυνατότητα στα άτομα με αναπηρία να ζουν σε προσβάσιμες, υποστηριζόμενες κατοικίες στην κοινότητα ή να συνεχίσουν να ζουν στο σπίτι (2023).
4. Ένα πλαίσιο για κοινωνικές υπηρεσίες αριστείας για άτομα με αναπηρία (2024)
5. Μια δέσμη για τη βελτίωση των αποτελεσμάτων της αγοράς εργασίας των ατόμων με αναπηρία (θα ξεκινήσει το δεύτερο εξάμηνο του 2022)
6. Πλατφόρμα Αναπηρίας: Η Πλατφόρμα Αναπηρίας συγκεντρώνει τις εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες για την εφαρμογή της Σύμβασης, τις οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία και την Επιτροπή. Υποστηρίζει την εφαρμογή της στρατηγικής και ενισχύει τη συνεργασία και τις ανταλλαγές για την εφαρμογή της Σύμβασης.
7. Ανανεωμένη στρατηγική ανθρώπινου δυναμικού για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, συμπεριλαμβανομένων δράσεων για την προώθηση της διαφορετικότητας και την ένταξη των ατόμων με αναπηρία.

(<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1484&langId=en>)

1.6 Παραδείγματα πρότυπων προσβάσιμων πόλεων στην Ελλάδα και στην Ευρώπη

Πόλεις στην Ελλάδα

Κομοτηνή

Η ειδική μνεία που έλαβε ο Δήμος Κομοτηνής για την προσβασιμότητα για Προσβασιμότητα ως Ευκαιρία για Όλη την Πόλη στα European Access City Awards 2021 επιβεβαιώνει τις προσπάθειες που έγιναν όλα αυτά τα χρόνια για τη σταδιακή μετατροπή της Κομοτηνής σε μια πόλη που σέβεται τα άτομα με αναπηρία. (Δήμος Κομοτηνής)

Στα βραβεία «Access City Award 2021: Examples of best practice in making EU cities more accessible» έγινε ειδική μνεία για τη Προσβασιμότητα ως Ευκαιρία για Όλη την Πόλη της Κομοτηνής, η οποία είναι η πρωτεύουσα της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης της Ελλάδας. Με 54.000 κατοίκους, είναι η μικρότερη νικήτρια πόλη του έτους 2021 και με μέτριους οικονομικούς πόρους. Παρόλα αυτά, η Κομοτηνή έχει γίνει παράδειγμα κάνοντας μεγάλη πρόοδο στον τομέα της προσβασιμότητας.

Η Κομοτηνή είναι μια σύγχρονη, πολυπολιτισμική πόλη χτισμένη γύρω από ένα φρούριο ρωμαϊκής εποχής. Ως αποτέλεσμα, έχει υποστεί πολυφασική ανάπτυξη με την πάροδο του χρόνου, με ένα μείγμα επιρροών. Αυτό έχει κάνει την προσβασιμότητα να αποτελεί πρόκληση. Η πόλη είναι επίσης το διοικητικό κέντρο μιας περιοχής που είχε περιορισμένους οικονομικούς πόρους, ειδικά μετά την οικονομική κρίση του 2008.

Ωστόσο, η Κομοτηνή έχει συνεργαστεί στενά με τους κατοίκους της για να γίνει μια πόλη πιο προσιτή και χωρίς αποκλεισμούς. Κάνοντας αυτό, αναγνωρίστηκε ότι η βελτίωση της προσβασιμότητας θα προωθήσει στο μέλλον την ανάπτυξη και την ευημερία ολόκληρης της πόλης.

Εδώ και 20 χρόνια ο Δήμος έχει εφαρμόσει στην Κοινότητα το Urban II Πρόγραμμα Πρωτοβουλίας, το οποίο εστιάζει σε μεγάλο βαθμό στην προσβασιμότητα και την κοινωνική ένταξη. Έχει επενδύσει εκατομμύρια ευρώ σε αυτό το πρόγραμμα αναγέννησης, που βρίσκεται τώρα στην τρίτη του φάση.

Μέσω του προγράμματος ο Δήμος έχει ενσωματώσει την προσβασιμότητα στις πολιτικές της και στρατηγικές. Πολλές επενδύσεις έχουν επικεντρωθεί στο δομημένο περιβάλλον. Το πρόγραμμα βελτίωσε το δίκτυο των λεωφορείων και δημιούργησε 20 χλμ προσβάσιμων διαδρόμων και τον ψηφιακό χάρτη του με τις διαδρομές.

Τα τρία τέταρτα των κτιρίων που ανήκουν στην πόλη είναι τώρα προσβάσιμα, συμπεριλαμβανομένου του νοσοκομείου της πόλης, ιατρικά κέντρα, αστυνομική ακαδημία, θέατρα και βιβλιοθήκη.

Η Πανεπιστημιούπολη Κομοτηνής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, όπου ζουν περίπου 10.000 φοιτητές, είναι επίσης προσβάσιμη. Περίπου το 90% των σχολείων είναι ήδη προσβάσιμα και θα ακολουθήσουν σύντομα και τα υπόλοιπα όπως έχει θέσει ο Δήμος ως στόχο να φτιάξει όλα τα κτίρια της πόλης προσβάσιμα.

Επίσης, οι επενδύσεις έχουν επικεντρωθεί σε μεγάλο βαθμό στον αθλητισμό και την αναψυχή. Όλες οι αθλητικές εγκαταστάσεις της πόλης είναι πλέον προσβάσιμες, όπως και 47 από τις 60 παιδικές χαρές της.

Υπάρχουν έξι προσβάσιμα σημεία εισόδου στις παραλίες και στην τοπική ακτογραμμή.

Η Κομοτηνή έχει βελτιώσει το δομημένο περιβάλλον της και ξεχωρίζει για την περιεκτική της προσέγγιση και εμπλοκή των ατόμων με αναπηρία σε λήψη απόφασης. Ο Δήμος δεν αντιμετωπίζει τα άτομα με αναπηρία ως ξεχωριστή ομάδα σε κοινωνία, αλλά μάλλον ως περιουσιακό στοιχείο και ισότιμο έτερο στη διοίκηση της πόλης. Μαθαίνει από τις εμπειρίες τους και αξιοποιεί την πείρα τους. Εκπρόσωποι ατόμων με αναπηρία συμμετέχουν σε συμβουλευτικά συμβούλια και διοικούσες επιτροπές, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση της στρατηγικής και της πολιτικής της προσβασιμότητας. Συνεργάζονται στενά με τις τοπικές κοινωνικές υπηρεσίες και βοηθούν στην υλοποίηση διαφόρων δημοτικών έργων.

Ο τοπικός Σύλλογος «Περπατώ» που εκπροσωπεί άτομα με αναπηρία, αποτελεί μέρος της κοινοπραξίας που διαχειρίζεται την τοπική επισιτιστική βοήθεια «το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας στους Απόρους». Συμμετέχει επίσης, στη διαχείριση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου Χρηματοδότησης. Ο Δήμος συγχρηματοδότησε τη δημιουργία ενός Κέντρου Κοινότητας και Δραστηριοτήτων, το οποίο λειτουργεί για άτομα με αναπηρία. Τοπικές αστικές κοινωνικές οργανώσεις διαχειρίζονται επίσης τα μετασχολικά προγράμματα για παιδιά με πνευματικές αναπηρίες.

Ελκυστικές τουριστικές προσφορές αποτελούν ευκαιρία για ανάπτυξη στη Κομοτηνή χτίζοντας τη φήμη μιας σύγχρονης πόλης όπου τα άτομα με αναπηρία μπορούν να αισθάνονται ασφαλή, ευπρόσδεκτα.

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, ο Δήμος συνεργάστηκε με μια τοπική ένωση για να χαρτογραφήσει όλα τα άτομα με αναπηρία χρησιμοποιώντας ένα γεωγραφικό

σύστημα πληροφοριών. Αυτό επέτρεψε τις κοινωνικές υπηρεσίες να έχουν εύκολη προσέγγιση σε όσους έχουν ανάγκη υποστήριξης.

Ο προσβάσιμος τουρισμός προσφέρει ένα άλλο παράδειγμα προνοητικής προσέγγισης της Κομοτηνής. Γνωρίζοντας ότι οι προσβάσιμες πόλεις προσελκύουν περισσότερους επισκέπτες, ο Δήμος έχει επενδύσει στο να γίνει προσιτός και βιώσιμος τουριστικός προορισμός. Ελπίζει ότι οι επισκέπτες θα την επισκεπτούν ξανά ή ακόμα και θα μετακομίσουν μόνιμα σε αυτήν. Αυτό με τη σειρά του θα τονώσει την τοπική οικονομία.

Στο πλαίσιο αυτής της πρωτοβουλίας, εκπαιδεύονται τοπικές επιχειρήσεις στους τομείς των ταξιδιών και της φιλοξενίας.

Η εκπαίδευση θα βοηθήσει τις επιχειρήσεις να προσαρμόσουν και να στοχεύσουν τις υπηρεσίες τους σε άτομα με αναπηρία. Έχει αναπτυχθεί επίσης η ιστοσελίδα «Visit Komotini».

Μετά από τα Χανιά το 2020, η Κομοτηνή είναι η δεύτερη ελληνική πόλη που έλαβε ειδική μνεία από το Access City Award. Γίνεται περιφερειακός και εθνικός ηγέτης στην προσβασιμότητα, συνεργάζεται με την πανεπιστημιακή της κοινότητα για να μοιραστεί γνώσεις και καλές πρακτικές. Κάνοντας αυτό, ελπίζει να εμπνεύσει και άλλες πόλεις σε όλη την Ελλάδα.

Είναι σαφές από όλες αυτές τις πρωτοβουλίες ότι η Κομοτηνή βλέπει την προσβασιμότητα όχι απλώς ως μια υποχρέωση, αλλά ως ευκαιρία. (European Commission, 2021)

Χανιά

Ο Δήμος Χανίων έλαβε ειδική μνεία στα European Access City Awards 2020 για τη χρήση της πληροφορικής με την οποία παρέχει προσβάσιμη στάθμευση.

Τα Χανιά, που βρίσκονται στο νησί της Κρήτης, έχουν πληθυσμό 108.642 κατοίκους.

Η τοπική οικονομία βασίζεται στη γεωργία, τον τουρισμό και τις υπηρεσίες και η πόλη έχει μια μακρά ιστορική και πολιτιστική παράδοση, που χρονολογείται πριν από 5.000 χρόνια.

Η προσβασιμότητα αποτελεί προτεραιότητα τόσο για τους κατοίκους όσο και για τους επισκέπτες. Το ζήτημα της ισότιμης πρόσβασης σε υπηρεσίες και προϊόντα, χώρους εργασίας και δημόσιους χώρους είναι τόσο για πολίτες όσο και για τους επισκέπτες κρίσιμο για τα Χανιά.

Καταργώντας τα εμπόδια πρόσβασης στα Χανιά ολοκληρώθηκε ένα μεγάλο έργο προσβασιμότητας που περιλάμβανε την ανακατασκευή των πεζοδρομίων σε όλο το κέντρο της πόλης για να εξασφαλιστεί ότι όλα τα πεζοδρόμια είναι πάνω από 1,5 μέτρο φάρδος και χωρίς εμπόδια και περιλαμβάνουν δείκτες διαδρομής για τυφλούς.

Κάθε νέο σχέδιο έργων ανάπλασης ή ανασυγκρότησης των δημόσιων χώρων στην πόλη πρέπει τώρα να πραγματοποιηθεί αυστηρά σύμφωνα με κανόνες προσβασιμότητας.

Τα Χανιά έχουν, επίσης, εισαγάγει την καινοτομία του Έξυπνου Συστήματος Διαχείρισης Πάρκινγκ για Άτομα με Αναπηρία. Αυτό το καινοτόμο σχήμα, το οποίο εκτελείται αρχικά ως πιλοτικό έργο, έχει σχεδιαστεί για τη διαχείριση των περισσότερων από 160 δεσμευμένων θέσεων στάθμευσης στην πόλη.

Στα Χανιά λειτουργούν πέντε πλατφόρμες SEATRAC, που παρέχουν πλήρη και εύκολη πρόσβαση σε άτομα με αναπηρία για πρόσβαση στη θάλασσα από τις παραλίες της πόλης.

Επιπλέον, στα Χανιά λειτουργεί μια διαδραστική εικονική περιήγηση στην πόλη.

Ο Δήμος Χανίων έχει αναπτύξει ένα στενό και αποτελεσματικό επίπεδο συνεργασίας με τον σύλλογο Ατόμων με Αναπηρία της πόλης. Αυτή η σχέση έχει οδηγήσει σε μια σειρά από πρωτοβουλίες, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας Γραφείου για Άτομα με Αναπηρίες με ευθύνη σχεδιασμού πολιτικών και δράσεων για την προώθηση της ένταξης. Έχει επίσης οδηγήσει σε εμπλοκή προσώπων με αναπηρίες σε όλα τα συμβουλευτικά όργανα και στην ανάπτυξη νέων τοπικών πολιτικών.

Το ολοκληρωμένο σύστημα αποτελείται από ειδικούς χώρους και κάρτες για άτομα με αναπηρία, με αισθητήρες εδάφους για κάθε θέση στάθμευσης και μια ειδική πλατφόρμα για τη διαχείριση των χώρων. Η τροχαία έχει πρόσβαση σε πραγματικό χρόνο στην πλατφόρμα για να τους ειδοποιήσει για οποιαδήποτε παράνομη χρήση των χώρων.

Η πόλη έχει επίσης δημιουργήσει μια προσβάσιμη υπηρεσία ταξί μαζί με την τοπική ένωση των ατόμων με αναπηρία. Τα ταξί διατίθεται τόσο στους κατοίκους όσο και στους επισκέπτες και μπορεί να γίνει κράτηση μέσω τηλεφώνου.

Ένα προσβάσιμο ηλεκτρικό μίνι λεωφορείο επρόκειτο επίσης να ξεκινήσει εκτελώντας μια διαδρομή γύρω από το κέντρο της πόλης.

Στρατηγικός στόχος των Χανίων είναι η συνεχής επίτευξη βελτίωσης της προσβασιμότητας για άτομα με αναπηρία και ηλικιωμένα άτομα σε όλη την πόλη.

Το κλειδί για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι η έντονη εστίαση στην ευαισθητοποίηση σε θέματα κινητικότητας.

Ο ιστότοπος της πόλης και οι εφαρμογές για κινητά έχουν σχεδιαστεί από άτομα με αναπηρίες και η πόλη προσφέρει μια σειρά από προσβάσιμες συναλλαγές και διαδικτυακές υπηρεσίες.

Όλες οι πρωτοβουλίες έχουν συμπεριληφθεί στο Στρατηγικό Σχέδιο Κινητικότητας (SVAK). Το Σχέδιο Κινητικότητας παρακολουθείται και αξιολογείται κάθε έξι μήνες χρησιμοποιώντας πρόσφατα δεδομένα και αποτελέσματα. Αυτή η αξιολόγηση στη συνέχεια τροφοδοτεί τη λήψη αποφάσεων για τα επόμενα βήματα με περαιτέρω βελτιώσεις προσβασιμότητας.

Έρευνες που αφορούν τόσο τους κατοίκους όσο και τους επισκέπτες με αναπηρίες δείχνουν πολύ υψηλά επίπεδα ικανοποίησης για την προσβασιμότητα των κοινόχρηστων χώρων της πόλης και τα τουριστικά αξιοθέατα. (European Commission, 2020)

Ευρωπαϊκές πόλεις

Το βραβείο Access City 2022 απονεμήθηκε στην πόλη του Λουξεμβούργου. Μια κριτική επιτροπή από ειδικούς στην προσβασιμότητα αναγνώρισε την πόλη για το ευρύ φάσμα καινοτόμων λύσεων και βελτιώσεων της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρία. Η πόλη του Ελσίνκι στη Φινλανδία και η πόλη της Βαρκελώνης στην Ισπανία είναι οι νικητές της δεύτερης και τρίτης θέσης.

Τέλος, ειδική μνεία έλαβαν το Leuven στο Βέλγιο και η Palma στην Ισπανία. Το Leuven αναγνωρίστηκε για την ενσωμάτωση της προσβασιμότητας, συμπεριλαμβανομένου του ψηφιακού χώρου. Η Πάλμα κέρδισε ειδική μνεία για τη βελτίωση της πρόσβασης στο φυσικό περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένων των παραλιών και των πάρκων. (ec.europa.eu)

2. Ο ΔΗΜΟΣ ΔΙΟΥ-ΟΛΥΜΠΟΥ

2.1 Γενικά

Ο Δήμος Δίου-Ολύμπου, υπάγεται διοικητικά στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας στο Νομό Πιερίας και συστήθηκε με τη συνένωση τριών προϋπαρχόντων Δήμων: Λιτοχώρου, Ανατολικού Ολύμπου και Δίου, στις 01 Ιανουαρίου 2011. Συνολικά έχει 26.051 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 2011 (de facto) (ΦΕΚ 699/Β'/20-03-2014). Η συνολική έκταση του Δήμου είναι 493,2 km² και αποτελείται από δώδεκα (12) Κοινότητες οι οποίες είναι οι εξής:

- 1) το Λιτόχωρο, το οποίο είναι και η έδρα του Δήμου, είναι χτισμένο στους πρόποδες του Ολύμπου και έχει πληθυσμό 6.995 κατοίκων, σύμφωνα με την απογραφή του 2011 (de facto) (ΦΕΚ 699/Β'/20-03-2014). Είναι μια κωμόπολη όπου βρίσκεται το Δημαρχείο του Δήμου, το Αστυνομικό Τμήμα, λειτουργούν τράπεζες, ταχυδρομείο, τρία δημοτικά σχολεία, γυμνάσιο, λύκειο, δημοτική βιβλιοθήκη, τέσσερα γήπεδα αντισφαίρισης, κέντρο υγείας (σε απόσταση περίπου 5 χλμ. από το κέντρο), δημοτικό στάδιο «Πύρρος Δήμας» (λίγο πιο έξω από τον οικισμό) χωρητικότητας περίπου 1.000 θεατών το οποίο περιλαμβάνει κλειστό γήπεδο μπάσκετ και βόλεϊ και εξωτερικά γήπεδα ποδοσφαίρου και στίβου, τρεις εκκλησίες, που είναι και ενορίες του Λιτοχώρου, αρκετά ξωκλήσια, το Κέντρο Πληροφόρησης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου, το Κέντρο Κοινότητας, ένα ΚΑΠΗ, ένα Ναυτικό Μουσείο το οποίο συστεγάζεται με Υπηρεσίες του Δήμου. Επίσης, το Λιτόχωρο είναι προσβάσιμο μέσω του Εθνικού Αυτοκινητόδρομου Α 75 Αθηνών - Θεσσαλονίκης καθώς και μέσω επαρχιακής οδού που το συνδέει με την Κατερίνη, την πρωτεύουσα του Νομού και απέχει 89,8 χλμ. από τη Θεσσαλονίκη, 23,3 χλμ. από την Κατερίνη και 70,1 χλμ. από τη Λάρισα. Υπάρχει επίσης, σταθμός ΚΤΕΛ που εκτελεί δρομολόγια για Κατερίνη, Θεσσαλονίκη και Αθήνα και Σιδηροδρομικός Σταθμός ο οποίος αποτελεί σταθμό μετεπιβίβασης για δρομολόγια Αθήνας-Θεσσαλονίκης.
- 2) Το Δίον (Μαλαθριά) είναι μια Κοινότητα του Δήμου, η οποία έχει συνολικά 1.441 κατοίκους μαζί με τον οικισμό Πλατανάκια, σύμφωνα με την απογραφή του 2011(de facto). Στο Δίον υπάρχει ο αρχαιολογικός χώρος του αρχαίου Δίου με το μουσείο και το αρχαίο θέατρο στο οποίο γίνονται παραστάσεις κάθε χρόνο στα πλαίσια του Φεστιβάλ Ολύμπου και επίσης λειτουργεί και το Κέντρο Μεσογειακών Ψηφιδωτών. Το Δίον έχει το κτίριο του παλαιού Δημαρχείου, στο οποίο στεγάζεται η Κοινότητα Δίου και επίσης λειτουργούν ένα νηπιαγωγείο, ένα δημοτικό σχολείο και ένα εξυπηρετούμενο περιφερειακό ιατρείο.

- 3) Η Κονταριώρισα είναι μια Κοινότητα του Δήμου, η οποία έχει 1.668 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2011(de facto). Σε αυτήν λειτουργούν ένα περιφερειακό ιατρείο, νηπιαγωγείο, Δημοτικό Σχολείο, Γυμνάσιο και Λύκειο, Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών, ένα ΑΤΜ τράπεζας, ένα ΚΑΠΗ και το Δημαρχείο του πρώην Δήμου Δίου στο οποίο λειτουργούν υπηρεσίες του Δήμου.
- 4) Ο Άγιος Σπυρίδωνας είναι μια Κοινότητα του Δήμου, η οποία έχει 1.490 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2011(de facto). Σε αυτόν λειτουργεί Δημοτικό Σχολείο, ένα εξυπηρετούμενο περιφερειακό ιατρείο, κοινοτικό κατάστημα, κλειστό γυμναστήριο και γήπεδο ποδοσφαίρου.
- 5) Η Βροντού είναι μια Κοινότητα του Δήμου, η οποία έχει 1.915 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2011(de facto). Έχει ένα εξυπηρετούμενο περιφερειακό ιατρείο, Δημοτικό Σχολείο, Νηπιαγωγείο και ένα γήπεδο.
- 6) Η Καρίτσα είναι μια Κοινότητα του Δήμου, η οποία έχει 2.013 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2011(de facto). Σε αυτήν λειτουργούν ένα κοινοτικό γραφείο, περιφερειακό ιατρείο, νηπιαγωγείο και Δημοτικό Σχολείο.
- 7) Η Ν. Έφεσος είναι μια Κοινότητα του Δήμου, η οποία έχει 1.560 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2011(de facto). Σε αυτήν λειτουργεί Δημοτικό Σχολείο, νηπιαγωγείο, ΚΑΠΗ και ένα εξυπηρετούμενο περιφερειακό ιατρείο.
- 8) Η Λεπτοκαρυά είναι μια Κοινότητα του Δήμου, η οποία έχει 3.840 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2011(de facto). Διαθέτει, δύο Δημοτικά σχολεία, νηπιαγωγεία, Γυμνάσιο, Λύκειο, ένα περιφερειακό ιατρείο, ΚΑΠΗ, δημοτικό γήπεδο, τράπεζα, μουσείο και το δημαρχείο του πρώην Δήμου Ανατολικού Ολύμπου στο οποίο λειτουργούν υπηρεσίες του Δήμου.
- 9) Η Σκοτίνα είναι μια Κοινότητα του Δήμου, η οποία έχει 942 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2011(de facto). Σε αυτήν λειτουργούν ένα εξυπηρετούμενο περιφερειακό ιατρείο, Δημοτικό Γήπεδο ποδοσφαίρου, Δημοτικό Σχολείο και νηπιαγωγείο στο ίδιο κτίριο και ένα Κοινοτικό κατάστημα.
- 10) Ο Παντελεήμονας είναι μια Κοινότητα του Δήμου, η οποία έχει 902 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2011(de facto). Στον οικισμό υπάρχει ένα Δημοτικό Σχολείο, ένα νηπιαγωγείο, ένα εξυπηρετούμενο περιφερειακό ιατρείο και ένα Κοινοτικό κατάστημα.
- 11) Ο Πλαταμώνας είναι μια Κοινότητα του Δήμου, η οποία έχει 2.226 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2011(de facto). Διαθέτει ένα Γυμνάσιο, μια τράπεζα, ένα ταχυδρομικό ταμειυτήριο, ένα περιφερειακό ιατρείο, ένα Κοινοτικό κατάστημα και γήπεδο ποδοσφαίρου.

- 12) Οι Ν. Πόροι είναι μια Κοινότητα του Δήμου, η οποία έχει 796 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2011(de facto). Στον οικισμό υπάρχει ένα εξυπηρετούμενο περιφερειακό ιατρείο, 2 γήπεδα ποδοσφαίρου, μηχανήματα ΑΤΜ, Κοινοτικό κατάστημα, νηπιαγωγείο και Δημοτικό Σχολείο. Τα παιδιά των Πόρων πηγαίνουν στο Γυμνάσιο του γειτονικού Πλαταμώνα και στο Λύκειο της Λεπτοκαρυάς.

2.2 Τακτικές για προσβασιμότητα σε άτομα με αναπηρία

- SEATRACK

Επισκευάστηκε και τοποθετήθηκε στην παραλία της Λεπτοκαρυάς δίπλα στην κατασκήνωση «Νηρηίδες», το Seatrac (ειδική ράμπα μετακίνησης), για την εξυπηρέτηση των ατόμων με κινητικά προβλήματα και την διευκόλυνσή τους (Εικόνες 1,2,3). Πρόθεση του Δήμου Δίου- Ολύμπου είναι να προχωρήσει στην εγκατάσταση ενός ακόμη ίδιου συστήματος, ώστε περισσότεροι συνδημότες και επισκέπτες να μπορούν να χαίρονται τις θάλασσές μας. Παράλληλα, κατά μήκος της ράμπας έχουν τοποθετηθεί ντουζιέρα, τουαλέτα, κάδος απορριμμάτων ενώ σύντομα τοποθετήθηκε και αλλαξιέρα με την πρόβλεψη χρήσης ΑμεΑ (dion-olympus.gr).

Εικόνα 1: Seatrack-Παραλία Λεπτοκαρυάς (dion-olympus.gr)

Εικόνα 2: Seatrack-Παραλία Λεπτοκαρυάς (dion-olympos.gr)

Η χρήση της ράμπας είναι ελεύθερη για όλους τους λουόμενους, το τηλεχειριστήριο παραχωρήθηκε στο ναυαγοσώστη της κατασκήνωσης, το οποίο μπορεί να το ζητήσει κάποιος οποιαδήποτε στιγμή. Το Seatrac είναι μια καταχωρημένη πατέντα από την ερευνητική ομάδα του Εργαστηρίου Τεχνικής Μηχανικής του Τμήματος Μηχανολόγων και Αεροναυπηγών του Πανεπιστημίου Πατρών. Ενεργειακά τροφοδοτείται με ηλιακή ενέργεια, ενώ κατασκευάστηκε με στόχο να αποτελεί βοηθητικό εξοπλισμό, δίνοντας τη δυνατότητα σε άτομα με κινητική αναπηρία ή περιορισμένη κινητικότητα να απολαύσουν μια απλή δραστηριότητα όπως το κολύμπι, χωρίς καμία άλλη βοήθεια.

Η αρχική τοποθέτηση έγινε στο πλαίσιο της πράξης «Εγκατάσταση πρόσβασης ΑμεΑ Seatrac σε παραλίες της Περιφερειακής Ενότητας Πιερίας», που υπεγράφη μεταξύ Περιφερειακής Ενότητας Πιερίας και του Δήμου Δίου-Ολύμπου (dion-olympos.gr).

Εικόνα 3: Seatrack-Παραλία Λεπτοκαρυάς (dion-olympos.gr)

-Επίσης, γίνεται μια προσπάθεια προώθησης του προσβάσιμου τουρισμού σε τουριστικούς προορισμούς της Πιερίας και συγκεκριμένα τον Μάιο του 2022 πραγματοποιήθηκε συνάντηση, μεταξύ της Αντιπεριφερειάρχη του Νομού Πιερίας, του Αντιδημάρχου Τουρισμού του Δήμου Δίου-Ολύμπου και των Καθηγητών του Τμήματος Διοίκησης Εφοδιαστικής Αλυσίδας του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδος που εδρεύει στην Κατερίνη, σε συνέχεια του συμφώνου θεσμικής, διαθεματικής και επιστημονικής συνεργασίας μεταξύ της Περιφερειακής Ενότητας Πιερίας και του Τμήματος Διοίκησης Εφοδιαστικής Αλυσίδας του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδος που υπεγράφη στις αρχές Μαρτίου.

Επίκεντρό της ήταν η ανάπτυξη μιας πλατφόρμας που θα προάγει τον προσβάσιμο τουρισμό στην Πιερία και θα αναδεικνύει τις δραστηριότητες και γενικώς τις δυνατότητες που παρέχει ο νομός ως τουριστικός προορισμός, φιλικός για άτομα με αναπηρία. Η δημιουργία, δηλαδή, ενός πλήρους δικτύου πληροφοριών, που θα υλοποιηθεί σε πρώτη φάση στον οικισμό του Πλαταμώνα και θα εξασφαλίζει σε άτομα με μόνιμη ή προσωρινή αναπηρία ή άλλες δυσκολίες πρόσβασης, το ισότιμο δικαίωμα στον τουρισμό και στην

απόλαυση της μοναδικής ομορφιάς των περιοχών της Πιερίας.

Μια στρατηγική δράση που θα διασυνδέει την ερευνητική κοινότητα και την τοπική κοινωνία του Δήμου Δίου-Ολύμπου σε θέματα που σχετίζονται με τον προσβάσιμο τουρισμό και την αειφόρο τοπική ανάπτυξη (Περιφερειακή ένότητα Πιερίας, 2022).

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

3.1 Ερευνητική μέθοδος

Για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας χρησιμοποιήθηκε η ποσοτική ερευνητική μέθοδος σε συνδυασμό με ένα ερώτημα που ανήκει στη ποιοτική μέθοδο και η συλλογή των δεδομένων έγινε με τη βοήθεια Ερωτηματολογίου (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ) που απαντήθηκε από δημότες του Δήμου Δίου-Ολύμπου, καθώς και πολίτες που επισκέπτονται το Δήμο.

3.2 Δείγμα

Το Ερωτηματολόγιο εστάλη είτε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail), είτε σε έντυπη μορφή σε πολίτες οι οποίοι δεν ήταν σε θέση να το απαντήσουν ηλεκτρονικά. Στάλθηκε επίσης, ηλεκτρονικά στον Σύλλογο ΑμεΑ Ν. Πιερίας και στον Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων Ατόμων με Αναπηρία Ν. Πιερίας "ΣΤΗΡΙΖΩ", καθώς και δόθηκε σε ηλεκτρονική και σε έντυπη μορφή στους υπαλλήλους του προγράμματος του Κέντρου Κοινότητας και στη Κοινωνική Υπηρεσία (Πρόνοια) του Δήμου Δίου-Ολύμπου, οι οποίοι το προώθησαν σε πολίτες της περιοχής που αντιμετωπίζουν κάποιο κοινωνικό πρόβλημα, είτε οι ίδιοι, είτε μέλη της οικογενείας τους, με τους οποίους έρχονται σε επαφή. Απάντησαν συνολικά εκατόν πενήντα επτά (157) άτομα διαφορετικού φύλου, ηλικίας, εκπαίδευσης, οικογενειακής κατάστασης, επαγγέλματος κ.α..

3.3 Ερευνητικό εργαλείο

Το Ερωτηματολόγιο ήταν σύμφωνο με τα κριτήρια της ερευνητικής δεοντολογίας, δομήθηκε μέσω της εφαρμογής Google Forms και με βάση την κλίμακα Likert πέντε επιλογών με διαβάθμιση και σε κάποιες ερωτήσεις έδινε και την επιλογή της απάντησης Δε γνωρίζω, με σκοπό να καλύπτεται κάθε άποψη των ερωτηθέντων. Η τελευταία προαιρετική ερώτηση ήταν περιγραφική και οι ερωτώμενοι μπορούσαν να απαντήσουν αναλυτικά και να προτείνουν πιθανά μέτρα ή αλλαγές για τη μελλοντική μετακίνησή τους στο Δήμο Δίου-Ολύμπου. Οι πολίτες κλήθηκαν να το συμπληρώσουν ανώνυμα το και ενημερώθηκαν πως οι απαντήσεις τους δεν θα αποτελέσουν με κανένα τρόπο μέτρο αξιολόγησής τους, αλλά θα αποτελέσουν εργαλείο συγκέντρωσης πληροφοριών για την αξιοποίηση των υποδομών για Άτομα με Αναπηρία στο Δήμο Δίου-Ολύμπου και τους δόθηκε ικανοποιητικός χρόνος για τη συμπλήρωσή του. Μετά από τη συλλογή των δεδομένων έγινε η εξαγωγή τους σε υπολογιστικό φύλλο LibreOffice, όπου

μετασχηματίστηκαν και τέλος η ανάλυσή τους έγινε με τη χρήση του λογισμικού για τη στατιστική ανάλυση δεδομένων JASP.

3.4 Ερευνητική διαδικασία

Για την πραγματοποίηση της έρευνας χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο με 25 ερωτήσεις που στηρίζονται σε ανάλογα πρωτόκολλα από τη διεθνή βιβλιογραφία. Οι ερωτήσεις είναι ένας συνδυασμός ερωτήσεων που προέρχονται από ερωτηματολόγια που συντάχθηκαν για την εκπόνηση τριών άλλων διπλωματικών εργασιών: α) «Ο.Τ.Α. και ΑΝΑΠΗΡΙΑ: Η Προσβασιμότητα του περιβάλλοντος μετά τις νέες νομοθετήσεις. Μελέτη περίπτωσης: Δήμος Καβάλας» της Μαμαλικίδου Ελισσάβετ (Μαμαλικίδου, 2017), β) «Αξιολόγηση της προσβασιμότητας εμποδιζόμενων ατόμων σε ένα αστικό κέντρο και βελτιστοποίηση αυτής μέσω έξυπνων εφαρμογών. Μελέτη περίπτωσης η πόλη της Καλαμάτας» της Αργυροπούλου Γεωργίας (Αργυροπούλου, 2021) και γ) «Ο βαθμός ικανοποίησης των ατόμων με κινητικές βλάβες αναφορικά με την προσβασιμότητα στους δημόσιους χώρους και υπηρεσίες στο Δήμο Ηρακλείου», της Σπυριδωνίδου Παρθένας (Σπυριδωνίδου, 2011).

Το ερωτηματολόγιο προσαρμόστηκε για το Δήμο Δίου-Ολύμπου, με ιδιαίτερη έμφαση στην πρωτεύουσα του Δήμου, το Λιτόχωρο και περιελάμβανε ερωτήσεις που αφορούσαν:

A. Τα δημογραφικά στοιχεία: Ο ερωτώμενος απαντούσε σε δώδεκα (12) ερωτήσεις σχετικά με το φύλο, την ηλικία, την οικογενειακή κατάσταση, τον αριθμό των παιδιών, το επίπεδο εκπαίδευσης, το επάγγελμα, τον τόπο κατοικίας, εάν είναι άτομο με αναπηρία και το είδος της αναπηρίας και εάν υπάρχει στο οικογενειακό, φιλικό, κοινωνικό του περιβάλλον άτομο με αναπηρία και το είδος της αναπηρίας και τέλος, μια ερώτηση για το κυριότερο μέσο μεταφοράς του.

B. Τη Προσβασιμότητα του Δήμου Δίου-Ολύμπου: Ο ερωτώμενος απαντούσε σε πέντε (5) ερωτήσεις σχετικά με το πόσο προσβάσιμο θεωρεί το Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα άτομα με κινητικά προβλήματα, νοητικά προβλήματα, προβλήματα ακοής, προβλήματα όρασης και εμποδιζόμενα άτομα, πόσο προσβάσιμο πιστεύει ότι είναι το Λιτόχωρο για άτομα με αναπηρία ή εμποδιζόμενα άτομα, εάν έχει παρατηρήσει τις ράμπες στα πεζοδρόμια του Λιτοχώρου, εάν θεωρεί πως είναι λειτουργικές και εάν είναι αρκετές σε αριθμό. Η διαβάθμιση των απαντήσεων ήταν μια 5-βάθμια κλίμακα όπου: 0=Καθόλου, 1=Λίγο, 2=Μέτρια, 3=Πολύ, 4=Πάρα Πολύ. Σε κάποιες ερωτήσεις είχε και την επιλογή Δε γνωρίζω.

Γ. Τη Προσβασιμότητα στους δημόσιους χώρους του Λιτοχώρου: Ο ερωτώμενος απαντούσε σε τρεις (3) ερωτήσεις σχετικά με:

1) το βαθμό προσβασιμότητας των δημόσιων χώρων του Λιτοχώρου (Δημαρχείο, Κ.Α.Π.Η., Κέντρο υγείας, Αγροτικό ιατρείο, Αστυνομία, Κ.Ε.Π., Ταχυδρομείο, Τράπεζες, Σχολεία, Δημοτική βιβλιοθήκη, Αθλητικά κέντρα, Δημοτικά πάρκα, Παραλίες, τον Όλυμπο, Μουσεία, Αρχαιολογικούς χώρους και Εκκλησίες/Μοναστήρια). Η διαβάθμιση των απαντήσεων ήταν μια 5-βάθμια κλίμακα όπου: 0=Ανύπαρκτη, 1=Περιορισμένη, 2=Ικανοποιητική, 3=Εύκολη, 4=Πολύ εύκολη και την επιλογή Δε γνωρίζω.

2) το βαθμό ικανοποίησης σχετικά με τη πρόσβαση στους ανωτέρω δημόσιους χώρους για τα άτομα με κινητικά προβλήματα, νοητικά προβλήματα, προβλήματα ακοής, προβλήματα όρασης και εμποδιζόμενα άτομα. Η διαβάθμιση των απαντήσεων ήταν μια 5-βάθμια κλίμακα όπου: 0=Καθόλου, 1=Ελάχιστα, 2=Μέτρια, 3=Πολύ, 4=Πάρα Πολύ και την επιλογή Δε γνωρίζω.

3) το ποιες είναι οι πιο συχνά εμφανιζόμενες ελλείψεις στους χώρους αυτούς, από τις: εύκολη μετακίνηση εντός κτιρίου, αναβατόρια, κατάλληλες ράμπες, υλικοτεχνική υποδομή για τη χρήση της παρεχόμενης υπηρεσίας, κατανοητή σήμανση, εξειδικευμένο/ενημερωμένο προσωπικό, χώροι στάθμευσης και τουαλέτες για άτομα με αναπηρία. Η διαβάθμιση των απαντήσεων ήταν μια 5-βάθμια κλίμακα όπου: 0=Περισσότερη έλλειψη, 1=Πολύ έλλειψη, 2=ούτε λίγο/ούτε πολύ έλλειψη, 3=Λίγο έλλειψη, 4=Καθόλου έλλειψη και την επιλογή Δε γνωρίζω.

Δ. Μέσα μαζικής μεταφοράς: Ο ερωτώμενος απαντούσε σε μια (1) ερώτηση για το βαθμό ικανοποίησής του ως προς τη προσβασιμότητα στο Σιδηροδρομικό Σταθμό, στο Αεροδρόμιο, στο Λιμάνι, στο Κ.Τ.Ε.Λ., στα Ταξί και στην Εθνική Οδό. Η διαβάθμιση της απάντησης ήταν μια 5-βάθμια κλίμακα όπου: 0=Καθόλου, 1=Ελάχιστα, 2=Μέτρια, 3=Πολύ, 4=Πάρα Πολύ.

Ε. Δρόμοι: Ο ερωτώμενος απαντούσε σε τρεις (3) ερωτήσεις για το Λιτόχωρο, που αφορούν το βαθμό μέριμνας (διαγραμμίσεις και ηχητικές αγγελίες) για τα άτομα με προβλήματα όρασης, το βαθμό επίτευξης της εξυπηρέτησης των ατόμων με νοητικές αναπηρίες (κατάλληλη διαμόρφωση πινακίδων και λοιπών σημάτων), την ευκολία στάσης και στάθμευσης και τέλος, απαντούσε σε μια (1) προαιρετική ερώτηση για το ποια πιθανά μέτρα ή αλλαγές θα πρότεινε για την περαιτέρω διευκόλυνσή του κατά τη μετακίνησή του στο Δήμο Δίου-Ολύμπου. Η διαβάθμιση των απαντήσεων ήταν, για τις δύο (2) πρώτες ερωτήσεις μια 5-βάθμια κλίμακα όπου: 0=Καθόλου, 1=Ελάχιστα,

Διπλωματική Εργασία της ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

2=Μέτρια, 3=Πολύ, 4=Πάρα Πολύ, για τη τρίτη ερώτηση μια 5-βάθμια κλίμακα όπου:
0=Ανύπαρκτη, 1=Περιορισμένη, 2=Ικανοποιητική, 3=Εύκολη, 4=Πολύ εύκολη και της τελευταίας ερώτησης ήταν ελεύθερο κείμενο.

Αφού συγκεντρώθηκαν όλα τα δεδομένα από τα ερωτηματολόγια, η ανάλυσή τους έγινε με τη χρήση του λογισμικού για τη στατιστική ανάλυση δεδομένων JASP.

4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

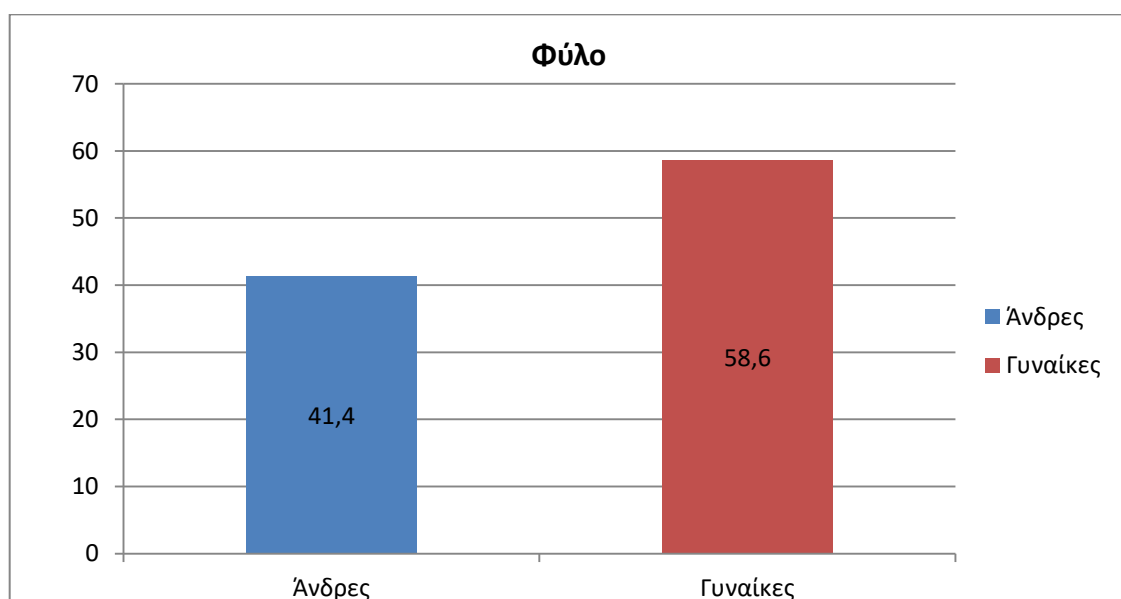
4.1 Ανάλυση αποτελεσμάτων

Από τους 157 συμμετέχοντες στην έρευνα, οι 65 (41,4%) ήταν άνδρες και οι 92 (58,6%) ήταν γυναίκες (πίνακας 2, γράφημα 1), οι ηλικίες τους ήταν από μικρότεροι των 20 ετών έως μεγαλύτεροι των 71 ετών με το μεγαλύτερο ποσοστό 40,76% να το συγκεντρώνει η ηλικία 41-50 ετών, με δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό 26,11% η ηλικία 51-60 ετών (πίνακας 3, γράφημα 2). Οι περισσότεροι με ποσοστό 67,5% ήταν έγγαμοι (πίνακας 4, γράφημα 3) με δύο παιδιά με ποσοστό 50,32% (πίνακας 5, γράφημα 4) και κάτοχοι πτυχίου ΑΕΙ ή ΤΕΙ με ποσοστό 43,95% (πίνακας 6, γράφημα 5). Το επάγγελμα των περισσότερων ήταν Δημόσιος Υπάλληλος με ποσοστό 45,86% (πίνακας 7, γράφημα 6) και το 52,8% των ερωτηθέντων ζει στο Λιτόχωρο, το 10,8% ζει εκτός Δήμου Δίου-Ολύμπου και το υπόλοιπο 36,7% ζει στις άλλες έντεκα κοινότητες του Λιτοχώρου (πίνακας 8).

Πίνακας 2: Φύλο

Ερώτηση Α1: Φύλο		
Φύλο	Συχνότητα	Ποσοστό %
Άνδρας	65	41,401
Γυναίκα	92	58,599
ΣΥΝΟΛΟ	157	100

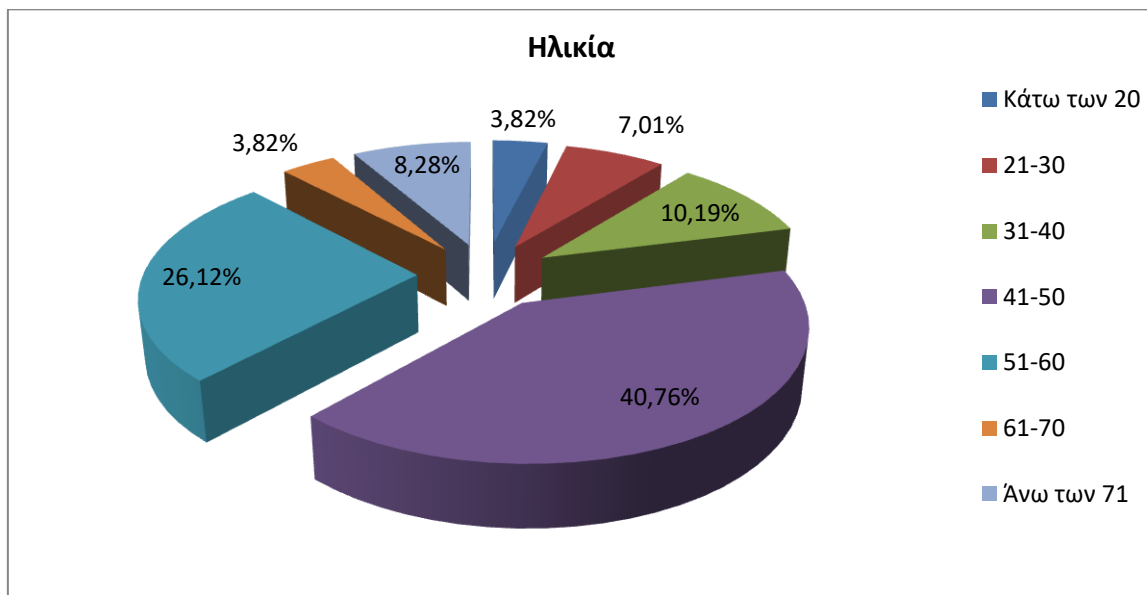
Γράφημα 1: Φύλο

Πίνακας 3: Ηλικία

Ερώτηση Α2: Ηλικία		
Φύλο	Συχνότητα	Ποσοστό %
Κάτω των 20	6	3,822
21-30	11	7,006
31-40	16	10,191
41-50	64	40,764
51-60	41	26,115
61-70	6	3,822
Άνω των 71	13	8,280
ΣΥΝΟΛΟ	157	100

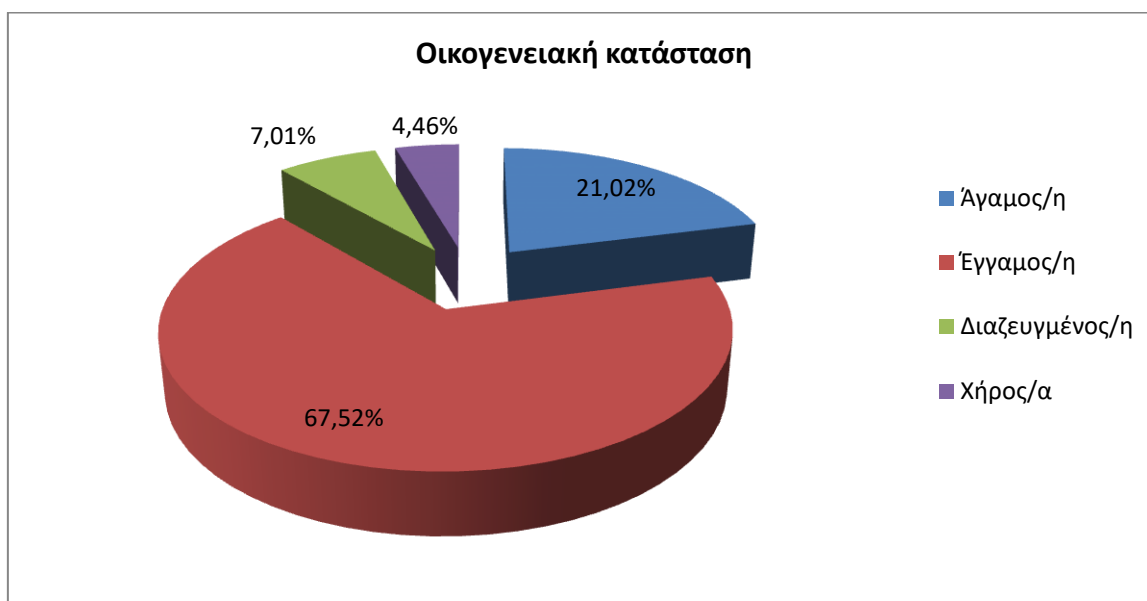
Γράφημα 2: Ηλικία

Πίνακας 4: Οικογενειακή κατάσταση

Ερώτηση Α3: Οικογενειακή κατάσταση		
Οικογενειακή κατάσταση	Συχνότητα	Ποσοστό %
Άγαμος/η	33	21,019
Έγγαμος/η	106	67,516
Διαζευγμένος/η	11	7,006
Χήρος/α	7	4,459
ΣΥΝΟΛΟ	157	100

Γράφημα 3: Οικογενειακή κατάσταση

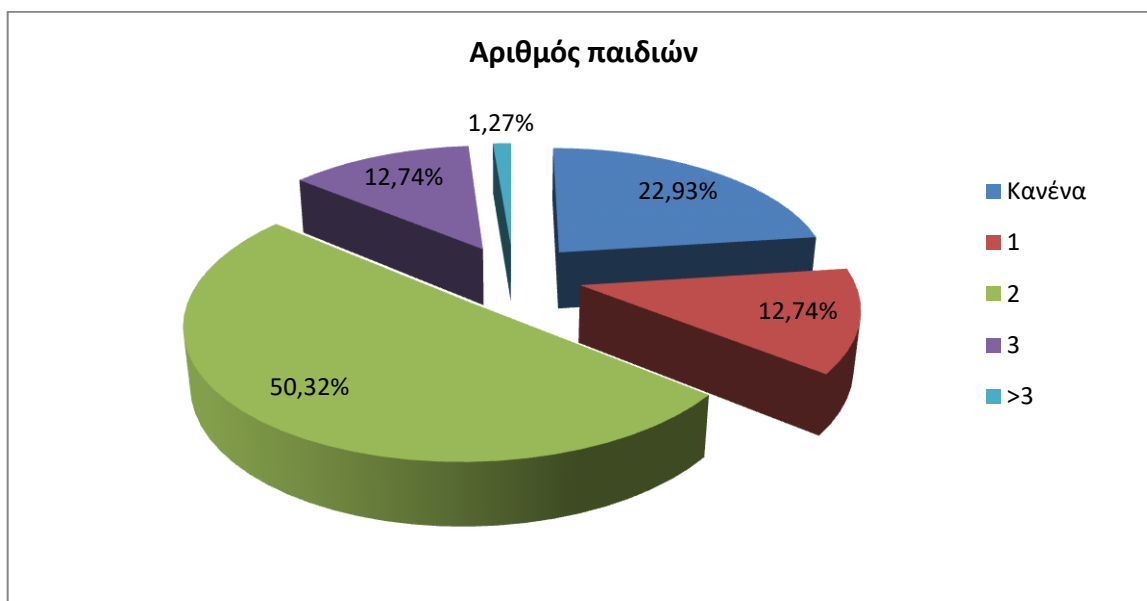

Πίνακας 5: Αριθμός παιδιών

Ερώτηση Α4: Αριθμός παιδιών		
Αριθμός παιδιών	Συχνότητα	Ποσοστό %
Κανένα	36	22,930
1	20	12,739

2	79	50,318
3	20	12,739
>3	2	1,274
ΣΥΝΟΛΟ	157	100

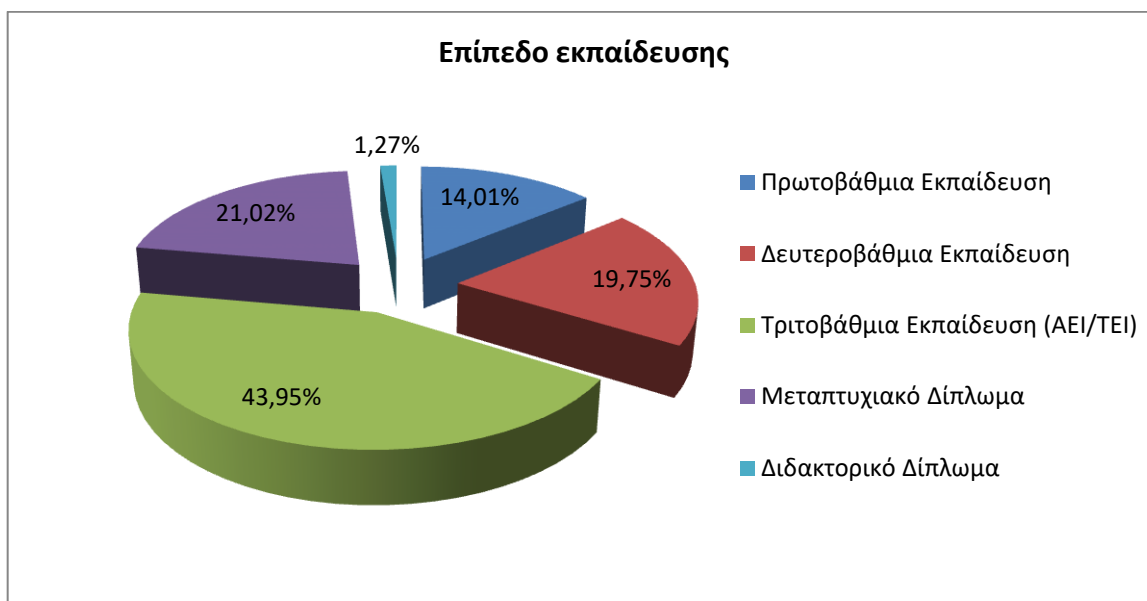
Γράφημα 4: Αριθμός παιδιών

Πίνακας 6: Επίπεδο εκπαίδευσης

Ερώτηση Α5: Επίπεδο εκπαίδευσης		
Επίπεδο εκπαίδευσης	Συχνότητα	Ποσοστό %
Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	22	14,013
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	31	19,745
Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (ΑΕΙ/ΤΕΙ)	69	43,949
Μεταπτυχιακό Δίπλωμα	33	21,019
Διδακτορικό Δίπλωμα	2	1,274
ΣΥΝΟΛΟ	157	100

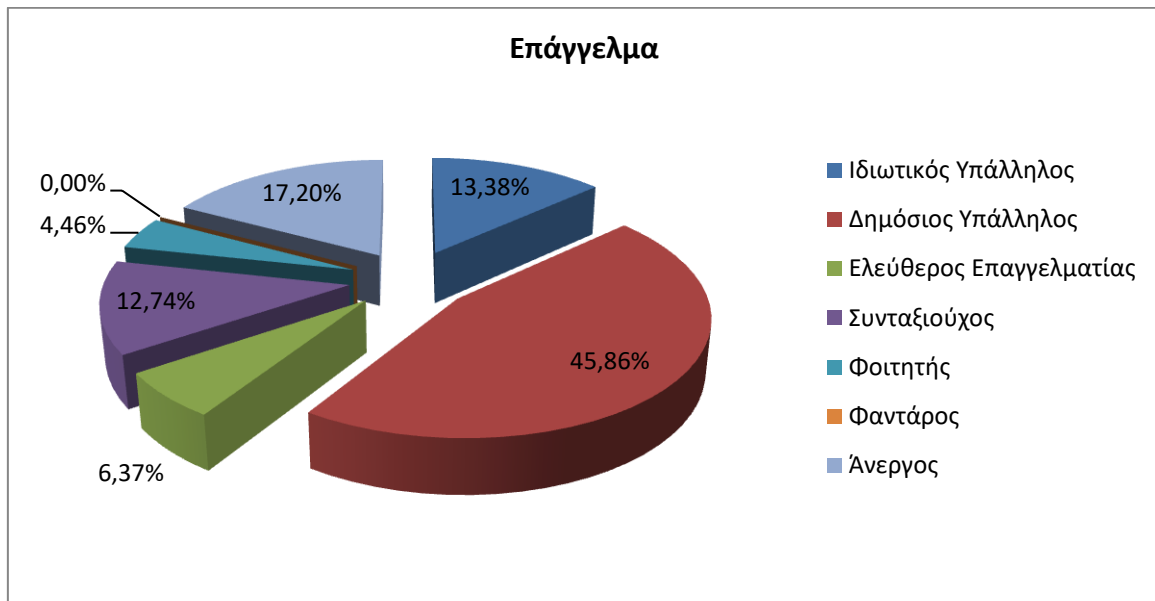
Γράφημα 5: Επίπεδο εκπαίδευσης

Πίνακας 7: Επάγγελμα

Ερώτηση Α6: Επάγγελμα		
Επάγγελμα	Συχνότητα	Ποσοστό %
Ιδιωτικός Υπάλληλος	21	13,376
Δημόσιος Υπάλληλος	72	45,860
Ελεύθερος Επαγγελματίας	10	6,369
Συνταξιούχος	20	12,739
Φοιτητής	7	4,459
Φαντάρος	0	0
Άνεργος	27	17,197
ΣΥΝΟΛΟ	157	100

Γράφημα 6: Επάγγελμα

Πίνακας 8: Τόπος κατοικίας

Ερώτηση Α7: Τόπος κατοικίας		
Τόπος κατοικίας	Συχνότητα	Ποσοστό %
Λιτόχωρο	82	52,2
Λεπτοκαρυά	10	6,4
Σκοτίνα	6	3,8
Παντελεήμονας	6	3,8
Πλαταμώνας	6	3,8
Ν. Πόροι	1	0,6
Δίον	9	5,7
Κονταριώτισσα	1	0,6
Αγ. Σπυρίδωνας	1	0,6
Βροντού	6	3,8
Καρίτσα	3	1,9

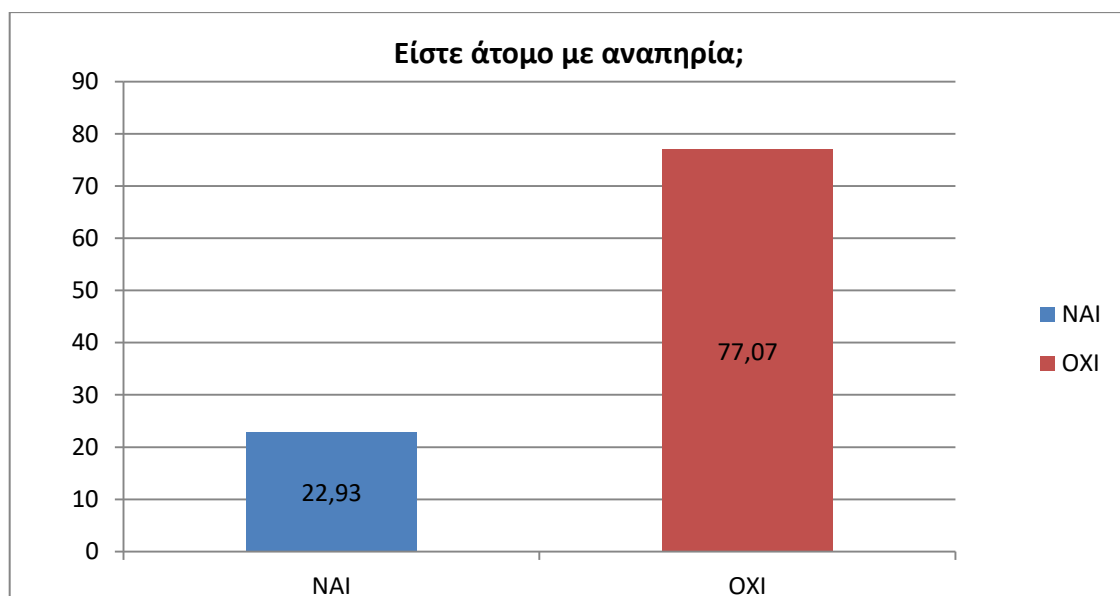
Ν. Έφεσος	9	5,7
Εκτός Δήμου Δίου-Ολύμπου	17	10,8
ΣΥΝΟΛΟ	157	100

Οι περισσότεροι από τους ερωτώμενους με ποσοστό 77,07% δεν ήταν άτομα με αναπηρία, ενώ αναπηρία είχε το υπόλοιπο 22,93% (πίνακας 9, γράφημα 7). Από αυτούς που είχαν αναπηρία το μεγαλύτερο ποσοστό 10,83% είχε κινητική αναπηρία, 5,73% είχε νοητική αναπηρία, 3,19% είχε άλλη αναπηρία, 1,91% είχε πρόβλημα όρασης και το μικρότερο ποσοστό 1,27% είχε πρόβλημα ακοής (πίνακας 10, γράφημα 8) .

Πίνακας 9: Είστε άτομο με αναπηρία;

Ερώτηση Α8: Είστε άτομο με αναπηρία;		
Είστε άτομο με αναπηρία;	Συχνότητα	Ποσοστό %
ΝΑΙ	36	22,93
ΟΧΙ	121	77,07
ΣΥΝΟΛΟ	157	100

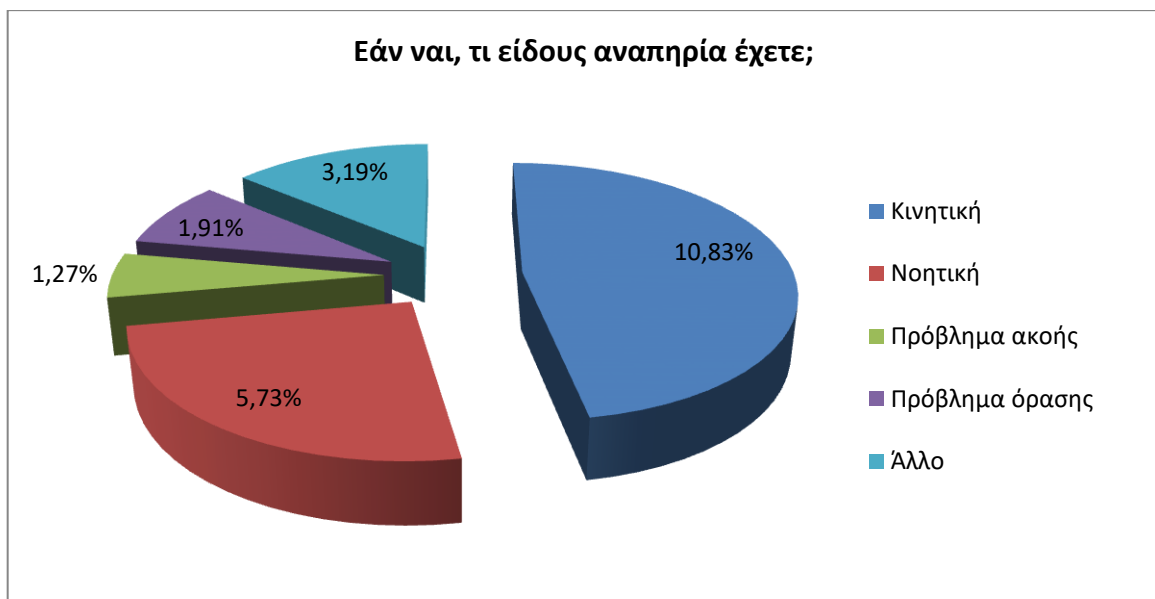
Γράφημα 7: Είστε άτομο με αναπηρία;

Πίνακας 10: Εάν ναι τι είδους αναπηρία έχετε;

Ερώτηση Α8(α): Εάν ναι, τι είδους αναπηρία έχετε;		
είδος αναπηρίας	Συχνότητα	Ποσοστό %
Κινητική	17	10,828
Νοητική	9	5,732
Πρόβλημα ακοής	2	1,274
Πρόβλημα όρασης	3	1,911
Άλλο	5	3,185
ΣΥΝΟΛΟ	36	22,96

Γράφημα 8: Εάν ναι τι είδους αναπηρία έχετε;

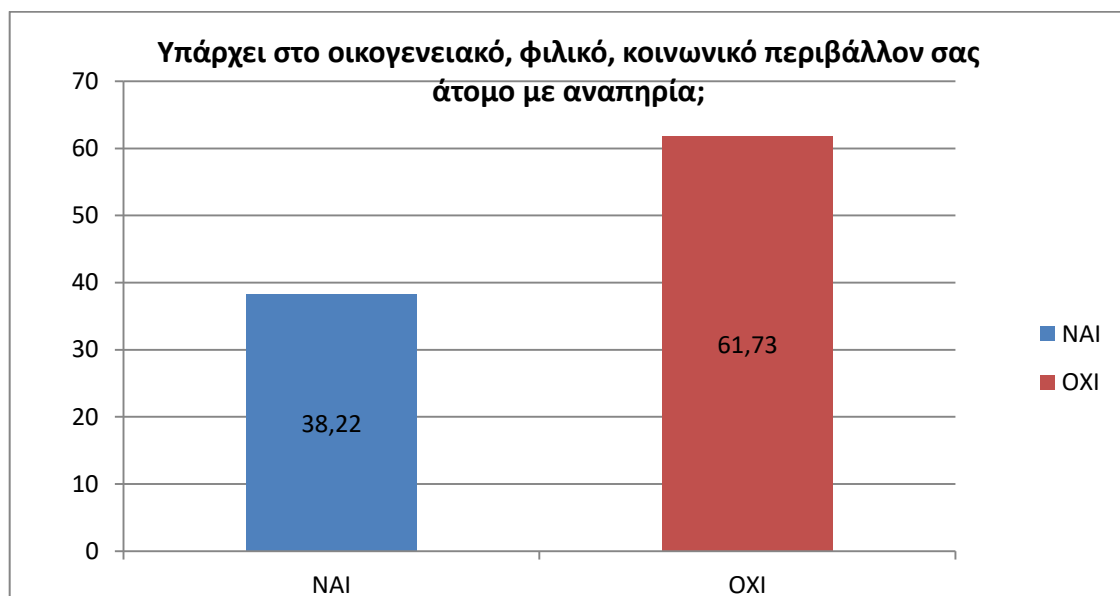

Στην ερώτηση αν υπάρχει στο οικογενειακό, φιλικό, κοινωνικό περιβάλλον των συμμετεχόντων άτομο με αναπηρία, το 38,22% απάντησε θετικά ενώ το υπόλοιπο 61,73% απάντησε αρνητικά (πίνακας 11, γράφημα 9) και η πιο συχνή αναπηρία που είχαν τα άτομα αυτά είναι η κινητική με ποσοστό 22,29%, ακολουθεί η νοητική με ποσοστό 5,73%, άλλη αναπηρία με ποσοστό 5,1%, πρόβλημα όρασης με 3,82%, ενώ το μικρότερο ποσοστό 1,27% είχαν τα άτομα με πρόβλημα ακοής (πίνακας 12, γράφημα 10).

Πίνακας 11: Υπάρχει στο οικογενειακό, φιλικό, κοινωνικό σας περιβάλλον άτομο με αναπηρία;

Ερώτηση Α9: Υπάρχει στο οικογενειακό, φιλικό, κοινωνικό σας περιβάλλον άτομο με αναπηρία;		
Υπάρχει στο οικογενειακό, φιλικό, κοινωνικό σας περιβάλλον άτομο με αναπηρία;	Συχνότητα	Ποσοστό %
ΝΑΙ	60	38,22
ΟΧΙ	97	61,73
ΣΥΝΟΛΟ	157	100

Γράφημα 9: Υπάρχει στο οικογενειακό, φιλικό, κοινωνικό σας περιβάλλον άτομο με αναπηρία;

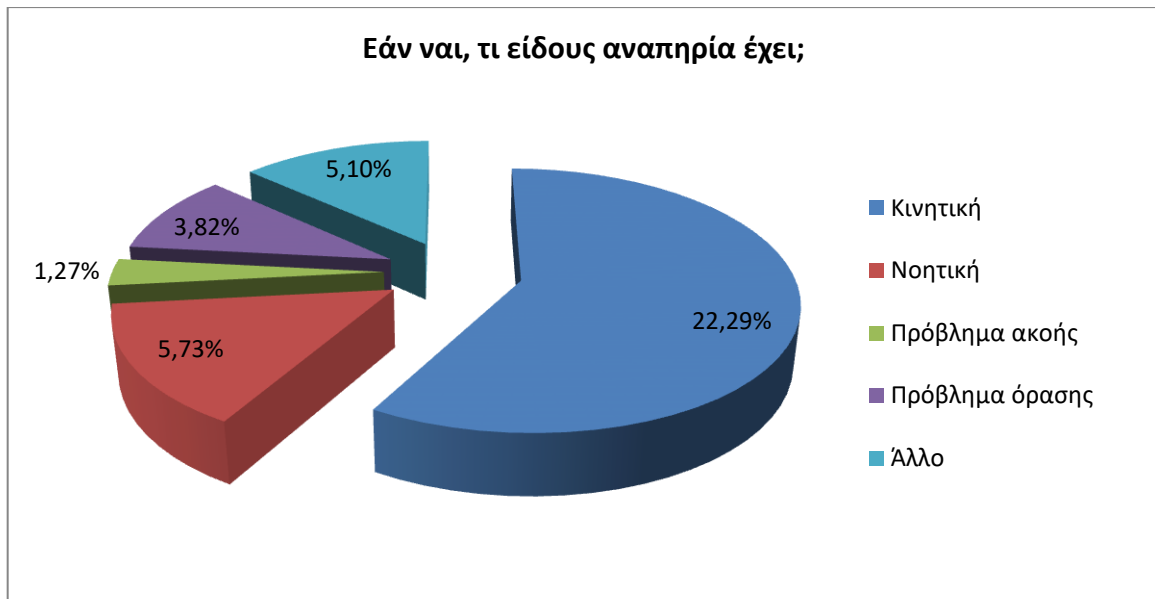

Πίνακας 12: Εάν ναι τι είδους αναπηρία έχει;

Ερώτηση Α9(α): Εάν ναι, τι είδους αναπηρία έχει;		
είδος αναπηρίας	Συχνότητα	Ποσοστό %
Κινητική	35	22,293
Νοητική	9	5,732
Πρόβλημα ακοής	2	1,274

Πρόβλημα όρασης	6	3,82
Άλλο	8	5,096
ΣΥΝΟΛΟ	60	38,217

Γράφημα 10: Εάν ναι τι είδους αναπηρία έχει;

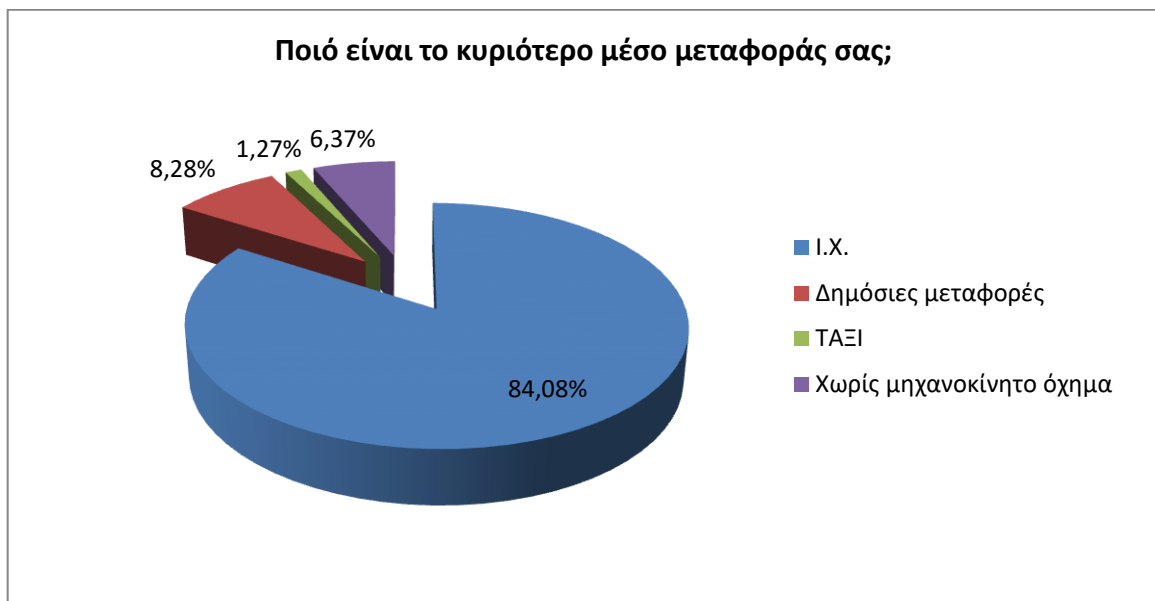

Στην ερώτηση ποιο είναι το κυριότερο μέσο μεταφοράς των ερωτηθέντων, οι περισσότεροι απάντησαν με Ι.Χ. το 84,08%, με δημόσιες μεταφορές το 8,28%, χωρίς μηχανοκίνητο όχημα το 6,37% και με ΤΑΞΙ μόλις το 1,27% (πίνακας 13, γράφημα 11).

Πίνακας 13: Ποιό είναι το κυριότερο μέσο μεταφοράς σας;

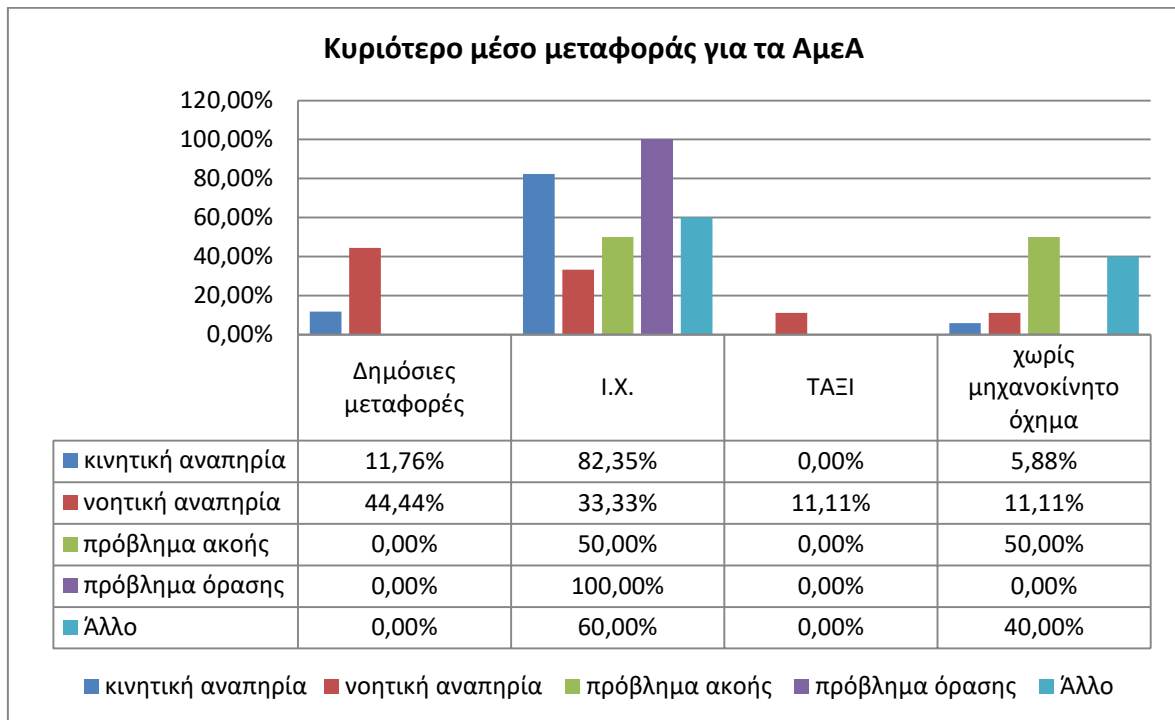
Ερώτηση Α10: Ποιό είναι το κυριότερο μέσο μεταφοράς σας;		
Μέσα μεταφοράς	Συχνότητα	Ποσοστό %
Ι.Χ.	132	84,076
Δημόσιες μεταφορές	3	8,280
ΤΑΞΙ	2	1,274
Χωρίς μηχανοκίνητο όχημα	10	6,369
ΣΥΝΟΛΟ	157	100

Γράφημα 11: Ποιό είναι το κυριότερο μέσο μεταφοράς σας;

Το κυριότερο μέσο μεταφοράς των ερωτηθέντων που είχαν αναπηρία είναι, επίσης, το Ι.Χ. (Γράφημα 12), με το μεγαλύτερο ποσοστό 100% των ατόμων με πρόβλημα όρασης να μετακινείται αποκλειστικά με Ι.Χ. (προφανώς ως συνεπιβάτες), όπως και το 82,35% των ατόμων με κινητική αναπηρία, το 60% με άλλη αναπηρία, το 50% με πρόβλημα ακοής και το 33,33% με νοητική αναπηρία. Με δημόσιες μεταφορές μετακινούνται μόνο το 44,44% των ατόμων με νοητική αναπηρία και το 11,76% των ατόμων με κινητική αναπηρία. Με ΤΑΞΙ μετακινείται μόνο το 11,11% των ατόμων με νοητική αναπηρία. Χωρίς μηχανοκίνητο όχημα μετακινείται το 50% των ατόμων με πρόβλημα ακοής, το 40% με άλλη αναπηρία το 11,11% με νοητική αναπηρία και το 5,88% με κινητική αναπηρία.

Γράφημα 12: Κυριότερο μέσο μεταφοράς για ΑμεΑ

Στο Β μέρος του ερωτηματολογίου που αφορούσε τη προσβασιμότητα του Δήμου Δίου-Ολύμπου οι ερωτώμενοι απάντησαν ως εξής:

Στην ερώτηση πόσο προσβάσιμο θεωρείτε το Δήμο για τα άτομα με κινητικά προβλήματα, το 27,7% των ανδρών και το 39,13% των γυναικών απάντησε Μέτρια, το 26,15% των ανδρών και το 25% των γυναικών απάντησε Λίγο, το 17% των ανδρών και το 12% των γυναικών απάντησε Πολύ, το 13,85% των ανδρών και το 9,8% των γυναικών απάντησε καθόλου και το 9,23% των ανδρών και το 6,5% των γυναικών απάντησε Πάρα πολύ, ενώ το 6% των ανδρών και το 7,6% των γυναικών δε γνωρίζουν. Παρατηρούμε ότι οι απόψεις του ανδρικού και του γυναικείου πληθυσμού συμπίπτουν (Πίνακας 14).

Πίνακας 14: Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα: Άτομα με κινητικά προβλήματα;

Frequencies for B1. Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα: Άτομα με κινητικά προβλήματα;

A1. Φύλο	B1. Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα: Άτομα με κινητικά προβλήματα;	Frequency	Percent
Άνδρας	Καθόλου	9	13.846
	Λίγο	17	26.154
	Μέτρια	18	27.692
	Πολύ	11	16.923
	Πάρα πολύ	6	9.231
	Δε γνωρίζω	4	6.154
	Missing	0	0.000

Frequencies for B1. Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα:
Άτομα με κινητικά προβλήματα;

A1. Φύλο	B1. Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα: Άτομα με κινητικά προβλήματα;	Frequency	Percent
	Total	65	100.000
Γυναίκα	Καθόλου	9	9.783
	Λίγο	23	25.000
	Μέτρια	36	39.130
	Πολύ	11	11.957
	Πάρα πολύ	6	6.522
	Δε γνωρίζω	7	7.609
	Missing	0	0.000
	Total	92	100.000

Στην ερώτηση πόσο προσβάσιμο θεωρείτε το Δήμο για τα άτομα με νοητικά προβλήματα, το 29,23% των ανδρών και το 25% των γυναικών απάντησε Μέτρια, το 26,15% των ανδρών και το 22,83% των γυναικών απάντησε Λίγο, το 12,3% των ανδρών και το 13% των γυναικών απάντησε Πολύ, το 9,23% των ανδρών και το 16,3% των γυναικών απάντησε Καθόλου και το 4,6% των ανδρών και το 10,87% των γυναικών απάντησε Πάρα πολύ, ενώ το 18,5% των ανδρών και το 12% των γυναικών δε γνωρίζουν. Παρατηρούμε ότι οι απόψεις του ανδρικού και του γυναικείου πληθυσμού διαφοροποιούνται σε κάποιες μετρήσεις και σχεδόν το διπλάσιο ποσοστό των γυναικών σε σχέση με των ανδρών θεωρεί ότι ο Δήμος δεν είναι καθόλου προσβάσιμος για τα άτομα με νοητικά προβλήματα ενώ ένα μεγάλο ποσοστό των ανδρών δε γνωρίζει (Πίνακας 15).

Πίνακας 15: Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα: Άτομα με νοητικά προβλήματα;

Frequencies for B1. Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα:
Άτομα με νοητικά προβλήματα;

A1. Φύλο	B1. Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα: Άτομα με νοητικά προβλήματα;	Frequency	Percent
Άνδρας	Καθόλου	6	9.231
	Λίγο	17	26.154
	Μέτρια	19	29.231
	Πολύ	8	12.308
	Πάρα πολύ	3	4.615
	Δε γνωρίζω	12	18.462
	Missing	0	0.000
	Total	65	100.000
Γυναίκα	Καθόλου	15	16.304
	Λίγο	21	22.826
	Μέτρια	23	25.000
	Πολύ	12	13.043
	Πάρα πολύ	10	10.870
	Δε γνωρίζω	11	11.957
	Missing	0	0.000

Frequencies for B1. Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα:
Άτομα με νοητικά προβλήματα;

A1. Φύλο	B1. Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα: Άτομα με νοητικά προβλήματα;	Frequency	Percent
	Total	92	100.000

Στην ερώτηση πόσο προσβάσιμο θεωρείτε το Δήμο για τα άτομα με προβλήματα ακοής, το 29,23% των ανδρών και το 29,35% των γυναικών απάντησε Λίγο, το 21,54% των ανδρών και το 21,74% των γυναικών απάντησε Μέτρια, το 20% των ανδρών και το 9,79% των γυναικών απάντησε Δε γνωρίζω, το 12,3% των ανδρών και το 8,7% των γυναικών απάντησε Πολύ, το 9,23% των ανδρών και το 23,9% των γυναικών απάντησε Καθόλου, ενώ το 7,8% των ανδρών και το 6,5% των γυναικών απάντησε Πάρα πολύ. Παρατηρούμε ότι οι απόψεις του ανδρικού και του γυναικείου πληθυσμού διαφοροποιούνται σε όλες τις μετρήσεις εκτός από τις απαντήσεις Καθόλου και Πάρα πολύ στις οποίες συγκλίνουν (Πίνακας 16).

Πίνακας 16: Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα: Άτομα με προβλήματα ακοής;

Frequencies for B1. Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα:
Άτομα με προβλήματα ακοής;

A1. Φύλο	B1. Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα: Άτομα με προβλήματα ακοής;	Frequency	Percent
Ανδρας	Καθόλου	6	9.231
	Λίγο	19	29.231
	Μέτρια	14	21.538
	Πολύ	8	12.308
	Πάρα πολύ	5	7.692
	Δε γνωρίζω	13	20.000
	Missing	0	0.000
	Total	65	100.000
Γυναίκα	Καθόλου	22	23.913
	Λίγο	27	29.348
	Μέτρια	20	21.739
	Πολύ	8	8.696
	Πάρα πολύ	6	6.522
	Δε γνωρίζω	9	9.783
	Missing	0	0.000
	Total	92	100.000

Πίνακας 4.13. Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα: Άτομα με προβλήματα ακοής;

Στην ερώτηση πόσο προσβάσιμο θεωρείτε το Δήμο για τα άτομα με προβλήματα όρασης, το 29,23% των ανδρών και το 30,44% των γυναικών απάντησε Καθόλου, το 23% των

ανδρών και το 29,35% των γυναικών απάντησε Λίγο, το 20% των ανδρών και το 21,74% των γυναικών απάντησε Μέτρια, το 15,39% των ανδρών και το 8,7% των γυναικών απάντησε Δε γνωρίζω και το 7,7% των ανδρών και το 7,7% των γυναικών απάντησε Πολύ, ενώ το 4,6% των ανδρών και το 2,17% των γυναικών Πάρα πολύ. Παρατηρούμε ότι οι απόψεις του ανδρικού και του γυναικείου πληθυσμού συμπίπτουν (Πίνακας 17).

Πίνακας 17: Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα: Άτομα με προβλήματα όρασης;

Frequencies for B1. Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα: Άτομα με προβλήματα όρασης;

A1. Φύλο	B1. Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα: Άτομα με προβλήματα όρασης;	Frequency	Percent
Άνδρας	Καθόλου	19	29.231
	Λίγο	15	23.077
	Μέτρια	13	20.000
	Πολύ	5	7.692
	Πάρα πολύ	3	4.615
	Δε γνωρίζω	10	15.385
	Missing	0	0.000
	Total	65	100.000
Γυναίκα	Καθόλου	28	30.435
	Λίγο	27	29.348
	Μέτρια	20	21.739
	Πολύ	7	7.609
	Πάρα πολύ	2	2.174
	Δε γνωρίζω	8	8.696
	Missing	0	0.000
	Total	92	100.000

Στην ερώτηση πόσο προσβάσιμο θεωρείτε το Δήμο για τα Εμποδιζόμενα άτομα (μητέρα με καρτσάκι, ηλικιωμένος, άτομο που κάνει χρήση πατερίτσας ή μπαστουιού), το 23% των ανδρών και το 33,7% των γυναικών απάντησε Μέτρια, άλλο ένα 23% των ανδρών έναντι του 16,3% των γυναικών απάντησε Πολύ, το 12,3% των ανδρών και το 13% των γυναικών απάντησε Καθόλου, το 18,5% των ανδρών και το 20,65% των γυναικών απάντησε Λίγο και το 7,7% των ανδρών και το 6,5% των γυναικών απάντησε Πάρα πολύ, ενώ ένα άλλο 7,7% των ανδρών και το 9,8% των γυναικών δε γνωρίζουν. Παρατηρούμε ότι οι απόψεις του ανδρικού και του γυναικείου πληθυσμού διαφοροποιούνται στις περισσότερες μετρήσεις (Πίνακας 18).

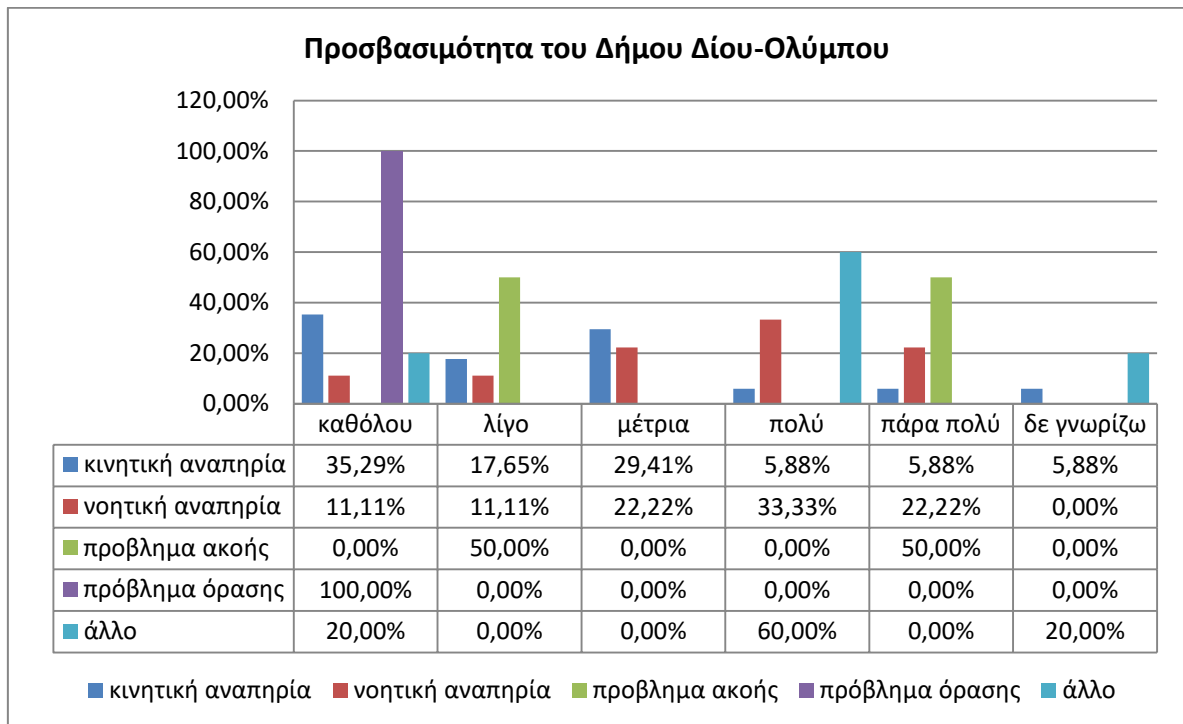
Πίνακας 18: Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα: Εμποδιζόμενα άτομα (μητέρα με καρτσάκι, ηλικιωμένος, άτομο που κάνει χρήση πατερίτσας ή μαστουνιού);

Frequencies for B1. Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα: Εμποδιζόμενα άτομα (μητέρα με καρτσάκι, ηλικιωμένος, άτομο που κάνει χρήση πατερίτσας ή μαστουνιού);

B1. Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα: Εμποδιζόμενα άτομα (μητέρα με καρτσάκι, ηλικιωμένος, άτομο που κάνει χρήση πατερίτσας ή μαστουνιού);		Frequency	Percent
Α1. Φύλο	Άνδρας		
	Καθόλου	13	20.000
	Λίγο	12	18.462
	Μέτρια	15	23.077
	Πολύ	15	23.077
	Πάρα πολύ	5	7.692
	Δε γνωρίζω	5	7.692
	Missing	0	0.000
	Total	65	100.000
Γυναίκα	Καθόλου	12	13.043
	Λίγο	19	20.652
	Μέτρια	31	33.696
	Πολύ	15	16.304
	Πάρα πολύ	6	6.522
	Δε γνωρίζω	9	9.783
	Missing	0	0.000
	Total	92	100.000

Στο Γράφημα 13 απεικονίζονται τα αποτελέσματα τις έρευνας όσον αφορά στη προσβασιμότητα του Δήμου Δίου-Ολύμπου σε σχέση με τα ερωτώμενα άτομα με αναπηρία και το είδος της αναπηρίας τους. Παρατηρούμε ότι τα άτομα με πρόβλημα όρασης, κατά απόλυτη πλειοψηφία (100%), θεωρούν ότι ο Δήμος Δίου-Ολύμπου δεν είναι Καθόλου προσβάσιμος. Οι απόψεις των ατόμων με πρόβλημα ακοής διίστανται και 50% πιστεύει ότι ο Δήμος είναι Λίγο προσβάσιμος, ενώ το άλλο 50% πιστεύει ότι είναι Πάρα πολύ. Τα άτομα με κινητική αναπηρία θεωρούν ότι είναι 35,29% Καθόλου, 29,41% Μέτρια, 17,65% Λίγο και από 5,88% Πολύ, Πάρα πολύ και Δε γνωρίζω. Τα άτομα με νοητική αναπηρία θεωρούν 33,33% Πολύ, από 22,22% Μέτρια και Πάρα πολύ και από 11,11% Καθόλου και Λίγο και τα άτομα με άλλη αναπηρία 60% Πολύ και από 20% Καθόλου και Δε γνωρίζω.

Γράφημα 13: Προσβασιμότητα του Δήμου Δίου-Ολύμπου για τα ΑμεΑ

Στην ερώτηση B2 πόσο προσβάσιμο πιστεύετε ότι είναι το Λιτόχωρο για άτομα με αναπηρία ή εμποδιζόμενα άτομα, το 30,77% των ανδρών και το 30,44% των γυναικών απάντησε Μέτρια, το 29,23% των ανδρών και το 31,52% των γυναικών απάντησε Λίγο, το 10,77% των ανδρών και το 11,96% των γυναικών απάντησε Καθόλου, άλλο ένα 10,77% των ανδρών και το 4,35% των γυναικών απάντησε Πάρα πολύ και το 9,23% των ανδρών και το 13,04% των γυναικών απάντησε Πολύ, ενώ ένα άλλο 9,23% των ανδρών και το 8,7% των γυναικών δε γνωρίζουν. Παρατηρούμε ότι οι απόψεις του ανδρικού και του γυναικείου πληθυσμού διαφοροποιούνται (Πίνακας 19).

Πίνακας 19: Πόσο προσβάσιμο πιστεύετε ότι είναι το Λιτόχωρο για άτομα με αναπηρία ή εμποδιζόμενα άτομα;

Frequencies for B2. Πόσο προσβάσιμο πιστεύετε ότι είναι το Λιτόχωρο για άτομα με αναπηρία ή εμποδιζόμενα άτομα;

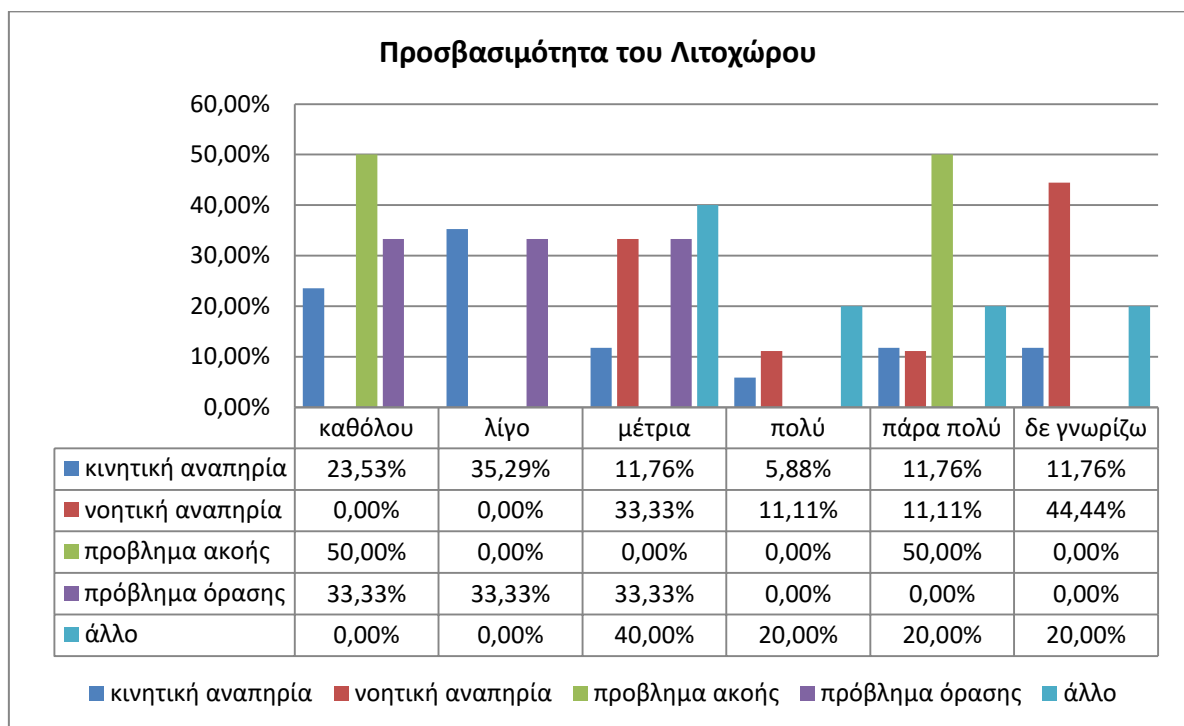
A1. Φύλο	B2. Πόσο προσβάσιμο πιστεύετε ότι είναι το Λιτόχωρο για άτομα με αναπηρία ή εμποδιζόμενα άτομα;	Frequency	Percent
Άνδρας	Καθόλου	7	10.769
	Λίγο	19	29.231
	Μέτρια	20	30.769
	Πολύ	6	9.231
	Πάρα πολύ	7	10.769
	Δε γνωρίζω	6	9.231
	Missing	0	0.000
	Total	65	100.000

Frequencies for B2. Πόσο προσβάσιμο πιστεύετε ότι είναι το Λιτόχωρο για άτομα με αναπηρία ή εμποδιζόμενα άτομα;

A1. Φύλο	B2. Πόσο προσβάσιμο πιστεύετε ότι είναι το Λιτόχωρο για άτομα με αναπηρία ή εμποδιζόμενα άτομα;	Frequency	Percent
Γυναίκα	Καθόλου	11	11.957
	Λίγο	29	31.522
	Μέτρια	28	30.435
	Πολύ	12	13.043
	Πάρα πολύ	4	4.348
	Δε γνωρίζω	8	8.696
	Missing	0	0.000
	Total	92	100.000

Στο Γράφημα 14 απεικονίζονται τα αποτελέσματα της έρευνας όσον αφορά στη προσβασιμότητα του Λιτοχώρου σε σχέση με τα ερωτώμενα άτομα με αναπηρία και το είδος της αναπηρίας τους. Παρατηρούμε ότι οι απόψεις των ατόμων με πρόβλημα ακοής διίστανται και 50% πιστεύει ότι το Λιτόχωρο δεν είναι Καθόλου προσβάσιμο, ενώ το άλλο 50% πιστεύει ότι είναι Πάρα πολύ. Τα άτομα με κινητική αναπηρία πιστεύουν ότι είναι Λίγο (35,29%), Καθόλου (23,53%), από 11,76% Μέτρια, Πάρα πολύ και Δε γνωρίζω και 5,88% Πολύ. Τα άτομα με νοητική αναπηρία απάντησαν το 33,33% Μέτρια, από 11,11% Πολύ και Πάρα πολύ και ένα μεγάλο ποσοστό 44,44% Δε γνωρίζω. Τα άτομα με πρόβλημα όρασης απάντησαν από 33,33% Καθόλου, Λίγο και Μέτρια και τα άτομα με άλλη αναπηρία απάντησαν 40% Μέτρια και από 20% Πολύ, Πάρα πολύ και Δε γνωρίζω.

Γράφημα 14: Προσβασιμότητα του Λιτοχώρου

Στην ερώτηση Β3 εάν έχετε παρατηρήσει τις ράμπες στα πεζοδρόμια του Λιτοχώρου, οι περισσότεροι ερωτώμενοι απάντησαν με ποσοστό 31,85% Μέτρια, από τους οποίους ήταν το 32,3% των ανδρών και το 31,52% των γυναικών, με ποσοστό 25,48% απάντησαν Λίγο (το 29,23 των ανδρών και το 22,82 των γυναικών), με ποσοστό 22,3% απάντησαν Πολύ (το 18,46% των ανδρών και το 25% των γυναικών), το 12,74% απάντησαν Καθόλου (το 13,85% των ανδρών και το 12% των γυναικών) και το 7,64% απάντησαν Πάρα πολύ (το 6,15% των ανδρών και το 8,7% των γυναικών) (πίνακας 20). Συμπεραίνουμε ότι οι περισσότεροι είναι μέτρια προς λίγο παρατηρητικοί ως προς τα πεζοδρόμια του Λιτοχώρου, με τις γυναίκες να είναι πιο παρατηρητικές.

Πίνακας 20: Έχετε παρατηρήσει τις ράμπες στα πεζοδρόμια του Λιτοχώρου;

Frequencies for B3. Έχετε παρατηρήσει τις ράμπες στα πεζοδρόμια του Λιτοχώρου;

A1. Φύλο	B3. Έχετε παρατηρήσει τις ράμπες στα πεζοδρόμια του Λιτοχώρου;	Frequency	Percent
Ανδρας	Καθόλου	9	13.846
	Λίγο	19	29.231
	Μέτρια	21	32.308
	Πολύ	12	18.462
	Πάρα πολύ	4	6.154
	Missing	0	0.000
	Total	65	100.000
Γυναίκα	Καθόλου	11	11.957
	Λίγο	21	22.826
	Μέτρια	29	31.522
	Πολύ	23	25.000
	Πάρα πολύ	8	8.696
	Missing	0	0.000
	Total	92	100.000

Στην ερώτηση Β4 εάν θεωρείτε πως είναι οι ράμπες στο Λιτόχωρο λειτουργικές, οι περισσότεροι ερωτώμενοι απάντησαν με ποσοστό 36,3% Μέτρια, από τους οποίους ήταν το 37% των ανδρών και το 36% των γυναικών, με ποσοστό 29,3% απάντησαν Λίγο (το 29,2 των ανδρών και το 29,3 των γυναικών), με ποσοστό 15,9% απάντησαν Πολύ (το 17% των ανδρών και το 12% των γυναικών), το 14% απάντησαν Καθόλου (το 15,4% των ανδρών και το 16,3% των γυναικών) και το 4,46% απάντησαν Πάρα πολύ (το 1,5% των ανδρών και το 6,5% των γυναικών) (πίνακας 21). Συμπεραίνουμε ότι οι περισσότεροι θεωρούν μέτρια προς λίγο λειτουργικές τις ράμπες στα πεζοδρόμια του Λιτοχώρου και οι απόψεις των ανδρών και των γυναικών ταυτίζονται απόλυτα.

Πίνακας 21: Θεωρείτε πως είναι λειτουργικές;

Frequencies for B4. Θεωρείτε πως είναι λειτουργικές;			
A1. Φύλο	B4. Θεωρείτε πως είναι λειτουργικές;	Frequency	Percent
Άνδρας	Καθόλου	11	16.923
	Λίγο	19	29.231
	Μέτρια	24	36.923
	Πολύ	10	15.385
	Πάρα πολύ	1	1.538
	Missing	0	0.000
	Total	65	100.000
Γυναίκα	Καθόλου	11	11.957
	Λίγο	27	29.348
	Μέτρια	33	35.870
	Πολύ	15	16.304
	Πάρα πολύ	6	6.522
	Missing	0	0.000
	Total	92	100.000

Στην ερώτηση B5 εάν θεωρείτε πως είναι οι ράμπες στα πεζοδρόμια του Λιτοχώρου αρκετές σε αριθμό, οι περισσότεροι ερωτώμενοι απάντησαν με ποσοστό 34,4% Λίγο, από τους οποίους ήταν το 27,7% των ανδρών και το 39,1% των γυναικών, με ποσοστό 31,2% απάντησαν Καθόλου (το 33,85% των ανδρών και το 29,35 των γυναικών), με ποσοστό 26,7% απάντησαν Μέτρια (το 29,23% των ανδρών και το 25% των γυναικών) και μόλις το 7,6% απάντησαν Πολύ (το 9,2% των ανδρών και το 6,5% των γυναικών) (πίνακας 22). Παρατηρούμε ότι κανένας δεν απάντησε Πάρα πολύ και οι περισσότεροι θεωρούν ότι οι ράμπες στα πεζοδρόμια του Λιτοχώρου είναι λίγο προς καθόλου αρκετές σε αριθμό και οι απόψεις των ανδρών και των γυναικών ταυτίζονται απόλυτα.

Πίνακας 22: Θεωρείτε πως είναι αρκετές σε αριθμό;

Frequencies for B5. Θεωρείτε πως είναι αρκετές σε αριθμό;			
A1. Φύλο	B5. Θεωρείτε πως είναι αρκετές σε αριθμό;	Frequency	Percent
Άνδρας	Καθόλου	22	33.846
	Λίγο	18	27.692
	Μέτρια	19	29.231
	Πολύ	6	9.231
	Missing	0	0.000
	Total	65	100.000
Γυναίκα	Καθόλου	27	29.348
	Λίγο	36	39.130
	Μέτρια	23	25.000
	Πολύ	6	6.522
	Missing	0	0.000
	Total	92	100.000

Στο Γ μέρος του ερωτηματολογίου, που αφορά τη προσβασιμότητα στους δημόσιους χώρους του Λιτοχώρου, οι ερωτώμενοι απάντησαν ως εξής:

Στην ερώτηση Γ1 πώς θα χαρακτηρίζατε την προσβασιμότητα των δημόσιων χώρων όπως Δημαρχείο, Κ.Α.Π.Η., Κέντρο υγείας, Αγροτικό ιατρείο, Αστυνομία, Κ.Ε.Π., Ταχυδρομείο, Τράπεζες, Σχολεία, Δημοτική Βιβλιοθήκη, Αθλητικά κέντρα, Δημοτικά πάρκα, Παραλίες, τον Όλυμπο, Μουσεία, Αρχαιολογικοί χώροι και Εκκλησίες/Μοναστήρια, οι ερωτώμενοι απάντησαν με ποσοστά όπως στο Γράφημα 12.

Παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι θεωρούν ότι η προσβασιμότητα στο Δημαρχείο, στο Κ.Α.Π.Η., στο Αγροτικό ιατρείο, στην Αστυνομία, στο Κ.Ε.Π., στις Τράπεζες, στη Δημοτική Βιβλιοθήκη και στα Δημοτικά πάρκα είναι με το μεγαλύτερο ποσοστό Ικανοποιητική, μετά Εύκολη, μετά Περιορισμένη, μετά Πολύ Εύκολη και τέλος οι απαντήσεις Ανύπαρκτη και Δε γνωρίζω εναλλάσσονται στη πέμπτη με έκτη θέση.

Για το Ταχυδρομείο και για τα Μουσεία η προσβασιμότητα κρίνεται πως είναι για τους περισσότερους Ικανοποιητική, μετά Περιορισμένη, μετά Εύκολη, μετά Πολύ Εύκολη και τέλος οι απαντήσεις Ανύπαρκτη και Δε γνωρίζω εναλλάσσονται στη πέμπτη με έκτη θέση.

Για τους Αρχαιολογικούς χώρους και τις Εκκλησίες/Μοναστήρια η σειρά των εκτιμήσεων σύμφωνα με τα ποσοστά είναι Ικανοποιητική, Περιορισμένη, Εύκολη, Πολύ Εύκολη, με τις απαντήσεις Ανύπαρκτη και Δε γνωρίζω να εναλλάσσονται στη πέμπτη με έκτη θέση.

Για το Κέντρο υγείας η σειρά των εκτιμήσεων σύμφωνα με τα ποσοστά είναι Ικανοποιητική (29,3%), Εύκολη (24,8%), Πολύ Εύκολη (23%), Περιορισμένη 17,8%), Δε γνωρίζω (3,1%) και Καθόλου (1,9%).

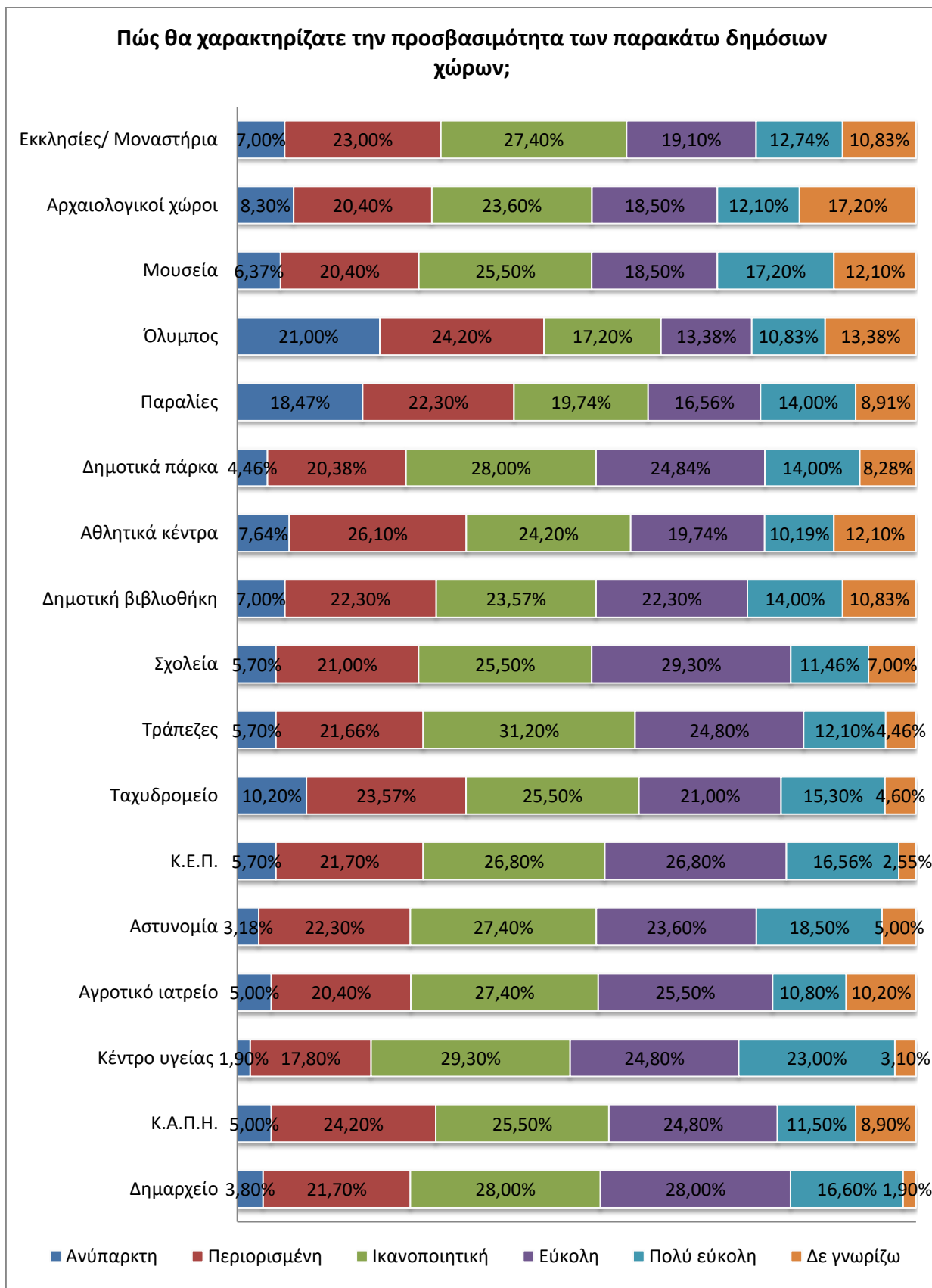
Για τα Σχολεία η σειρά των εκτιμήσεων σύμφωνα με τα ποσοστά είναι Εύκολη (29,3%), Ικανοποιητική (25,5%), Περιορισμένη (21%), Πολύ εύκολη (11,46%), Ανύπαρκτη (5,7%) και Δε γνωρίζω (7%).

Για τα Αθλητικά κέντρα η σειρά των εκτιμήσεων σύμφωνα με τα ποσοστά είναι Περιορισμένη (26,1%), Ικανοποιητική (24,2%), Εύκολη (19,74%), Δε γνωρίζω (12,1%), Πολύ Εύκολη (10,19%) και Ανύπαρκτη (7,64%).

Για τις Παραλίες η σειρά των εκτιμήσεων σύμφωνα με τα ποσοστά είναι Περιορισμένη (22,3%), Ικανοποιητική (19,74%), Ανύπαρκτη (18,47%), Εύκολη (16,56%), Πολύ Εύκολη (14%) και Δε γνωρίζω (8,91%).

Τέλος, για τον Όλυμπο η σειρά των εκτιμήσεων σύμφωνα με τα ποσοστά είναι Περιορισμένη (24,2%), Ανύπαρκτη (21%), Ικανοποιητική (17,2%) , Εύκολη (13,38%), Δε γνωρίζω (12,1%) και Πολύ Εύκολη (10,83%).

Γράφημα 15: Πώς θα χαρακτηρίζατε την προσβασιμότητα των παρακάτω δημόσιων χώρων;

Στην ερώτηση Γ2 πόσο ικανοποιητική θεωρείτε την πρόσβαση στους ανωτέρω δημόσιους χώρους για άτομα με κινητικά προβλήματα, άτομα με νοητικά προβλήματα, άτομα με προβλήματα ακοής, άτομα με προβλήματα όρασης και εμποδιζόμενα άτομα (μητέρα με καρτοσάκι, ηλικιωμένος, άτομο που κάνει χρήση πατερίτσας ή μπαστουιού) οι ερωτώμενοι απάντησαν ως εξής (Γράφημα 13):

Για τα άτομα με κινητικά προβλήματα: το 40,76% απάντησε Μέτρια, το 21,02% απάντησε Ελάχιστα, το 18,47% απάντησε Πολύ, το 12,1% απάντησε Καθόλου, το 4,46% απάντησε Δε γνωρίζω και το 3,18% απάντησε Πάρα πολύ.

Για τα άτομα με νοητικά προβλήματα: το ίδιο ποσοστό 28,02% απάντησε Μέτρια και Ελάχιστα, το 16,56% απάντησε Πολύ, το 10,83% απάντησε Καθόλου, το 10,83% απάντησε Δε γνωρίζω και το 5,73% απάντησε Πάρα πολύ.

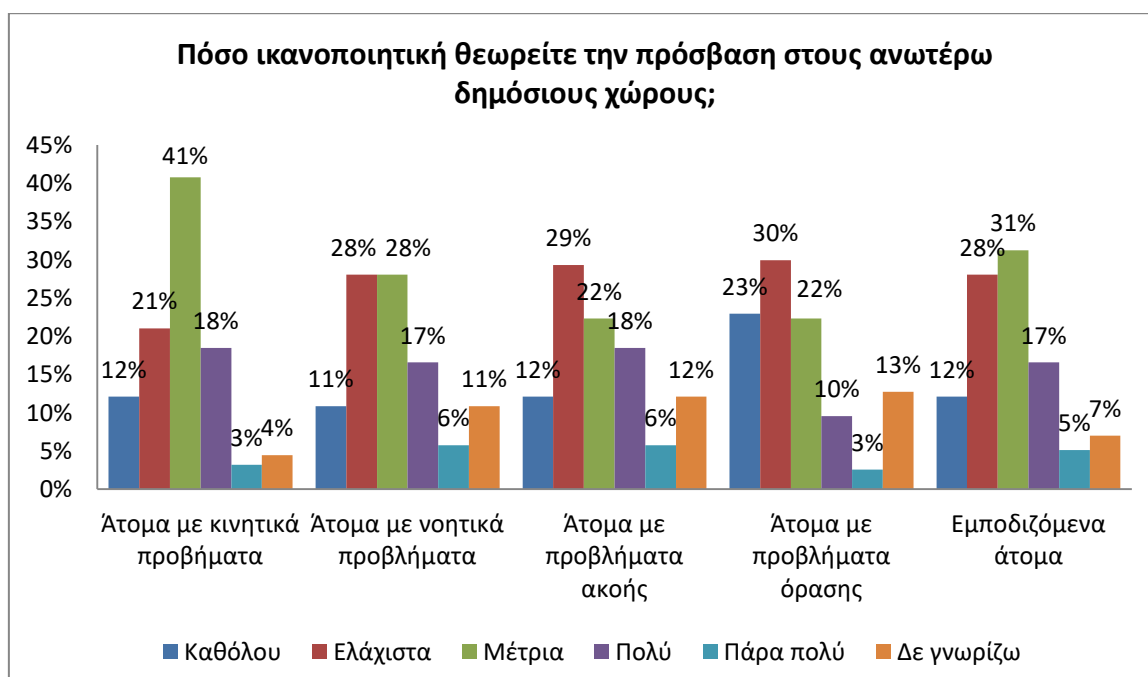
Για τα άτομα με προβλήματα ακοής: το 29,3% απάντησε Ελάχιστα, το 22,3% απάντησε Μέτρια, το 18,47% απάντησε Πολύ, το 12,1% απάντησε Καθόλου και Δε γνωρίζω και το 5,73% απάντησε Πάρα πολύ.

Για τα άτομα με προβλήματα όρασης: το 29,94% απάντησε Ελάχιστα, το 22,93% απάντησε Καθόλου, το 22,3% απάντησε Μέτρια, το 12,74% απάντησε Δε γνωρίζω, το 9,55% απάντησε Πολύ, και το 2,55% απάντησε Πάρα πολύ.

Για τα εμποδιζόμενα άτομα: το 31,21% απάντησε Μέτρια, το 28,03% απάντησε Ελάχιστα, το 16,56% απάντησε Πολύ, το 12,1% απάντησε Καθόλου, το 7% απάντησε Δε γνωρίζω και το 5,09% απάντησε Πάρα πολύ.

Παρατηρούμε ότι τα η κατάταξη ως προς τα ποσοστά των απαντήσεων στις περιπτώσεις για τα άτομα με κινητικά και νοητικά προβλήματα είναι ακριβώς η ίδια.

Γράφημα 16: Πόσο ικανοποιητική θεωρείτε την πρόσβαση στους ανωτέρω δημόσιους χώρους

Στην ερώτηση Γ3 ποιές είναι οι πιο συχνά εμφανιζόμενες ελλείψεις στους ως άνω χώρους οι ερωτώμενοι απάντησαν, από το μεγαλύτερο ποσοστό στο μικρότερο, ως εξής (Γράφημα 14):

Εύκολη μετακίνηση εντός κτιρίου: 32,48% ούτε λίγο/ούτε πολύ έλλειψη, 12,74% πολύ έλλειψη, 19,1% λίγο έλλειψη, 12,74% περισσότερη έλλειψη, 6,37% καθόλου έλλειψη και 3,82% δε γνωρίζω.

Αναβατόρια (=τρόπος να σε ανεβάσουν σε όροφο χωρίς ανελκυστήρα): 31,85% περισσότερη έλλειψη, 27,39% πολύ έλλειψη, 19,1% ούτε λίγο/ούτε πολύ έλλειψη, 12,1% λίγο έλλειψη, 6,37% δε γνωρίζω και 3,18% καθόλου έλλειψη.

Κατάλληλες ράμπες: 30,57% πολύ έλλειψη, 29,94% ούτε λίγο/ούτε πολύ έλλειψη, 19,1% λίγο έλλειψη, 11,46% περισσότερη έλλειψη, 5,1% καθόλου έλλειψη και 3,82% δε γνωρίζω.

Υλικοτεχνική υποδομή για τη χρήση της παρεχόμενης υπηρεσίας: 29,94% πολύ έλλειψη, 27,39% ούτε λίγο/ούτε πολύ έλλειψη, 15,92% περισσότερη έλλειψη, 14,01% λίγο έλλειψη, 8,92% δε γνωρίζω και 3,82% καθόλου έλλειψη.

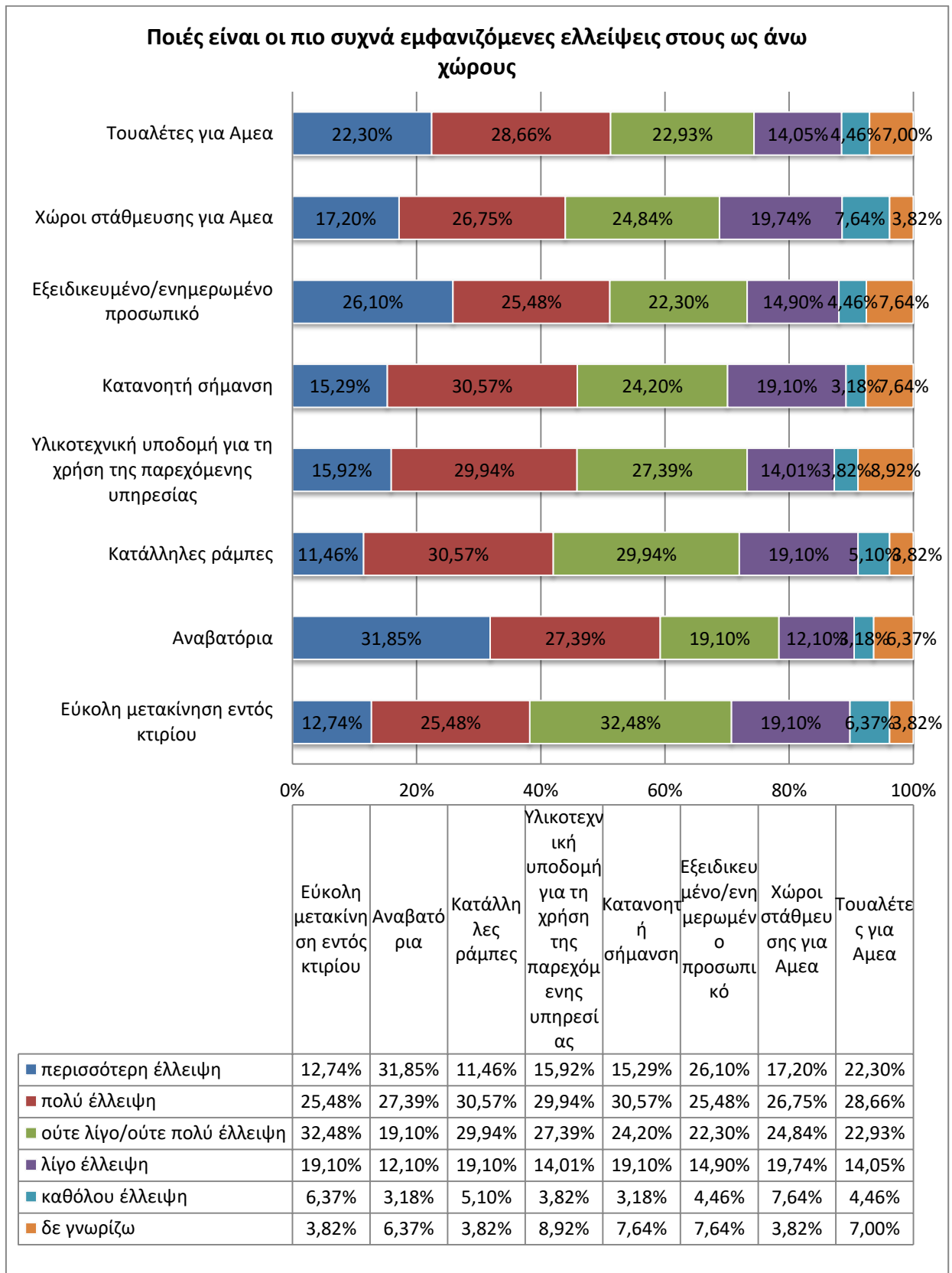
Κατανοητή σήμανση: 30,57% πολύ έλλειψη, 24,2% ούτε λίγο/ούτε πολύ έλλειψη, 19,1% λίγο έλλειψη, 15,29% περισσότερη έλλειψη, 7,64% δε γνωρίζω και 3,18% καθόλου έλλειψη.

Εξειδικευμένο/ενημερωμένο προσωπικό: 26,1% περισσότερη έλλειψη, 25,48% πολύ έλλειψη, 22,3% ούτε λίγο/ούτε πολύ έλλειψη, 14,01% λίγο έλλειψη, 7,64% δε γνωρίζω και 4,46% καθόλου έλλειψη.

Χώροι στάθμευσης για άτομα με αναπηρία: 26,75% πολύ έλλειψη, 24,84% ούτε λίγο/ούτε πολύ έλλειψη, 19,74% λίγο έλλειψη, 17,2% περισσότερη έλλειψη, 7,64% καθόλου έλλειψη και 3,82% δε γνωρίζω.

Τουαλέτες για άτομα με αναπηρία: 28,66% πολύ έλλειψη, 22,93% ούτε λίγο/ούτε πολύ έλλειψη, 22,3% περισσότερη έλλειψη, 14,65% λίγο έλλειψη, 7% δε γνωρίζω και 4,46% καθόλου έλλειψη.

Γράφημα 17: Ποιές είναι οι πιο συχνά εμφανιζόμενες ελλείψεις στους ως άνω χώρους;

Στο Δ μέρος του ερωτηματολογίου, που αφορά στα μέσα μαζικής μεταφοράς και το βαθμό ικανοποίησης ως προς τη προσβασιμότητα στο Σιδηροδρομικό σταθμό, στο Αεροδρόμιο, στο Λιμάνι, στο Κ.Τ.Ε.Λ., στα Ταξί και στην Εθνική Οδό, οι ερωτώμενοι απάντησαν ως εξής (Γράφημα 15):

Στο Σιδηροδρομικό σταθμό: το 30,57% απάντησε Μέτρια, το 28,02% απάντησε Ελάχιστα, το 23,57% απάντησε Καθόλου, το 15,29% απάντησε Πολύ και μόλις το 2,55% απάντησε Πάρα πολύ.

Στο Αεροδρόμιο: το 26,75% απάντησε Μέτρια, το 20,38% απάντησε Πολύ, από 19,1% το καθένα απάντησε Ελάχιστα και Καθόλου και το 14,65% απάντησε Πάρα πολύ.

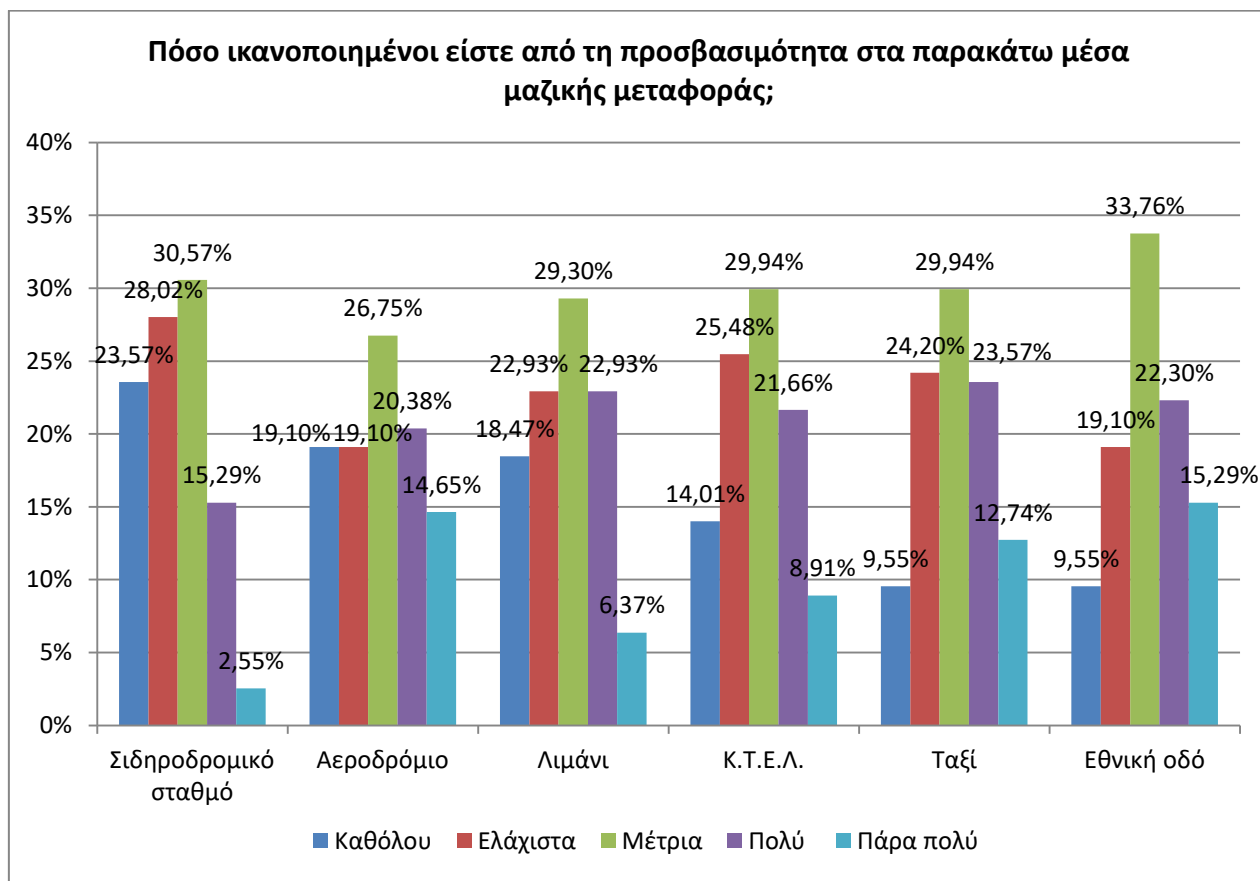
Στο Λιμάνι: το 29,3% απάντησε Μέτρια, από 22,93% το καθένα απάντησε Ελάχιστα και Πολύ, το 18,47% απάντησε Καθόλου και το 6,37% απάντησε Πάρα πολύ.

Στα Κ.Τ.Ε.Λ.: το 29,94% απάντησε Μέτρια, το 25,48% απάντησε Ελάχιστα, το 21,66% απάντησε Πολύ, το 14,01% απάντησε Καθόλου και το 8,91% απάντησε Πάρα πολύ.

Στα Ταξί: το 29,94% απάντησε Μέτρια, το 24,2% απάντησε Λίγο, το 23,57% απάντησε Πολύ, το 12,74% απάντησε Πάρα πολύ και το 9,55% απάντησε Καθόλου.

Στην Εθνική οδό: το 33,76% απάντησε Μέτρια, το 22,3% απάντησε Πολύ, το 15,29% απάντησε Πάρα πολύ, το 19,1% απάντησε Λίγο και το 9,55% απάντησε Καθόλου.

Γράφημα 18: Πόσο ικανοποιημένοι είστε από τη προσβασιμότητα στα παρακάτω μέσα μαζικής μεταφοράς;

Στο Ε μέρος του ερωτηματολογίου, που αφορά στους δρόμους του Λιτόχωρου, οι ερωτώμενοι απάντησαν ως εξής:

Στην ερώτηση Ε1 σε ποιο βαθμό υπάρχει μέριμνα (διαγραμμίσεις και ηχητικές αναγγελίες) για τα άτομα με προβλήματα όρασης στο Λιτόχωρο οι απαντήσεις των ανδρών και των γυναικών ήταν οι εξής: το 52,3% των ανδρών και το 44,57% των γυναικών απάντησαν Καθόλου, το 21,54% των ανδρών και το 30,44% των γυναικών απάντησαν Ελάχιστα, το 12,31% των ανδρών και το 19,57% των γυναικών απάντησαν Μέτρια, το 10,77% των ανδρών και το 5,44% των γυναικών απάντησαν Πολύ και μόλις το 3,1% των ανδρών και το 0% των γυναικών απάντησαν Πάρα πολύ (Πίνακας 23). Παρατηρούμε ότι η μέριμνα (διαγραμμίσεις και ηχητικές αναγγελίες) για τα άτομα με προβλήματα όρασης στο Λιτόχωρο είναι κατά πλειοψηφία ανύπαρκτη, με τις γνώμες των ανδρών και των γυναικών να ταυτίζονται.

Πίνακας 23: Σε ποιο βαθμό υπάρχει μέριμνα (διαγραμμίσεις και ηχητικές αναγγελίες) για τα άτομα με προβλήματα όρασης στο Λιτόχωρο;

Frequencies for E1. Σε ποιο βαθμό υπάρχει μέριμνα (διαγραμμίσεις και ηχητικές αναγγελίες) για τα άτομα με προβλήματα όρασης στο Λιτόχωρο; (0=Καθόλου, 1=Ελάχιστα, 2=Μέτρια, 3=Πολύ, 4=Πάρα Πολύ)

A1. Φύλο	E1. Σε ποιο βαθμό υπάρχει μέριμνα (διαγραμμίσεις και ηχητικές αναγγελίες) για τα άτομα με προβλήματα όρασης στο Λιτόχωρο; (0=Καθόλου, 1=Ελάχιστα, 2=Μέτρια, 3=Πολύ, 4=Πάρα Πολύ)	Frequency	Percent
Ανδρας	0	34	52.308
	1	14	21.538
	2	8	12.308
	3	7	10.769
	4	2	3.077
	Missing	0	0.000
	Total	65	100.000
Γυναίκα	0	41	44.565
	1	28	30.435
	2	18	19.565
	3	5	5.435
	4	0	0.000
	Missing	0	0.000
	Total	92	100.000

Στην ερώτηση Ε2 σε ποιο βαθμό επιτυγχάνεται η εξυπηρέτηση των ατόμων με νοητικές αναπηρίες (κατάλληλη διαμόρφωση πινακίδων και λοιπών σημάνσεων στο Λιτόχωρο, οι απαντήσεις των ανδρών και των γυναικών ήταν οι εξής: το 35,39% των ανδρών και το 31,52 των γυναικών απάντησαν Καθόλου, το 32,31% των ανδρών και το 38,04% των γυναικών απάντησαν Ελάχιστα, το 18,46% των ανδρών και το 22,83% των γυναικών απάντησαν Μέτρια, το 12,31% των ανδρών και το 7,61 των γυναικών απάντησαν Πολύ

και μόλις το 1,54% των ανδρών και το 0% των γυναικών απάντησαν Πάρα πολύ (Πίνακας 24). Παρατηρούμε ότι η εξυπηρέτηση των ατόμων με νοητικές αναπηρίες (κατάλληλη διαμόρφωση πινακίδων και λοιπών σημάνσεων στο Λιτόχωρο είναι κατά πλειοψηφία ελάχιστη έως ανύπαρκτη.

Πίνακας 24: Σε ποιο βαθμό επιτυγχάνεται η εξυπηρέτηση των ατόμων με νοητικές αναπηρίες (κατάλληλη διαμόρφωση πινακίδων και λοιπών σημάνσεων στο Λιτόχωρο;

Frequencies for E2. Σε ποιο βαθμό επιτυγχάνεται η εξυπηρέτηση των ατόμων με νοητικές αναπηρίες (κατάλληλη διαμόρφωση πινακίδων και λοιπών σημάνσεων στο Λιτόχωρο; (0=Καθόλου, 1=Ελάχιστα, 2=Μέτρια, 3=Πολύ, 4=Πάρα Πολύ)

A1. Φύλο	E2. Σε ποιο βαθμό επιτυγχάνεται η εξυπηρέτηση των ατόμων με νοητικές αναπηρίες (κατάλληλη διαμόρφωση πινακίδων και λοιπών σημάνσεων στο Λιτόχωρο; (0=Καθόλου, 1=Ελάχιστα, 2=Μέτρια, 3=Πολύ, 4=Πάρα Πολύ)	Frequency	Percent
Ανδρας	0	23	35.385
	1	21	32.308
	2	12	18.462
	3	8	12.308
	4	1	1.538
	Missing	0	0.000
	Total	65	100.000
Γυναίκα	0	29	31.522
	1	35	38.043
	2	21	22.826
	3	7	7.609
	4	0	0.000
	Missing	0	0.000
	Total	92	100.000

Στην ερώτηση E3 ποιά είναι η γνώμη σας για την ευκολία στάσης και στάθμευσης στο Λιτόχωρο, οι απαντήσεις των ανδρών και των γυναικών ήταν οι εξής: το 35,39% των ανδρών και το 41,3 των γυναικών απάντησαν Περιορισμένη, το 29,23% των ανδρών και το 15,22% των γυναικών απάντησαν Εύκολη, το 20% των ανδρών και το 30,44% των γυναικών απάντησαν Ικανοποιητική, το 13,85% των ανδρών και το 13,04 των γυναικών απάντησαν Ανύπαρκτη και μόλις το 1,54% των ανδρών και το 0% των γυναικών απάντησαν Πολύ εύκολη (Πίνακας 25). Παρατηρούμε ότι η εξυπηρέτηση των ατόμων με νοητικές αναπηρίες (κατάλληλη διαμόρφωση πινακίδων και λοιπών σημάνσεων στο Λιτόχωρο είναι κατά πλειοψηφία Περιορισμένη έως Ανύπαρκτη.

Πίνακας 25: Ποιά είναι η γνώμη σας για την ευκολία στάσης και στάθμευσης στο Λιτόχωρο;

Frequencies for E3. Ποιά είναι η γνώμη σας για την ευκολία στάσης και στάθμευσης στο Λιτόχωρο; (0=Ανύπαρκτη, 1=Περιορισμένη, 2=Ικανοποιητική, 3=Εύκολη, 4=Πολύ εύκολη)

A1. Φύλο	E3. Ποιά είναι η γνώμη σας για την ευκολία στάσης και στάθμευσης στο Λιτόχωρο; (0=Ανύπαρκτη, 1=Περιορισμένη, 2=Ικανοποιητική, 3=Εύκολη, 4=Πολύ εύκολη)		Frequency	Percent
Άνδρας	0		9	13.846
	1		23	35.385
	2		13	20.000
	3		19	29.231
	4		1	1.538
	Missing		0	0.000
	Total		65	100.000
Γυναίκα	0		12	13.043
	1		38	41.304
	2		28	30.435
	3		14	15.217
	4		0	0.000
	Missing		0	0.000
	Total		92	100.000

Στην τελευταία ερώτηση E4, στην οποία οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν προαιρετικά για το ποια πιθανά μέτρα ή αλλαγές θα προτείνανε για την περαιτέρω διευκόλυνσή τους κατά τη μετακίνησή τους στο Δήμο Δίου-Ολύμπου, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων αναφέρθηκε στη δυσκολία προσβασιμότητας στα πεζοδρόμια κύριων καθώς και παράπλευρων οδών. Προτείνουν καταλληλότερα και φαρδύτερα πεζοδρόμια χωρίς εμπόδια (κολώνες Δ.Ε.Η., φωτισμού, κάδοι σκουπιδιών κ.α.), με ράμπες παντού και αναμόρφωση του οδικού δικτύου.

Προσθέτουν τη σοβαρή έλλειψη ικανοποιητικής σήμανσης σε όλους τους δημόσιους χώρους και προτείνουν τη δημιουργία ειδικών σημάνσεων, διαγραμμίσεων και ηχητικών σημάτων, κυρίως για κωφάλαλα άτομα αλλά και άτομα με νοητική υστέρηση, δημιουργία ειδικών διαδρομών και ειδική σήμανση για άτομα με πρόβλημα όρασης.

Θεωρούν πολύ βασική την ενημέρωση όλης της κοινωνίας μέσα από οπτικοακουστικό διαφημιστικό υλικό αλλά και μέσα από τα σχολεία για καλύτερη παιδεία και ανάπτυξη της ενσυναίσθησης των παιδιών, που είναι το μέλλον της κοινωνίας μας, για την κατανόηση των αναγκών αυτής της μερίδας των πολιτών που ζουν ανάμεσά μας και χρειάζονται τη στήριξή μας για να συνεχίσουν να είναι ενεργά μέλη της κοινωνίας μας με ασφάλεια και αξιοπρέπεια.

Πιστεύουν πως θα βοηθούσε η κυκλοφορία ειδικών, διαμορφωμένων λεωφορείων φιλικών στη μετακίνηση με αμαξίδιο εντός του Δήμου και θεωρούν πολύ σημαντική την οδική ένωση των κοινοτήτων του Δήμου με αστική συγκοινωνία.

Επίσης, τονίζουν πως πρέπει να ληφθεί ειδική μέριμνα για χώρους πάρκινγκ κυρίως σε διάφορα σημεία ενδιαφέροντος όπως αγορά, δημόσιες υπηρεσίες, μουσεία, παραλίες, σημεία SeaTrack, θέατρα κ.λπ. και η καθημερινή τους αστυνόμευση, με κλίση για παράνομο παρκάρισμα. Αρκετοί προτείνουν τη χρήση έξυπνων εφαρμογών, κάτι που στην ψηφιακή εποχή που ζούμε θα βοηθούσε την πλειονότητα των πολιτών και των ΑμεΑ να έχουν ευκολότερη εύρεση χώρου στάθμευσης και πρόσβαση σε όλους τους δημόσιους χώρους του Δήμου.

Προτείνεται αστυνόμευση εξ αποστάσεως για την τήρηση της ομαλής κυκλοφορίας σε σημεία αυξημένης κίνησης και απαλοιφή των παράνομων σταθμεύσεων και παρακωλήσεων αυτής, επιβολή προστίμων με φωτογραφία από τις κάμερες και ταχυδρομική κοινοποίηση. Αυτές είναι πρακτικές που εφαρμόζονται ήδη στην Ευρώπη και σε κάποιες πόλεις της Ελλάδας.

Θα βοηθούσε η λειτουργία ειδικών ανελκυστήρων στα κτίρια, κατάλληλες υλικοτεχνικές υποδομές ειδική διαμόρφωση στους εσωτερικούς χώρους των κτιρίων για εύκολη μετακίνηση, καθώς και περισσότερες τουαλέτες για ΑμεΑ.

Θεωρούν πολύ σημαντική τη προσβασιμότητα στους χώρους πολιτισμού (θέατρο Δίου, θέατρο κάστρου Πλαταμώννα, υπαίθριοι αρχαιολογικοί χώροι με προσβάσιμα μονοπάτια, μουσεία κ.λπ.), καθώς και σε όλους τους δημόσιους χώρους και υπηρεσίες.

Και τέλος, υπήρξε αναφορά σε μια πολύ ενδιαφέρουσα πρόταση που θεωρώ πως είναι αρκετά σπουδαία και θα έπρεπε να προταθεί, συζητηθεί και θεσπιστεί, αυτή της ίδρυσης φορέα εκπροσώπησης ΑμεΑ στο Δήμο. Ιδανικά, πριν την κατασκευή οποιουδήποτε έργου πρόσβασης, να ζητείται η γνώμη ατόμων με αναπηρία. Τα ΑμεΑ γνωρίζουν καλύτερα τις πραγματικές ανάγκες και την ιδανική λειτουργικότητα και μπορούν να προβλέψουν τις πιθανές αστοχίες.

Θεωρώ ότι όλες οι ανωτέρω προτάσεις είναι αρκετά εύστοχες και ενδιαφέρουσες.

Αυτό δείχνει πως ο κόσμος νοιάζεται για τους λιγότερο ευνοημένους συμπολίτες τους και έχει τη διάθεση να βοηθήσει.

4.2 Έλεγχος αξιοπιστίας μέσω δείκτη εσωτερικής συνέπειας Cronbach's alpha

Η αξιοπιστία εσωτερικής συνοχής τόσο σε μια υποκλίμακα, όσο και σε ολόκληρη κλίμακα εκτιμάται με το συντελεστή Cronbach's alpha που δείχνει την ομοιογένεια μιας κλίμακας. Για να θεωρείται αποδεκτή, η τιμή του Cronbach's alpha πρέπει να είναι $>0,7$. Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του συντελεστή Cronbach's alpha τόσο μεγαλύτερη είναι η αξιοπιστία εσωτερικής συνοχής (Litwin, 1995).

Παρακάτω αναφέρονται κάποιοι έλεγχοι για την αξιοπιστία του ερωτηματολογίου, όπως για:

- Τη διάσταση B1 με το συντελεστή alpha του Cronbach. Ο συντελεστής alpha του Cronbach στη περίπτωση αυτή είναι 0,934. Η τιμή αυτή είναι πολύ καλή (μεγαλύτερη του 0,7) και αυτό σημαίνει ότι το ερωτηματολόγιό μας είναι αρκετά αξιόπιστο και οι ερωτήσεις της συγκεκριμένης διάστασης έχουν εσωτερική συνάφεια (Πίνακας 26).

Πίνακας 26: Πίνακας αξιοπιστίας για τη διάσταση B1

Unidimensional Reliability for B1

Frequentist Scale Reliability Statistics

Estimate	Cronbach's α
Point estimate	0.934
95% CI lower bound	0.916
95% CI upper bound	0.949

Frequentist Individual Item Reliability Statistics

Item	If item dropped
	Cronbach's α
B1. Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε το Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα Άτομα με κινητικά προβλήματα;	0.895
B1. Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε το Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα Άτομα με νοητικά προβλήματα;	0.880
B1. Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε το Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα Άτομα με προβλήματα ακοής;	0.865
B1. Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε το Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα Άτομα με προβλήματα όρασης;	0.871
B1. Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε το Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα Εμποδιζόμενα άτομα (μητέρα με καρτσάκι, ηλικιωμένος, άτομο που κάνει χρήση πατερίτσας ή μπαστουιού);	0.882
MEAN B1	0,901

- Τη διάσταση B3-B4-B5 με το συντελεστή alpha του Cronbach. Ο συντελεστής alpha του Cronbach στη περίπτωση αυτή είναι 0,904. Η τιμή αυτή είναι πολύ καλή (μεγαλύτερη του 0,7) και αυτό σημαίνει ότι το ερωτηματολόγιό μας είναι αρκετά αξιόπιστο και οι ερωτήσεις της συγκεκριμένης διάστασης έχουν εσωτερική συνάφεια (Πίνακας 27).

Πίνακας 27: Πίνακας αξιοπιστίας για τη διάσταση B3-B4-B5

Unidimensional Reliability for B3-B4-B5

Frequentist Scale Reliability Statistics

Estimate	Cronbach's α
Point estimate	0.904
95% CI lower bound	0.875
95% CI upper bound	0.927

Frequentist Individual Item Reliability Statistics

Item	If item dropped
	Cronbach's α
B3. Έχετε παρατηρήσει τις ράμπες στα πεζοδρόμια του Λιτοχώρου;	0.901
B4. Θεωρείτε πως είναι λειτουργικές;	0.880
B5. Θεωρείτε πως είναι αρκετές σε αριθμό;	0.910
MEAN B3-B4-B5	0.807

- Τη διάσταση Γ1 με το συντελεστή alpha του Cronbach. Ο συντελεστής alpha του Cronbach στη περίπτωση αυτή είναι 0,969. Η τιμή αυτή είναι πολύ καλή (μεγαλύτερη του 0,7) και αυτό σημαίνει ότι το ερωτηματολόγιό μας είναι αρκετά αξιόπιστο και οι ερωτήσεις της συγκεκριμένης διάστασης έχουν εσωτερική συνάφεια (Πίνακας 28).

Πίνακας 28: Πίνακας αξιοπιστίας για τη διάσταση Γ1

Unidimensional Reliability for Γ1

Frequentist Scale Reliability Statistics

Estimate	Cronbach's α
Point estimate	0.969
95% CI lower bound	0.960
95% CI upper bound	0.975

Frequentist Individual Item Reliability Statistics

Item	If item dropped
	Cronbach's α
Γ1. Πώς θα χαρακτηρίζατε την προσβασιμότητα στο Δημαρχείο;	0.968
Γ1. Πώς θα χαρακτηρίζατε την προσβασιμότητα στο Κ.Α.Π.Η.;	0.967
Γ1. Πώς θα χαρακτηρίζατε την προσβασιμότητα στο Κέντρο υγείας;	0.967
Γ1. Πώς θα χαρακτηρίζατε την προσβασιμότητα στο Αγροτικό ιατρείο;	0.967

Frequentist Scale Reliability Statistics

Estimate	Cronbach's α
Γ1. Πώς θα χαρακτηρίζατε την προσβασιμότητα στην Αστυνομία;	0.966
Γ1. Πώς θα χαρακτηρίζατε την προσβασιμότητα στο Κ.Ε.Π.;	0.967
Γ1. Πώς θα χαρακτηρίζατε την προσβασιμότητα στο Ταχυδρομείο;	0.967
Γ1. Πώς θα χαρακτηρίζατε την προσβασιμότητα στις Τράπεζες;	0.966
Γ1. Πώς θα χαρακτηρίζατε την προσβασιμότητα στα Σχολεία;	0.967
Γ1. Πώς θα χαρακτηρίζατε την προσβασιμότητα στη Δημοτική Βιβλιοθήκη;	0.966
Γ1. Πώς θα χαρακτηρίζατε την προσβασιμότητα στα Αθλητικά κέντρα;	0.967
Γ1. Πώς θα χαρακτηρίζατε την προσβασιμότητα στα Δημοτικά πάρκα;	0.966
Γ1. Πώς θα χαρακτηρίζατε την προσβασιμότητα στις Παραλίες;	0.967
Γ1. Πώς θα χαρακτηρίζατε την προσβασιμότητα στον Όλυμπο;	0.968
Γ1. Πώς θα χαρακτηρίζατε την προσβασιμότητα στα Μουσεία;	0.967
Γ1. Πώς θα χαρακτηρίζατε την προσβασιμότητα στους Αρχαιολογικούς χώρους;	0.967
Γ1. Πώς θα χαρακτηρίζατε την προσβασιμότητα στις Εκκλησίες /Μοναστήρια;	0.967
ΜΕΑΝ Γ1	0.965

- Τη διάσταση Γ2 με το συντελεστή alpha του Cronbach. Ο συντελεστής alpha του Cronbach στη περίπτωση αυτή είναι 0,940. Η τιμή αυτή είναι πολύ καλή (μεγαλύτερη του 0,7) και αυτό σημαίνει ότι το ερωτηματολόγιό μας είναι αρκετά αξιόπιστο και οι ερωτήσεις της συγκεκριμένης διάστασης έχουν εσωτερική συνάφεια (Πίνακας 29).

Πίνακας 29: Πίνακας αξιοπιστίας για τη διάσταση Γ2

Unidimensional Reliability for Γ2

Frequentist Scale Reliability Statistics

Estimate	Cronbach's α
Point estimate	0.940
95% CI lower bound	0.924
95% CI upper bound	0.953

Frequentist Individual Item Reliability Statistics

Item	If item dropped Cronbach's α
Γ2. Πόσο ικανοποιητική θεωρείτε την πρόσβαση στους ανωτέρω	0.942

Frequentist Individual Item Reliability Statistics

Item	If item dropped Cronbach's α
δημόσιους χώρους για τα Άτομα με κινητικά προβλήματα;	
Γ2. Πόσο ικανοποιητική θεωρείτε την πρόσβαση στους ανωτέρω δημόσιους χώρους για τα Άτομα με νοητικά προβλήματα;	0.933
Γ2. Πόσο ικανοποιητική θεωρείτε την πρόσβαση στους ανωτέρω δημόσιους χώρους για τα Άτομα με προβλήματα ακοής;	0.920
Γ2. Πόσο ικανοποιητική θεωρείτε την πρόσβαση στους ανωτέρω δημόσιους χώρους για τα Άτομα με προβλήματα όρασης;	0.931
Γ2. Πόσο ικανοποιητική θεωρείτε την πρόσβαση στους ανωτέρω δημόσιους χώρους για τα Εμποδιζόμενα άτομα (μητέρα με καρτσάκι, ηλικιωμένος, άτομο που κάνει χρήση πατερίτσας ή μπάστουνιού);	0.934
ΜΕΑΝ Γ2	0.910

- Τη διάσταση Γ3 με το συντελεστή alpha του Cronbach. Ο συντελεστής alpha του Cronbach στη περίπτωση αυτή είναι 0,948. Η τιμή αυτή είναι πολύ καλή (μεγαλύτερη του 0,7) και αυτό σημαίνει ότι το ερωτηματολόγιό μας είναι αρκετά αξιόπιστο και οι ερωτήσεις της συγκεκριμένης διάστασης έχουν εσωτερική συνάφεια (Πίνακας 30).

Πίνακας 30: Πίνακας αξιοπιστίας για τη διάσταση Γ3

Unidimensional Reliability for Γ3

Frequentist Scale Reliability Statistics

Estimate	Cronbach's α
Point estimate	0.948
95% CI lower bound	0.934
95% CI upper bound	0.959

Frequentist Individual Item Reliability Statistics

Item	If item dropped Cronbach's α
Γ3. Ποιές είναι οι πιο συχνά εμφανιζόμενες ελλείψεις στους ως άνω χώρους [Εύκολη μετακίνηση εντός κτιρίου]	0.944
Γ3. Ποιές είναι οι πιο συχνά εμφανιζόμενες ελλείψεις στους ως άνω χώρους; [Αναβατόρια (=τρόπος να σε ανεβάσουν σε όροφο χωρίς ανελκυστήρα)]	0.946
Γ3. Ποιές είναι οι πιο συχνά εμφανιζόμενες ελλείψεις στους ως άνω χώρους; [Κατάλληλες ράμπες]	0.939
Γ3. Ποιές είναι οι πιο συχνά εμφανιζόμενες ελλείψεις στους ως άνω χώρους; [Υλικοτεχνική υποδομή για τη χρήση της παρεχόμενης υπηρεσίας]	0.939
Γ3. Ποιές είναι οι πιο συχνά εμφανιζόμενες ελλείψεις στους ως άνω χώρους; [Κατανοητή σήμανση]	0.941
Γ3. Ποιές είναι οι πιο συχνά εμφανιζόμενες ελλείψεις στους ως άνω χώρους;	0.940

Frequentist Individual Item Reliability Statistics

Item	If item dropped Cronbach's α
[Εξειδικευμένο/ενημερωμένο προσωπικό]	
Γ3. Ποιές είναι οι πιο συχνά εμφανιζόμενες ελλείψεις στους ως άνω χώρους; [Χώροι στάθμευσης για άτομα με αναπηρία]	0.944
Γ3. Ποιές είναι οι πιο συχνά εμφανιζόμενες ελλείψεις στους ως άνω χώρους; [Τουαλέτες για άτομα με αναπηρία]	0.945
ΜΕΑΝ Γ3	0.933

- τη διάσταση Δ1 με το συντελεστή alpha του Cronbach. Ο συντελεστής alpha του Cronbach στη περίπτωση αυτή είναι 0,886. Η τιμή αυτή είναι αρκετά καλή (μεγαλύτερη του 0,7) και αυτό σημαίνει ότι το ερωτηματολόγιό μας είναι αρκετά αξιόπιστο και οι ερωτήσεις της συγκεκριμένης διάστασης έχουν εσωτερική συνάφεια (Πίνακας 26).

Πίνακας 31: Πίνακας αξιοπιστίας για τη διάσταση Δ1

Unidimensional Reliability for Δ1

Frequentist Scale Reliability Statistics

Estimate	Cronbach's α
Point estimate	0.886
95% CI lower bound	0.853
95% CI upper bound	0.913

Frequentist Individual Item Reliability Statistics

Item	If item dropped Cronbach's α
ΜΕΑΝ Δ1	0.841
Δ1. Πόσο ικανοποιημένοι είστε από την προσβασιμότητα στο Σιδηροδρομικό Σταθμό;	0.886
Δ1. Πόσο ικανοποιημένοι είστε από την προσβασιμότητα στο Αεροδρόμιο;	0.893
Δ1. Πόσο ικανοποιημένοι είστε από την προσβασιμότητα στο Λιμάνι;	0.869
Δ1. Πόσο ικανοποιημένοι είστε από την προσβασιμότητα στο Κ.Τ.Ε.Λ.;	0.874
Δ1. Πόσο ικανοποιημένοι είστε από την προσβασιμότητα στο Ταξί;	0.863
Δ1. Πόσο ικανοποιημένοι είστε από την προσβασιμότητα στην Εθνική Οδό;	0.859

- τη διάσταση E με το συντελεστή alpha του Cronbach. Ο συντελεστής alpha του Cronbach στη περίπτωση αυτή είναι 0,916. Η τιμή αυτή είναι πολύ καλή (μεγαλύτερη του 0,7) και αυτό σημαίνει ότι το ερωτηματολόγιό μας είναι αρκετά

αξιόπιστο και οι ερωτήσεις της συγκεκριμένης διάστασης έχουν εσωτερική συνάφεια (Πίνακας 27).

Πίνακας 32: Πίνακας αξιοπιστίας για τη διάσταση E

Unidimensional Reliability for E

Frequentist Scale Reliability Statistics

Estimate	Cronbach's α
Point estimate	0.916
95% CI lower bound	0.889
95% CI upper bound	0.937

Frequentist Individual Item Reliability Statistics

Item	If item dropped
	Cronbach's α
ΜΕΑΝ E	0.832
E1. Σε ποιο βαθμό υπάρχει μέριμνα (διαγραμμίσεις και ηχητικές αναγγελίες) για τα άτομα με προβλήματα όρασης στο Λιτόχωρο;	0.897
E2. Σε ποιο βαθμό επιτυγχάνεται η εξυπηρέτηση των ατόμων με νοητικές αναπηρίες (κατάλληλη διαμόρφωση πινακίδων και λοιπών σημάνσεων στο Λιτόχωρο;	0.886
E3. Ποιά είναι η γνώμη σας για την ευκολία στάσης και στάθμευσης στο Λιτόχωρο;	0.943

4.3 Στατιστική ανάλυση

Η πρώτη ομάδα ερωτήσεων Β1 αφορούσε το βαθμό προσβασιμότητας του Δήμου Δίου-Ολύμπου για πέντε (5) βασικές κατηγορίες ατόμων με αναπηρία: άτομα με κινητικά προβλήματα, άτομα με νοητικά προβλήματα, άτομα με προβλήματα ακοής, άτομα με προβλήματα όρασης και εμποδιζόμενα άτομα (μητέρα με καρτσάκι, ηλικιωμένος, άτομο που κάνει χρήση πατερίτσας ή μπαστουιού). Οι ερωτώμενοι καλέστηκαν να αξιολογήσουν το βαθμό προσβασιμότητας για τις ανωτέρω κατηγορίες σε μια κλίμακα από το 0 έως το 4 (όπου 0=Καθόλου, 1=Λίγο, 2=Μέτρια, 3=Πολύ, 4=Πάρα Πολύ) και Δε γνωρίζω. Σύμφωνα με τις απαντήσεις (Πίνακας 33) τη μεγαλύτερη προσβασιμότητα έχουν τα άτομα με νοητικά προβλήματα με μέση τιμή 2,223 και επικρατέστερη τιμή 2 η οποία αντιστοιχεί σε Μέτρια προσβασιμότητα, ακολουθούν τα εμποδιζόμενα άτομα με μέση τιμή 2,083 και τιμή 2 (Μέτρια), τα άτομα με κινητικά προβλήματα με μέση τιμή 2,019 και τιμή 2 (Μέτρια), τα άτομα με προβλήματα ακοής με μέση τιμή 2,013 και τιμή 1 (Λίγο) και τέλος τα άτομα με προβλήματα όρασης με μέση τιμή 1,618 και τιμή 0 (Καθόλου).

Πίνακας 33: Βαθμός προσβασιμότητας στο Δήμο Δίου-Ολύμπου

Descriptive Statistics: Βαθμός προσβασιμότητας του Δήμου Δίου-Ολύμπου για:

	Άτομα με κινητικά προβλήματα	Άτομα με νοητικά προβλήματα	Άτομα με προβλήματα ακοής	Άτομα με προβλήματα όρασης	Εμποδιζόμενα άτομα	MEAN B1
Valid	157	157	157	157	157	157
Missing	0	0	0	0	0	0
Mode	2.000	2.000	1.000	0.000	2.000	1.400
Median	2.000	2.000	2.000	1.000	2.000	1.800
Mean	2.019	2.223	2.013	1.618	2.083	1.991
Std. Deviation	1.342	1.588	1.633	1.603	1.454	1.293
Minimum	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
Maximum	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000

Στην ομάδα ερωτήσεων B2 που αφορούσε το βαθμό προσβασιμότητας του Λιτοχώρου για τα άτομα με αναπηρία ή τα εμποδιζόμενα άτομα, οι απαντήσεις των ερωτώμενων με αναπηρία και σε σχέση με το είδος της αναπηρίας τους ήταν οι εξής (Πίνακας 34): τη μεγαλύτερη προσβασιμότητα έχουν τα άτομα με πρόβλημα ακοής με μέση τιμή 2,5 και επικρατέστερη τιμή 2 η οποία αντιστοιχεί σε Μέτρια προσβασιμότητα, ακολουθούν τα άτομα με άλλου είδους αναπηρία με μέση τιμή 2 και τιμή 2 (Μέτρια), τα άτομα με νοητική αναπηρία με μέση τιμή 1,778 και τιμή 2 (Μέτρια), τα άτομα με κινητική αναπηρία με μέση τιμή 1,657 και τιμή 1 (Λίγο) και τέλος, τα άτομα με πρόβλημα όρασης, αν και έχουν τη μεγαλύτερη μέση τιμή 3,667 δε γνωρίζουν για τη προσβασιμότητα του Λιτοχώρου.

Πίνακας 34: Βαθμός προσβασιμότητας του Λιτοχώρου για άτομα με αναπηρία ή εμποδιζόμενα άτομα σε σχέση με το είδος της αναπηρίας των ερωτώμενων ατόμων

Descriptive Statistics: Βαθμός προσβασιμότητας του Λιτοχώρου για άτομα με αναπηρία ή εμποδιζόμενα άτομα σε σχέση με το είδος της αναπηρίας των ερωτώμενων ατόμων

	Άλλο	Κινητική	Νοητική	Πρόβλημα ακοής	Πρόβλημα όρασης
Valid	8	35	9	2	6
Missing	0	0	0	0	0
Mode	2.000	1.000	2.000	2.000	5.000
Median	2.000	1.000	2.000	2.500	4.000
Mean	2.000	1.657	1.778	2.500	3.667
Std. Deviation	1.195	1.162	1.394	0.707	1.506
Minimum	0.000	0.000	0.000	2.000	2.000
Maximum	4.000	5.000	5.000	3.000	5.000

Στην ομάδα ερωτήσεων Γ2 που αφορούσε το βαθμό προσβασιμότητας των δημόσιων χώρων του Λιτοχώρου για άτομα με κινητικά, νοητικά προβλήματα και προβλήματα ακοής, όρασης και εμποδιζόμενα άτομα, οι απαντήσεις των ερωτώμενων ήταν οι εξής (Πίνακας 35): τα άτομα με πρόβλημα ακοής με τη μεγαλύτερη μέση τιμή 2,127 έχουν επικρατέστερη τιμή 1 η οποία αντιστοιχεί σε Ελάχιστη προσβασιμότητα, ακολουθούν τα άτομα με νοητικά προβλήματα με μέση τιμή 2,108 και τιμή 1 (Ελάχιστα), τα εμποδιζόμενα άτομα με μέση τιμή 1,995 και τιμή 2 (Μέτρια), τα άτομα με κινητικά προβλήματα με μέση τιμή 1,93 και τιμή 2 (Μέτρια) και τέλος τα άτομα με προβλήματα όρασης με μέση τιμή 1.771 και τιμή 1 (Ελάχιστα).

Πίνακας 35: Βαθμός προσβασιμότητας των δημόσιων χώρων του Λιτοχώρου για άτομα με κινητικά, νοητικά προβλήματα και προβλήματα ακοής, όρασης και εμποδιζόμενα άτομα

Descriptive Statistics: Βαθμός προσβασιμότητας των δημόσιων χώρων του Λιτοχώρου για άτομα με κινητικά, νοητικά προβλήματα και προβλήματα ακοής, όρασης και εμποδιζόμενα άτομα

	Άτομα με κινητικά προβλήματα	Άτομα με νοητικά προβλήματα	Άτομα με προβλήματα ακοής	Άτομα με προβλήματα όρασης	Εμποδιζόμενα άτομα	MEAN Γ2
Valid	157	157	157	157	157	157
Missing	0	0	0	0	0	0
Mode	^a 2.000	1.000	1.000	1.000	2.000	2.000
Median	2.000	2.000	2.000	1.000	2.000	2.000
Mean	1.930	2.108	2.127	1.771	1.955	1.978
Std. Deviation	1.188	1.444	1.509	1.589	1.332	1.216
Minimum	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
Maximum	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000

^a More than one mode exists, only the first is reported

Στην ομάδα ερωτήσεων Γ3 που αφορούσε τις πιο συχνά εμφανιζόμενες ελλείψεις στους δημόσιους χώρους του Λιτοχώρου, οι ερωτώμενοι καλέστηκαν να ιεραρχήσουν τη συχνότητα των ελλείψεων σε μια κλίμακα από το 0 έως το 4 (όπου 0=Περισσότερη έλλειψη, 1=Πολύ έλλειψη, 2=ούτε λίγο/ούτε πολύ έλλειψη, 3=Λίγο έλλειψη,, 4=Καθόλου έλλειψη) και Δε γνωρίζω. Σύμφωνα με τις απαντήσεις τους (Πίνακας 36) η εύκολη μετακίνηση εντός κτιρίου έχει τη μεγαλύτερη μέση τιμή 1,924 και επικρατέστερη τιμή 2 η οποία αντιστοιχεί σε ούτε λίγο/ούτε πολύ έλλειψη, ακολουθούν οι κατάλληλες ράμπες και η κατανοητή σήμανση με μέση τιμή 1,873 και τιμή 1 (Πολύ έλλειψη), η υλικοτεχνική υποδομή για τη χρήση της παρεχόμενης υπηρεσίας με μέση τιμή 1,866 και τιμή 1 (Πολύ έλλειψη), οι χώροι στάθμευσης για ΑμεΑ με μέση τιμή 1,854 και τιμή 1 (Πολύ έλλειψη), οι τουαλέτες για άτομα με αναπηρία με μέση τιμή 1,713 και τιμή 1 (Πολύ έλλειψη), το

εξειδικευμένο/ενημερωμένο προσωπικό με μέση τιμή 1,682 και τιμή 0 (Περισσότερη έλλειψη) και τέλος τα αναβατόρια με μέση τιμή 1,465 και τιμή 0 (Περισσότερη έλλειψη).

Πίνακας 36: Συχνότητα εμφανιζόμενων ελλείψεων σε δημόσιους χώρους

Descriptive Statistics: Συχνότητα εμφανιζόμενων ελλείψεων σε δημόσιους χώρους

	Εύκολη μετακίνηση εντός κτιρίου	Αναβατόρια	Κατάλληλες ράμπες	Υλικοτεχνική υποδομή για τη χρήση της παρεχόμενης υπηρεσίας	Κατανοητή σήμανση	Εξειδικευμένο/ ενημερωμένο προσωπικό	Χώροι στάθμευσης για ΑμεΑ	Τουαλέτες για άτομα με αναπηρία	MEAN Γ3
Valid	157	157	157	157	157	157	157	157	157
Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mode	2.000	0.000	1.000	1.000	1.000	0.000	1.000	1.000	2.000
Median	2.000	1.000	2.000	2.000	2.000	1.000	2.000	1.000	1.750
Mean	1.924	1.465	1.873	1.866	1.873	1.682	1.854	1.713	1.781
Std. Deviation	1.248	1.448	1.223	1.424	1.385	1.489	1.339	1.437	1.135
Minimum	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
Maximum	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000

Η ομάδα ερωτήσεων Δ1 αφορούσε το βαθμό ικανοποίησης σχετικά με την προσβασιμότητα στα μέσα μαζικής μεταφοράς του Δήμου Δίου-Ολύμπου. Οι ερωτώμενοι καλέστηκαν να αξιολογήσουν το βαθμό ικανοποίησης σε μια κλίμακα από το 0 έως το 4 (όπου 0=Καθόλου, 1=Ελάχιστα, 2=Μέτρια, 3=Πολύ, 4=Πάρα Πολύ). Σύμφωνα με τις απαντήσεις (Πίνακας 37) τη μεγαλύτερη προσβασιμότητα την έχει η Εθνική Οδός με μέση τιμή 2,146 και επικρατέστερη τιμή 2 η οποία αντιστοιχεί σε Μέτρια προσβασιμότητα, ακολουθούν τα Ταξί με μέση τιμή 2,057 και τιμή 2 (Μέτρια), το αεροδρόμιο με μέση τιμή 1,924 και τιμή 2 (Μέτρια), το Κ.Τ.Ε.Λ. με μέση τιμή 1,860 και τιμή 2 (Μέτρια), το λιμάνι με μέση τιμή 1,758 και τιμή 2 (Μέτρια) και τέλος ο σιδηροδρομικός σταθμός με μέση τιμή 1,452 και τιμή 2 (Μέτρια).

Πίνακας 47: Βαθμός ικανοποίησης για τη προσβασιμότητα στα μέσα μαζικής μεταφοράς

Descriptive Statistics: Βαθμός ικανοποίησης για τη προσβασιμότητα στα μέσα μαζικής μεταφοράς

	Σιδηροδρομικό Σταθμό	Αεροδρόμιο	Λιμάνι	Κ.Τ.Ε.Λ.	Ταξί	Εθνική Οδό	Δ MEAN
Valid	157	157	157	157	157	157	157

Descriptive Statistics: Βαθμός ικανοποίησης για τη προσβασιμότητα στα μέσα μαζικής μεταφοράς

	Σιδηροδρομικό Σταθμό	Αεροδρόμιο	Λιμάνι	Κ.Τ.Ε.Λ.	Ταξί	Εθνική Οδό	Δ ΜΕΑΝ
Missing	0	0	0	0	0	0	0
Mode	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Median	1.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	1.833
Mean	1.452	1.924	1.758	1.860	2.057	2.146	1.866
Std. Deviation	1.089	1.323	1.184	1.174	1.173	1.181	0.887
Minimum	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
Maximum	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000

4.4 Ερευνητικές υποθέσεις

1^η Ερευνητική Υπόθεση

Ho: Δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συνάφεια μεταξύ του φύλου των ερωτηθέντων και του βαθμού ικανοποίησης προσβασιμότητας στα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς (Σιδηροδρομικό σταθμό, Αεροδρόμιο, Λιμάνι, Κ.Τ.Ε.Λ., Ταξί, Εθνική οδό) ($\mu_1 = \mu_2$)

Ha: Υπάρχει στατιστικά σημαντική συνάφεια μεταξύ του φύλου των ερωτηθέντων και του βαθμού ικανοποίησης προσβασιμότητας στα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς (Σιδηροδρομικό σταθμό, Αεροδρόμιο, Λιμάνι, Κ.Τ.Ε.Λ., Ταξί, Εθνική οδό) ($\mu_1 \neq \mu_2$).

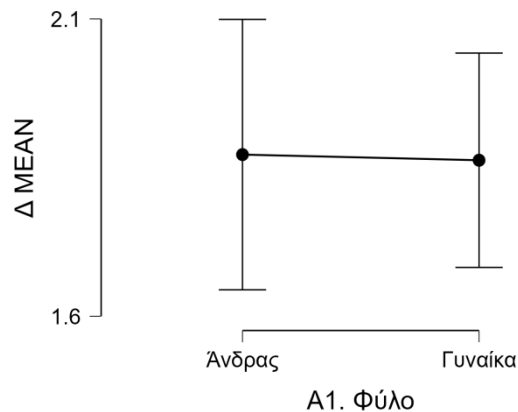
Στον Πίνακα 38 και στο Γράφημα 19 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ελέγχων independent samples t-test των παραγόντων ως προς το φύλο, όπου παρατηρούμε ότι η τιμή του δείκτη p-value (0.948) είναι πολύ μεγαλύτερη από το επίπεδο σημαντικότητας α (0,05). Επομένως, η διαφορά των τιμών δεν είναι στατιστικώς σημαντική και έτσι αποδεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση Ho βάσει της οποίας δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συνάφεια μεταξύ του φύλου των ερωτηθέντων και του βαθμού ικανοποίησης προσβασιμότητας στα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς (Σιδηροδρομικό σταθμό, Αεροδρόμιο, Λιμάνι, Κ.Τ.Ε.Λ., Ταξί, Εθνική οδό).

Πίνακας 38: Φύλο-Βαθμός ικανοποίησης προσβασιμότητας στα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς (ΜΕΑΝ Δ)

Independent Samples T-Test

	t	df	p
Δ ΜΕΑΝ	0.066	155	0.948

Γράφημα 19: Φύλο-Βαθμός ικανοποίησης προσβασιμότητας στα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς (ΜΕΑΝ Δ)

2^η Ερευνητική Υπόθεση

H₀: Δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συνάφεια μεταξύ των ερωτηθέντων ατόμων με αναπηρία και του βαθμού προσβασιμότητας του Δήμου Δίου-Ολύμπου για τα άτομα με κινητικά, νοητικά προβλήματα, προβλήματα ακοής, όρασης και εμποδιζόμενα άτομα ($\mu_1 = \mu_2$).

H_a: Υπάρχει στατιστικά σημαντική συνάφεια μεταξύ των ερωτηθέντων ατόμων με αναπηρία και του βαθμού προσβασιμότητας του Δήμου Δίου-Ολύμπου για τα άτομα με κινητικά, νοητικά προβλήματα, προβλήματα ακοής, όρασης και εμποδιζόμενα άτομα ($\mu_1 \neq \mu_2$).

Στον Πίνακα 39 και στο Γράφημα 20 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ελέγχων independent samples t-test των παραγόντων ως προς τα ερωτηθέντα άτομα με αναπηρία, όπου παρατηρούμε ότι η τιμή του δείκτη p-value (0.006) είναι πολύ μικρότερη από το επίπεδο σημαντικότητας α (0,05). Επομένως, η διαφορά των τιμών είναι στατιστικώς σημαντική και έτσι απορρίπτουμε τη μηδενική υπόθεση και αποδεχόμαστε την εναλλακτική H_a, βάσει της οποίας υπάρχει στατιστικά σημαντική συνάφεια μεταξύ των ερωτηθέντων ατόμων με αναπηρία και του βαθμού προσβασιμότητας του Δήμου Δίου-Ολύμπου για τα άτομα με κινητικά, νοητικά προβλήματα, προβλήματα ακοής, όρασης και εμποδιζόμενα άτομα.

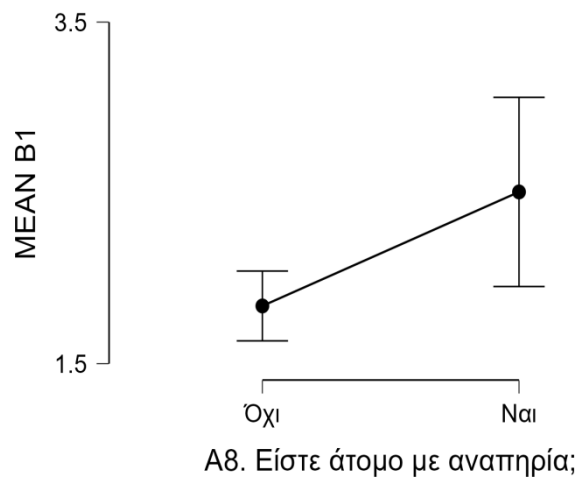
Πίνακας 39: Είστε άτομο με αναπηρία-Βαθμός προσβασιμότητας στο Δήμο Δίου-Ολύμπου (ΜΕΑΝB1)

Independent Samples T-Test

	t	df	p
ΜΕΑΝ B1	-2.777	155	0.006

^a Levene's test is significant ($p < .05$), suggesting a violation of the equal variance assumption

Γράφημα 20: Είστε άτομο με αναπηρία-Βαθμός προσβασιμότητας στο Δήμο Δίου-Ολύμπου (MEANB1)

3^η Ερευνητική Υπόθεση

H₀: Δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συνάφεια μεταξύ του βαθμού προσβασιμότητας των δημόσιων χώρων του Λιτοχώρου και του βαθμού προσβασιμότητας των χώρων αυτών για τα άτομα με κινητικά, νοητικά προβλήματα, προβλήματα ακοής, όρασης και εμποδιζόμενα άτομα ($\mu_1 = \mu_2$).

H_a: Υπάρχει στατιστικά σημαντική συνάφεια μεταξύ του βαθμού προσβασιμότητας των δημόσιων χώρων του Λιτοχώρου και του βαθμού προσβασιμότητας των χώρων αυτών για τα άτομα με κινητικά, νοητικά προβλήματα, προβλήματα ακοής, όρασης και εμποδιζόμενα άτομα ($\mu_1 \neq \mu_2$).

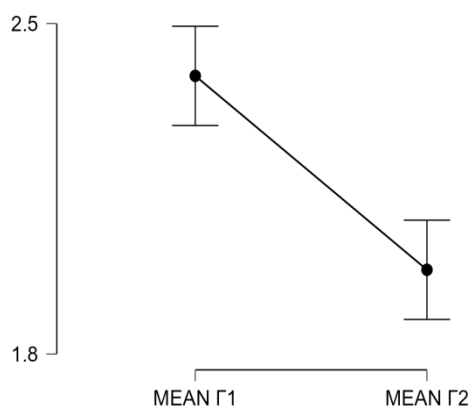
Στον Πίνακα 40 και στο Γράφημα 21 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ελέγχων independent samples t-test των παραγόντων MEAN Γ1 και MEAN Γ2, όπου παρατηρούμε ότι η τιμή του δείκτη p-value (0.001) είναι πολύ μικρότερη από το επίπεδο σημαντικότητας α (0,05). Επομένως, η διαφορά των τιμών είναι στατιστικώς σημαντική και έτσι απορρίπτουμε τη μηδενική υπόθεση και αποδεχόμαστε την εναλλακτική H_a, βάσει της οποίας υπάρχει στατιστικά σημαντική συνάφεια μεταξύ του βαθμού προσβασιμότητας των δημόσιων χώρων του Λιτοχώρου και του βαθμού προσβασιμότητας των χώρων αυτών για τα άτομα με κινητικά, νοητικά προβλήματα, προβλήματα ακοής, όρασης και εμποδιζόμενα άτομα.

Πίνακας 40: Βαθμός προσβασιμότητας των δημοσίων χώρων του Λιτοχώρου-Βαθμός προσβασιμότητας των δημοσίων χώρων για τα άτομα με κινητικά, νοητικά προβλήματα, προβλήματα ακοής, όρασης και εμποδιζόμενα άτομα

Paired Samples T-Test

Measure 1	Measure	2t	df	p
ΜΕΑΝ Γ1	- ΜΕΑΝ Γ2	5.459	156	< .001

Γράφημα 21: Βαθμός προσβασιμότητας των δημοσίων χώρων του Λιτοχώρου-Βαθμός προσβασιμότητας των δημοσίων χώρων για τα άτομα με κινητικά, νοητικά προβλήματα, προβλήματα ακοής, όρασης και εμποδιζόμενα άτομα (ΜΕΑΝ Γ1 - ΜΕΑΝ Γ2)

5. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Από την ανάλυση των δημογραφικών στοιχείων προκύπτει ότι, από τα 157 άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα, η πλειοψηφία 58,6% ήταν γυναίκες και το υπόλοιπο 41,4% άντρες, ηλικίας οι περισσότεροι 41-50 ετών (40,76%) και 51-60 ετών (26,11%). Οι περισσότεροι επίσης, με ποσοστό 67,5% ήταν έγγαμοι, με δύο παιδιά με ποσοστό 50,32% και κάτοχοι πτυχίου ΑΕΙ ή ΤΕΙ με ποσοστό 43,95%. Το επάγγελμα των περισσότερων ήταν Δημόσιος Υπάλληλος με ποσοστό 45,86% και το 52,8% των ερωτηθέντων ζει στο Λιτόχωρο, το 10,8% ζει εκτός Δήμου Δίου-Ολύμπου και το υπόλοιπο 36,7% ζει στις υπόλοιπες έντεκα (11) κοινότητες του Λιτοχώρου.

Οι περισσότεροι από τους ερωτώμενους, με ποσοστό 77,07%, δεν ήταν άτομα με αναπηρία, ενώ αναπηρία είχε το υπόλοιπο 22,93%. Από αυτούς που είχαν αναπηρία το μεγαλύτερο ποσοστό 10,83% είχε κινητική αναπηρία, 5,71% είχε νοητική αναπηρία, 3,19% είχε άλλη αναπηρία, 1,9% είχε πρόβλημα όρασης και το μικρότερο ποσοστό 1,27% είχε πρόβλημα ακοής.

Το 38,22% των ερωτηθέντων είχαν στο οικογενειακό, φιλικό κοινωνικό περιβάλλον τους άτομο με αναπηρία και η πιο συχνή αναπηρία ήταν και πάλι η κινητική με ποσοστό 22,29%, ακολουθεί η νοητική με ποσοστό 5,73%, άλλη αναπηρία με ποσοστό 5,1%, πρόβλημα όρασης με 3,82%, ενώ το μικρότερο ποσοστό 1,27% είχαν τα άτομα με πρόβλημα ακοής.

Το κυριότερο μέσο μεταφοράς των ερωτηθέντων ήταν κατά συντριπτική πλειοψηφία το Ι.Χ. με ποσοστό 84,08%, οι δημόσιες μεταφορές με 8,28%, χωρίς μηχανοκίνητο όχημα με 6,37% και το ΤΑΞΙ μόλις με 1,27%.

Το κυριότερο μέσο μεταφοράς των ερωτηθέντων που είχαν αναπηρία ήταν, επίσης, το Ι.Χ. με το μεγαλύτερο ποσοστό 100% των ατόμων με πρόβλημα όρασης να μετακινείται αποκλειστικά με Ι.Χ. (προφανώς ως συνεπιβάτες), όπως και το 82,35% των ατόμων με κινητική αναπηρία, το 60% με άλλη αναπηρία, το 50% με πρόβλημα ακοής και το 33,33% με νοητική αναπηρία. Με δημόσιες μεταφορές μετακινείται μόνο το 44,44% των ατόμων με νοητική αναπηρία και το 11,76% των ατόμων με κινητική αναπηρία. Με ΤΑΞΙ μετακινείται μόνο το 11,11% των ατόμων με νοητική αναπηρία. Χωρίς μηχανοκίνητο όχημα μετακινείται το 50% των ατόμων με πρόβλημα ακοής, το 40% με άλλη αναπηρία, το 11,11% με νοητική αναπηρία και το 5,88% με κινητική αναπηρία. Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι υπάρχει σοβαρή έλλειψη στις δημόσιες μεταφορές του Δήμου Δίου-Ολύμπου και τα άτομα με αναπηρία δε τις προτιμούν, όπως επίσης, δε προτιμούν τα ταξί, ίσως επειδή είναι ένα αρκετά ακριβό μεταφορικό μέσο και οι

δύσκολοι καιροί που ζούμε με την οικονομική κρίση και την ανεργία που μαστίζει την κοινωνία, δε το επιτρέπουν.

Από την ανάλυση του Β μέρους του ερωτηματολογίου που αφορούσε το βαθμό προσβασιμότητας του Δήμου Δίου-Ολύμπου διαπιστώθηκε ότι:

για τα άτομα με κινητικά προβλήματα, το 27,7% των ανδρών και το 39,13% των γυναικών πιστεύει ότι είναι **Μέτρια** προσβάσιμος,

για τα άτομα με νοητικά προβλήματα, το 29,23% των ανδρών και το 25% των γυναικών πιστεύει ότι είναι **Μέτρια** προσβάσιμος,

για τα άτομα με προβλήματα ακοής, το 29,23% των ανδρών και το 29,35% των γυναικών πιστεύει ότι είναι **Λίγο** προσβάσιμος,

για τα άτομα με προβλήματα όρασης, το 29,23% των ανδρών και το 30,44% των γυναικών απάντησε **Καθόλου** προσβάσιμος,

για τα Εμποδιζόμενα άτομα (μητέρα με καρτοσάκι, ηλικιωμένος, άτομο που κάνει χρήση πατερίτσας ή μπαστουιού), από 23% των ανδρών πιστεύει **Μέτρια** και **Πολύ** προσβάσιμος και το 33,7% των γυναικών πιστεύει **Μέτρια** προσβάσιμος.

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων τις έρευνας όσον αφορά στο βαθμό προσβασιμότητας του Δήμου Δίου-Ολύμπου σε σχέση με τα ερωτώμενα άτομα με αναπηρία και το είδος της αναπηρίας τους, παρατηρήσαμε ότι **τα άτομα με πρόβλημα όρασης**, κατά απόλυτη πλειοψηφία (100%), θεωρούν ότι ο Δήμος Δίου-Ολύμπου δεν είναι **Καθόλου** προσβάσιμος. Οι απόψεις των **ατόμων με πρόβλημα ακοής** δίστανται και 50% πιστεύει ότι ο Δήμος είναι **Λίγο** προσβάσιμος, ενώ το άλλο 50% πιστεύει ότι είναι **Πάρα πολύ**. Τα **άτομα με κινητική αναπηρία** (35,29%) θεωρούν ότι δεν είναι **Καθόλου** προσβάσιμος. Τα **άτομα με νοητική αναπηρία** (33,33%) και **άλλη αναπηρία** (60%) θεωρούν ότι είναι **Πολύ** προσβάσιμος.

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων τις έρευνας όσον αφορά στο βαθμό προσβασιμότητας του Λιτοχώρου για άτομα με αναπηρία ή εμποδιζόμενα άτομα, το 30,7% των ανδρών θεωρεί ότι είναι **Μέτρια** προσβάσιμο, ενώ το 31,52% των γυναικών θεωρεί ότι είναι **Λίγο** προσβάσιμο.

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων τις έρευνας όσον αφορά στη προσβασιμότητα του Λιτοχώρου σε σχέση με τα ερωτώμενα άτομα με αναπηρία και το είδος της αναπηρίας τους, παρατηρήσαμε ότι οι απόψεις των **ατόμων με πρόβλημα ακοής** δίστανται και 50% πιστεύει ότι το Λιτόχωρο δεν είναι **Καθόλου** προσβάσιμο, ενώ το άλλο 50% πιστεύει ότι είναι **Πάρα πολύ**. Τα **άτομα με κινητική αναπηρία** πιστεύουν ότι είναι **Λίγο** (35,29%). Τα **άτομα με νοητική αναπηρία** πιστεύουν **Μέτρια** (33,33%) και ένα μεγάλο ποσοστό 44,44% **Δε γνωρίζουν**, πιθανώς γιατί δε μένουν στο Λιτόχωρο. Τα **άτομα με πρόβλημα όρασης**

θεωρούν από 33,33% **Καθόλου**, **Λίγο** και **Μέτρια** και τα άτομα με άλλη αναπηρία θεωρούν **Μέτρια** (40%).

Από τα αποτελέσματα της έρευνας για τις ράμπες στα πεζοδρόμια του Λιτοχώρου, προκύπτει ότι οι περισσότεροι ερωτώμενοι:

έχουν παρατηρήσει **Μέτρια** τις ράμπες στα πεζοδρόμια του Λιτοχώρου με ποσοστό 31,85%, από τους οποίους ήταν το 32,3% των ανδρών και το 31,52% των γυναικών, συνεπώς οι περισσότεροι είναι μέτρια παρατηρητικοί.

θεωρούν πως είναι **Μέτρια** λειτουργικές, με ποσοστό 36,3%, από τους οποίους ήταν το 37% των ανδρών και το 36% των γυναικών και

θεωρούν πως είναι **Λίγο** αρκετές σε αριθμό με ποσοστό 34,4%, από τους οποίους ήταν το 27,7% των ανδρών και το 39,1% των γυναικών, αν και το μεγαλύτερο ποσοστό των ανδρών (33,85%) πιστεύει **Καθόλου**.

Από την ανάλυση του Γ μέρους του ερωτηματολογίου, που αφορούσε τη προσβασιμότητα στους δημόσιους χώρους του Λιτοχώρου, διαπιστώθηκε ότι οι περισσότεροι ερωτώμενοι θεωρούν ότι η προσβασιμότητα για:

το Κ.Α.Π.Η. (25,5%), το Αγροτικό ιατρείο (27,4%), την Αστυνομία (27,4%), τις Τράπεζες (31,2%), τη Δημοτική Βιβλιοθήκη (23,57%), τα Δημοτικά πάρκα (28%), το Ταχυδρομείο (25,5%), τα Μουσεία (25,5%), τους Αρχαιολογικούς χώρους (23,6%), τις Εκκλησίες/Μοναστήρια (27,4%) και το Κέντρο υγείας (29,3%) είναι κατά το μεγαλύτερο ποσοστό **Ικανοποιητική**,

το Δημαρχείο και το Κ.Ε.Π. είναι με ποσοστό από 28% και 26,8% αντίστοιχα το καθένα **Ικανοποιητική** και **Εύκολη**,

τα Σχολεία είναι κατά το μεγαλύτερο ποσοστό **Εύκολη** (29,3%),

τα Αθλητικά κέντρα (26,1%), τις Παραλίες (22,3%) και τον Όλυμπο (24,2%) είναι κατά το μεγαλύτερο ποσοστό **Περιορισμένη**.

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας όσον αφορά στο βαθμό ικανοποίησης της πρόσβασης στους ανωτέρω δημόσιους χώρους προκύπτει ότι οι περισσότεροι ερωτώμενοι θεωρούν ότι για:

τα άτομα με κινητικά προβλήματα, με ποσοστό 40,76% είναι **Μέτρια**,

τα άτομα με νοητικά προβλήματα, με ποσοστό 28,02% το καθένα είναι **Μέτρια** και **Ελάχιστα**,

τα άτομα με προβλήματα ακοής, με ποσοστό 29,3% είναι **Ελάχιστα**,

τα άτομα με προβλήματα όρασης, με ποσοστό 29,94% είναι **Ελάχιστα** και

τα εμποδιζόμενα άτομα (μητέρα με καροτσάκι, ηλικιωμένος, άτομο που κάνει χρήση πατερίτσας ή μπαστουниού), με ποσοστό 31,21% είναι **Μέτρια**.

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων τις έρευνας όσον αφορά στις πιο συχνά εμφανιζόμενες ελλείψεις στους ως άνω χώρους διαπιστώθηκε ότι οι περισσότεροι ερωτώμενοι θεωρούν ότι υπάρχει για:

Εύκολη μετακίνηση εντός κτιρίου, με ποσοστό 32,48% ούτε λίγο/ούτε πολύ έλλειψη, Αναβατόρια (=τρόπος να σε ανεβάσουν σε όροφο χωρίς ανελκυστήρα), με ποσοστό 31,85% περισσότερη έλλειψη,

Κατάλληλες ράμπες με ποσοστό 30,57% πολύ έλλειψη,

Υλικοτεχνική υποδομή για τη χρήση της παρεχόμενης υπηρεσίας, με ποσοστό 29,94% πολύ έλλειψη,

Κατανοητή σήμανση, με ποσοστό 30,57% πολύ έλλειψη,

Εξειδικευμένο/ενημερωμένο προσωπικό, με ποσοστό 26,1% περισσότερη έλλειψη,

Χώροι στάθμευσης για άτομα με αναπηρία, με ποσοστό 26,75% πολύ έλλειψη,

Τουαλέτες για άτομα με αναπηρία, με ποσοστό 28,66% πολύ έλλειψη.

Από την ανάλυση του Δ μέρους του ερωτηματολογίου, που αφορούσε το βαθμό ικανοποίησης ως προς τη προσβασιμότητα στα **Μέσα Μαζικής Μεταφοράς**, διαπιστώθηκε ότι οι περισσότεροι ερωτώμενοι θεωρούν ότι η προσβασιμότητα είναι **Μέτρια** με ποσοστά στο Σιδηροδρομικό σταθμό 30,57%, στο Αεροδρόμιο με ποσοστό 26,75%, στο Λιμάνι με ποσοστό 29,3%, στα Κ.Τ.Ε.Λ. με ποσοστό 29,94%, στα Ταξί με ποσοστό 29,94% και στην Εθνική οδό με ποσοστό 33,76%.

Από την ανάλυση Ε μέρους του ερωτηματολογίου αφορά στους δρόμους του Λιτοχώρου διαπιστώθηκε ότι οι περισσότεροι ερωτώμενοι θεωρούν ότι:

- Ο βαθμός μέριμνας (διαγραμμίσεις και ηχητικές αναγγελίες) για τα άτομα με προβλήματα όρασης στο Λιτόχωρο είναι **Καθόλου**, με ποσοστό 52,3% των ανδρών και 44,57% των γυναικών,
- Ο βαθμός επίτευξης της εξυπηρέτησης των ατόμων με νοητικές αναπηρίες (κατάλληλη διαμόρφωση πινακίδων και λοιπών σημάνσεων) στο Λιτόχωρο είναι **Ελάχιστα** με ποσοστό 38,04% των γυναικών και **Καθόλου** με ποσοστό 35,39% των ανδρών και
- Η ευκολία στάσης και στάθμευσης στο Λιτόχωρο είναι **Περιορισμένη** με ποσοστό 35,39% των ανδρών και 41,3% των γυναικών.

Διαπιστώνουμε ότι ο Δήμος Δίου Ολύμπου αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα προσβασιμότητας περισσότερο για τα άτομα με προβλήματα όρασης και ακοής αλλά τόσο και για τα άτομα με κινητικά και νοητικά προβλήματα όσο και για τα εμποδιζόμενα άτομα. Ιδιαίτερη έμφαση στην έρευνα δόθηκε στο Λιτόχωρο, στο οποίο διαπιστώθηκε ότι οι γυναίκες θεωρούν ότι είναι λιγότερο προσβάσιμο από τους άντρες, οι οποίοι το θεωρούν μέτρια προσβάσιμο. Οι ράμπες στα πεζοδρόμια είναι λίγες και όχι τόσο λειτουργικές. Η πρόσβαση στους δημόσιους χώρους είναι σε γενικές γραμμές

ικανοποιητική και περιορισμένη στα αθλητικά κέντρα και στον Όλυμπο, αλλά μέτρια ικανοποιητική για τα άτομα με κινητικά προβλήματα και εμποδιζόμενα άτομα και ελάχιστα ικανοποιητική για τα άτομα με προβλήματα όρασης, ακοής και νοητικά προβλήματα. Δεν υπάρχουν καθόλου εξειδικευμένο/ενημερωμένο προσωπικό και αναβατόρια για ΑμεΑ και υπάρχει μεγάλη έλλειψη σε κατάλληλες ράμπες, υλικοτεχνική υποδομή για τη χρήση παρεχόμενης υπηρεσίας, κατανοητή σήμανση, χώρους στάθμευσης και τουαλέτες για ΑμεΑ και οι εύκολες μετακινήσεις εντός κτιρίων είναι μέτριας έλλειψης. Τα μέσα μαζικής μεταφοράς είναι μέτρια προσβάσιμα και δεν υπάρχει καθόλου μέριμνα (διαγραμμίσεις και ηχητικές αναγγελίες) για τα άτομα με προβλήματα όρασης, δεν επιτυγχάνεται η εξυπηρέτηση των ατόμων με νοητικές αναπηρίες (κατάλληλη διαμόρφωση πινακίδων και λοιπών σημάνσεων) και η ευκολία στάσης και στάθμευσης είναι περιορισμένη.

Παρόμοια αποτελέσματα έχουν και άλλες έρευνες σχετικές με τη προσβασιμότητα σε άλλους Δήμους της Ελλάδας όπως, η έρευνα της Μαμαλικίδου Ελισσάβητ (Μαμαλικίδου, 2017) «Ο.Τ.Α. και ΑΝΑΠΗΡΙΑ: Η Προσβασιμότητα του περιβάλλοντος μετά τις νέες νομοθετήσεις. Μελέτη περίπτωσης: Δήμος Καβάλας», της Αργυροπούλου Γεωργίας (Αργυροπούλου, 2021) «Αξιολόγηση της προσβασιμότητας εμποδιζόμενων ατόμων σε ένα αστικό κέντρο και βελτιστοποίηση αυτής μέσω έξυπνων εφαρμογών. Μελέτη περίπτωσης η πόλη της Καλαμάτας» και της Σπυριδωνίδου Παρθένας (Σπυριδωνίδου, 2011). «Ο βαθμός ικανοποίησης των ατόμων με κινητικές βλάβες αναφορικά με την προσβασιμότητα στους δημόσιους χώρους και υπηρεσίες στο Δήμο Ηρακλείου». Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνει, για ακόμη μία φορά, το μεγάλο πρόβλημα προσβασιμότητας που αντιμετωπίζουν οι Δήμοι της Ελλάδας και τονίζει την αναγκαιότητα για άμεσες ενέργειες για την επίλυση των προβλημάτων αυτών.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει σημαντικά βήματα και έχουν καταβληθεί αξιόλογες προσπάθειες προκειμένου θεσπιστούν νόμοι και κανόνες, σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, για την καταπολέμηση της διάκρισης των ατόμων με αναπηρία και την αυτόνομη πρόσβασή τους σε υποδομές και υπηρεσίες.

Επίσης, είναι γεγονός ότι τα μεγάλα αστικά κέντρα στην Ελλάδα απορροφούν το μεγαλύτερο μέρος των κρατικών πόρων και δραστηριοτήτων, δημιουργώντας έτσι μια άνιση σχέση ανάμεσα σε αυτά και τις αγροτικές ή ορεινές περιοχές, των οποίων η ανάπτυξη υστερεί σε μεγάλο βαθμό. Υπάρχει, τα τελευταία χρόνια, έντονο ενδιαφέρον για την μελέτη και τη μέτρηση της προσβασιμότητας των αστικών κέντρων με σκοπό την βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των κοινωνικών ομάδων και ιδιαίτερα των ευάλωτων, όπως οι ηλικιωμένοι, οι φτωχοί και τα άτομα με αναπηρία, οι οποίες χρήζουν περισσότερο απ' όλους ανάγκης κοινωνικής ένταξης. Βασική προϋπόθεση είναι ένα προσβάσιμο φυσικό, δομημένο ή ηλεκτρονικό περιβάλλον, με καθολικό σχεδιασμό, ασφαλές και χωρίς εμπόδια, έτσι ώστε να καλύπτει τις ανάγκες όλων των χρηστών.

Πρέπει να καταλάβουμε όλοι την αναγκαιότητα ύπαρξης υποδομών προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρία, αλλά και για το σύνολο του πληθυσμού, στο πλαίσιο της δημιουργίας μιας βιώσιμης και δημοκρατικής Κοινωνίας των Πολιτών.

Η αξιοποίηση των υποδομών προσβασιμότητας στις πόλεις και ειδικά στα μικρά αστικά κέντρα είναι πολύ σημαντική και εξασφαλίζει στους πολίτες την εξυπηρέτησή τους με ισότητα και ασφάλεια και την χρησιμοποίηση του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο ζουν και δραστηριοποιούνται, όσο το δυνατόν πιο αυτόνομα.

Στη παρούσα εργασία επιχειρήθηκε να καταγραφεί και να μελετηθεί ο βαθμός προσβασιμότητας του Δήμου Δίου-Ολύμπου με ιδιαίτερη έμφαση στην πρωτεύουσα του Δήμου, το Λιτόχωρο, για τα άτομα με οποιαδήποτε μορφή αναπηρίας ή με άλλες δυσκολίες μετακίνησης, να διερευνηθεί κατά πόσο εξασφαλίζεται το ισότιμο δικαίωμα της πρόσβασης των ατόμων αυτών στις υποδομές του Δήμου, με σκοπό τόσο την εξυπηρέτησή τους, όσο και την απόλαυση της μοναδικής ομορφιάς των περιοχών του Δήμου, καθώς και να προταθούν τρόποι αξιοποίησης των υποδομών προσβασιμότητας, ούτως ώστε ο Δήμος Δίου-Ολύμπου να γίνει πιο φιλικός για τα άτομα αυτά.

Τα αποτελέσματα της προσπάθειας αυτής ελπίζω να γίνουν το εναρκτήριο έναυσμα για μια μεγαλύτερης κλίμακας, πανελλαδική, πιο ενδελεχή και εκ βάθρων έρευνα για την

αξιοποίηση των υποδομών προσβασιμότητας για άτομα με αναπηρία των αστικών κέντρων της Ελλάδας, με ιδιαίτερη έμφαση στα μικρότερα αστικά κέντρα.

Από την παρούσα έρευνα προκύπτει ότι υπάρχει σημαντικό πρόβλημα προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρία στο Δήμο Δίου-Ολύμπου. Με την έρευνά μου θα ήθελα να συμβάλω στην ενημέρωση και σωστή πληροφόρηση των στελεχών της δημόσιας διοίκησης αλλά και των πολιτών, όσον αφορά στις ζωές των ανθρώπων με αναπηρία και την αναγκαιότητα της εφαρμογής της προσβασιμότητας των υποδομών και υπηρεσιών για τα άτομα αυτά, αλλά και για το σύνολο του πληθυσμού.

Παρακάτω προτείνονται κάποιες ικανοποιητικές λύσεις που θα βελτιώσουν την υφιστάμενη κατάσταση στο Δήμο Δίου-Ολύμπου:

- Αναμόρφωση και οδική ένωση των Κοινοτήτων του Δήμου με αστική συγκοινωνία.
- Προσβασιμότητα οδικών δικτύων και κυκλοφορία ειδικά διαμορφωμένων μίνι λεωφορείων, φιλικών στη μετακίνηση με αμαξίδιο εντός του Δήμου και σχεδίαση ψηφιακού χάρτη διαδρομών.
- Προσβασιμότητα σε αθλητικές εγκαταστάσεις με κατάλληλες υλικοτεχνικές υποδομές και διοργάνωση αγώνων με την συμμετοχή των ΑμεΑ.
- Προσβασιμότητα σε περισσότερες τουριστικές εγκαταστάσεις με χρήση πλατφόρμας Seatrack (ειδική ράμπα μετακίνησης).
- Δημιουργία περισσότερων θέσεων στάθμευσης για ΑμεΑ, κυρίως σε διάφορα σημεία ενδιαφέροντος όπως αγορά, δημόσιες υπηρεσίες, μουσεία, παραλίες κ.α.
- Έλεγχος, αστυνόμευση και επιβολή προστίμων από την Δημοτική Αστυνομία. Θα μπορούσε να υπάρξει αστυνόμευση εξ αποστάσεως, για την τήρηση της ομαλής κυκλοφορίας σε σημεία αυξημένης κίνησης και απαλοιφή των παράνομων σταθμεύσεων και παρακωλήσεων αυτής, επιβολή προστίμων με φωτογραφία από τις κάμερες και ταχυδρομική κοινοποίηση.
- Προσβασιμότητα στα μέσα μαζικής μεταφοράς.
- Ανακατασκευή, ανάπλαση φαρδύτερων και χωρίς εμπόδια (κολώνες Δ.Ε.Η., φωτισμού, κάδοι σκουπιδιών κ.α.) πεζοδρομίων, φιλικών προς τα ΑμεΑ, με ειδικές ράμπες μετακίνησης παντού.
- Ικανοποιητική και κατανοητή ειδική σήμανση σε εξωτερικούς και εσωτερικούς χώρους.
- Ειδικές πινακίδες, έντονη διαγράμμιση, ηχητικά σήματα, κυρίως για κωφάλαλα άτομα, αλλά και άτομα με νοητική υστέρηση, δημιουργία ειδικών διαδρομών για άτομα με πρόβλημα όρασης.

Διπλωματική Εργασία της ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

- Προσβασιμότητα στους χώρους πολιτισμού (θέατρο Δίου, θέατρο κάστρου Πλαταμώννα, υπαίθριοι αρχαιολογικοί χώροι με προσβάσιμα μονοπάτια, μουσεία κ.λπ.), καθώς και σε όλους τους δημόσιους χώρους και υπηρεσίες.
- Προσβασιμότητα στον Όλυμπο, με καλύτερα, πιο ασφαλή μονοπάτια που να μπορούν να τα διαβούν και άτομα με αμαξίδιο και κατασκευή εναέριων αναβατήρων.
- Κάθε νέο κατασκευαστικό έργο να περιλαμβάνει όρους και διατάξεις με έμφαση στην προσβασιμότητα των αναπήρων.
- Προσβασιμότητα σε κτίρια με προδιαγραφές για ΑμεΑ.
- Περισσότερες ειδικά διαμορφωμένες τουαλέτες για ΑμεΑ, ανελκυστήρες, φαρδύτεροι διάδρομοι.
- Προσβάσιμες συναλλαγές και εξειδικευμένες διαδικτυακές υπηρεσίες μέσω έξυπνων ψηφιακών εφαρμογών App στα κινητά τηλέφωνα.
- Ενημέρωση της τοπικής κοινωνίας με οπτικοακουστικό υλικό, έντυπη διαφήμιση και διάφορες δράσεις ώστε να καταλάβουν οι πολίτες τις ανάγκες των ΑμεΑ.
- Εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση υπαλλήλων για την εξυπηρέτηση των ΑμεΑ.
- Εκμάθηση δεξιοτήτων και επαγγελματική εκπαίδευση των ΑμεΑ με σκοπό την εύρεση εργασίας και την ομαλή και ισότιμη ένταξη στην κοινωνία.
- Σχεδιασμό και Διαχείριση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων για την αξιοποίηση των ευκαιριών χρηματοδότησης έργων που προσφέρουν τα Ευρωπαϊκά προγράμματα που αφορούν τις ανάγκες των ΑμεΑ.
- Θέσπιση ομάδων εθελοντισμού με σκοπό τη βοήθεια των ΑμεΑ που δεν έχουν στήριξη από την οικογένεια ή το φιλικό τους περιβάλλον.
- Επιβραβεύσεις μαθητών ΑμεΑ και καθιέρωση υποτροφιών στο σχολικό χώρο.
- Ίδρυση Κέντρου Αποκατάστασης ΑμεΑ με εξειδικευμένη φροντίδα από επαγγελματίες ιατρούς, φυσικοθεραπευτές και ψυχολόγους.
- Ίδρυση Τοπικού Συλλόγου για ΑμεΑ και διοργάνωση ετησίων εράνων για τη χρηματοδότησή του.
- Δημιουργία Φορέα Εκπροσώπησης ΑμεΑ στο Δήμο.
- Ανοιχτή ψηφιακή επικοινωνιακή πλατφόρμα άμεσης βοήθειας, ενημέρωσης των ΑμεΑ, που να λειτουργεί σε 24ωρη βάση.
- Δημιουργία Τράπεζας Πληροφοριών για τα ΑμεΑ της περιοχής.
- Προγράμματα έρευνας, αξιολόγησης πληροφοριών και καινοτόμες ιδέες για την βοήθεια των αναπήρων.
- Ενθάρρυνση και διοργάνωση καλλιτεχνικών εκθέσεων, λογοτεχνικών αφιερωμάτων που θα βοηθήσουν τα ΑμεΑ στην κοινωνική τους ένταξη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 8ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ. (2018). Ανάκτηση 2 11, 2023, από <https://epublishing.ekt.gr>.
- amea.gov.gr*. (n.d.). Ανάκτηση από <https://www.amea.gov.gr/legislation/1/750>
- American Assotiation on Intellectual and Developmental Disabilities. (n.d.). *AAIDD*. Ανάκτηση από <https://www.aaid.org/>
- Bijou & Dunitz-Johnson . (1981).
- Binet & Simon. (1916).
- dion-olympos.gr*. (n.d.). Ανάκτηση από <https://www.dion-olympos.gr/episkevastike-kai-topothetithike-to-seatrac-stin-paralia-leptokaryas/>
- ec.europa.eu*. (n.d.). Ανάκτηση από <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1141&eventsId=1871&furtherEvents=yes>
- ECA-European concept for accessibility. (2003). Ανάκτηση από <http://www.eca.lu/index.php/documents/eucan-documents/13-2003-european-concept-for-accessibility-2003/file>.
- European Commission. (2020). Ανάκτηση από Access City Award 2020: Examples of best practice in making EU cities more accessible: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1141>
- European Commission. (2021). Ανάκτηση από Access City Award 2021: Examples of best practice in making EU cities more accessible: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1141>
- Gallahue. (2002).
- Greenspan, S. (1999).
- <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1137&langId=el>. (n.d.).
- <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1484&langId=en>. (n.d.).
- <https://www.un-ilibrary.org/content/books/9789210479035/read>. (n.d.).
- Ke, X., & Liu, J. (2012). ΝΟΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ.
- Litwin. (1995).
- Luckasson και συνεργάτες. (1992).
- maxmag.gr*. (n.d.). Ανάκτηση από <https://www.maxmag.gr/eidiki-agogi/noitiki-anapiria-poes-einai-oi-pente-katigories-tis/>
- mentalhealth.gov*. (n.d.). Ανάκτηση από <https://www.mentalhealth.gov/basics/what-is-mental-health>
- Mercer. (1973).

- Schalock RL, Luckasson RA, Shogren KA, et al. (2007). The renaming of mental retardation: understanding the change to the term intellectual disability. *Intellectual and Developmental Disabilities*.
- Sherrill. (2004).
- Stone D. & Corella A. (1996). A model of factors affecting the treatment of disabled individuals in organisations. *Academy of Management Review*.
- Tredgold. (1908).
- UN Disability and Development Report. (2018). *un.org*. Ανάκτηση από <https://www.un.org/development/desa/disabilities/wp-content/uploads/sites/15/2019/06/cover-disability-sdgs.png>
- Wechsler. (1958).
- World Health Organization. (2001). *International Classification of Functioning, Disability and Health*. Ανάκτηση από <https://apps.who.int/iris/handle/10665/42417>
- World Mental Health Report. (2022). *World Health Organization*. Ανάκτηση από <https://www.who.int/publications/i/item/9789240049338>
- World report on disability. (2011). *World Health Organization*. Ανάκτηση από <https://apps.who.int/iris/handle/10665/44575>
- World report on hearing. (2021). *World Health Organization*. Ανάκτηση από <https://www.who.int/publications/i/item/9789240020481>
- World report on vision. (2019). *World Health Organization*. Ανάκτηση από <https://www.who.int/publications/i/item/9789241516570>
- Ανακοίνωση Ευρωπαϊκής Επιτροπής. (2010). Ανάκτηση από [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2010\)0546_/com_com\(2010\)0546_el.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2010)0546_/com_com(2010)0546_el.pdf)
- Αργυροπούλου, Γ. (2021). Αξιολόγηση της προσβασιμότητας εμποδιζόμενων ατόμων σε ένα αστικό κέντρο και βελτιστοποίηση αυτής μέσω έξυπνων εφαρμογών. Μελέτη περίπτωσης η πόλη της Καλαμάτας.
- Δήμος Κομοτηνής. (n.d.). *visitkomotini.com*. Ανάκτηση από <https://visitkomotini.com/journal/access-city-award-2021komotini>
- ΕΛΣΤΑΤ. (2002). *statistics.gr*. Ανάκτηση από <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJO12/2002>
- Εταιρεία Γονέων Ατόμων Νοητικά Υστερούντων. (n.d.). *egany.org*. Ανάκτηση από <https://egany.org/%CE%BD%CE%BF%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%80%CE%B7%CF%81%CE%AF%CE%B1/>
- Ηνωμένα Έθνη. (n.d.). *unric.org*. Ανάκτηση από <https://unric.org/el/%CF%83%CF%8D%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%8E%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1->

%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B1%CF%84%CF%8C%CE%BC%CF%89%CE%BD-%CE%BC-
2/

Μαμαλικίδου, Ε. (2017). Ο.Τ.Α. και ΑΝΑΠΗΡΙΑ: Η Προσβασιμότητα του περιβάλλοντος μετά τις νέες νομοθετήσεις. Μελέτη περίπτωσης: Δήμος Καβάλας.

Μάνος. (1997).

Ν.1566/1985. (n.d.). Ανάκτηση από
<https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/276374/nomos-1566-1985>

Περιφερειακή ένότητα Πιερίας. (2022, 5 18). *pieria.pkm.gov.gr*. Ανάκτηση από
<https://pieria.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=290&pressid=23869>

Σπυριδωνίδου, Π. (2011). Ο βαθμός ικανοποίησης των ατόμων με κινητικές βλάβες αναφορικά με την προσβασιμότητα στους δημόσιους χώρους και υπηρεσίες στο Δήμο Ηρακλείου.

Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (ΑμεΑ). (n.d.). Ανάκτηση από
<https://unric.org/el/%CF%83%CF%8D%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%8E%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B1%CF%84%CF%8C%CE%BC%CF%89%CE%BD-%CE%BC-2/>

ΦΕΚ 699/Β'/20-03-2014. (n.d.). Ανάκτηση από
https://www.statistics.gr/documents/20181/1210503/FEK_defacto_rev.pdf/9c89fec2-5367-47f4-b34b-ba3a3ab38a4a

ΦΕΚ 79/Α'/09-04-2012. (n.d.). Ανάκτηση από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-periballon/oikodomes/n-4067-2012.html>

Φελούκα, Β. (2007). Τα άτομα με κινητικές αναπηρίες και ο ελεύθερος χρόνος τους.

Χατζημιχαήλ, Ε. (2020). Προσβασιμότητα και παραδείγματα προσβάσιμων πόλεων.

Χριστοφή, Μ. (2013). Προσβασιμότητα και αναπηρία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Αξιοποίηση υποδομών προσβασιμότητας για άτομα με αναπηρία. Η περίπτωση του Δήμου Δίου-Ολύμπου

Το παρόν ερωτηματολόγιο πραγματοποιείται στο πλαίσιο εκπόνησης διπλωματικής εργασίας με τίτλο: «Αξιοποίηση υποδομών προσβασιμότητας για άτομα με αναπηρία. Η περίπτωση του Δήμου Δίου-Ολύμπου», στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Δημόσια Διοίκηση του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδος.

Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο, εμπιστευτικό και τα αποτελέσματα που θα προκύψουν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για το σκοπό της εν λόγω εργασίας.

Θα χρειαστείτε περίπου τρία λεπτά για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Η συμμετοχή σας είναι πολύτιμη και θα συμβάλλει στην επιτυχή διεξαγωγή της παρούσας έρευνας.

Σας ευχαριστώ θερμά εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας.

Με ιδιαίτερη εκτίμηση,
Δεληγιάννη Ολυμπία, μεταπτυχιακή φοιτήτρια

A. Δημογραφικά στοιχεία

A1. Φύλο

- Άνδρας
- Γυναίκα

A2. Ηλικία

- Κάτω των 20
- 21-30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- 61-70
- Άνω των 71

A3. Οικογενειακή κατάσταση

- Άγαμος/η
- Έγγαμος/η
- Διαζευγμένος/η
- Χήρος/α

A4. Αριθμός παιδιών

- Κανένα
- 1
- 2
- 3
- >3

A5. Επίπεδο εκπαίδευσης

- Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση
- Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση
- Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (ΑΕΙ/ΤΕΙ)
- Μεταπτυχιακό Δίπλωμα
- Διδακτορικό Δίπλωμα

A6. Επάγγελμα

- Ιδιωτικός Υπάλληλος
- Δημόσιος Υπάλληλος
- Ελεύθερος Επαγγελματίας
- Συνταξιούχος
- Φοιτητής
- Φαντάρος
- Άνεργος

A7. Τόπος κατοικίας

- Λιτόχωρο
- Λεπτοκαρυά
- Σκοτίνα
- Παντελεήμονας

- Πλαταμώνας
- Ν. Πόροι
- Δίον
- Κονταριώτισσα
- Αγ. Σπυρίδωνας
- Βροντού
- Καρίτσα
- Ν. Έφεσος
- εκτός Δήμου Δίου-Ολύμπου

A8. Είστε άτομο με αναπηρία;

- Ναι
- Όχι

Προσωπική αναπηρία

A8(α). Εάν ναι τί είδους αναπηρία έχετε;

- Κινητική
- Νοητική
- Πρόβλημα ακοής
- Πρόβλημα όρασης
- Άλλο

Αναπηρία σε άλλο άτομο

A9. Υπάρχει στο οικογενειακό, φιλικό, κοινωνικό σας περιβάλλον άτομο με αναπηρία;

- Ναι
- Όχι

Αναπηρία σε άλλο άτομο

A9(α). Εάν ναι τί είδους αναπηρία έχει;

- Κινητική
- Νοητική

- Πρόβλημα ακοής
- Πρόβλημα όρασης
- Άλλο

A10. Ποιό είναι κυριότερο μέσο μεταφοράς σας;

- Ι.Χ.
- Δημόσιες μεταφορές
- ΤΑΞΙ
- Χωρίς μηχανοκίνητο όχημα

B. Προσβασιμότητα του Δήμου Δίου-Ολύμπου. (0=Καθόλου, 1=Λίγο, 2=Μέτρια, 3=Πολύ, 4=Πάρα πολύ)

Δώστε μια απάντηση σε κάθε ερώτηση

B1. Πόσο προσβάσιμο θεωρείτε τον Δήμο Δίου-Ολύμπου για τα:

	0	1	2	3	4	Δε γνωρίζω
Άτομα με κινητικά προβλήματα;	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Άτομα με νοητικά προβλήματα;	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Άτομα με προβλήματα ακοής;	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Άτομα με προβλήματα όρασης;	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Εμποδιζόμενα άτομα (μητέρα με καροτσάκι, ηλικιωμένος, άτομο που κάνει χρήση πατερίτσας ή μπαστουιού);	☐	☐	☐	☐	☐	☐

B2. Πόσο προσβάσιμο πιστεύετε ότι είναι το Λιτόχωρο για άτομα με αναπηρία ή εμποδιζόμενα άτομα;

	0	1	2	3	4	Δε γνωρίζω
Λιτόχωρο	☐	☐	☐	☐	☐	☐

B3. Έχετε παρατηρήσει τις ράμπες στα πεζοδρόμια του Λιτοχώρου;

	0	1	2	3	4	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

B4. Θεωρείτε πως είναι λειτουργικές;

	0	1	2	3	4	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

B5. Θεωρείτε πως είναι αρκετές σε αριθμό;

	0	1	2	3	4	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

Γ. Προσβασιμότητα στους δημόσιους χώρους του Λιτοχώρου

Δώστε μια απάντηση σε κάθε ερώτηση

Γ1. Πώς θα χαρακτηρίζατε την προσβασιμότητα των παρακάτω δημοσίων χώρων: (0=Ανύπαρκτη, 1=Περιορισμένη, 2=Ικανοποιητική, 3=Εύκολη, 4=Πολύ εύκολη)

	0	1	2	3	4	Δε γνωρίζω
Δημαρχείο	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Κ.Α.Π.Η.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Κέντρο υγείας	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Αγροτικό ιατρείο	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Αστυνομία	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Κ.Ε.Π.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ταχυδρομείο	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Τράπεζες	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Σχολεία	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Δημοτική βιβλιοθήκη	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Αθλητικά κέντρα	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Δημοτικά πάρκα	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Παραλίες	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Όλυμπο	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Μουσεία	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Αρχαιολογικοί χώροι	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Εκκλησίες/Μοναστήρια	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Γ2. Πόσο ικανοποιητική θεωρείτε την πρόσβαση στους ανωτέρω δημόσιους χώρους για: (0=Καθόλου, 1=Ελάχιστα, 2=Μέτρια, 3=Πολύ, 4=Πάρα Πολύ)

	0	1	2	3	4	Δε γνωρίζω
Άτομα με κινητικά προβλήματα;	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Άτομα με νοητικά προβλήματα;	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Άτομα με προβλήματα ακοής;	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Άτομα με προβλήματα όρασης;	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Εμποδιζόμενα άτομα (μητέρα με καροτσάκι, ηλικιωμένος, άτομο που κάνει χρήση πατερίτσας ή μπαστουιού);	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Γ3. Ποιές είναι οι πιο συχνά εμφανιζόμενες ελλείψεις στους ως άνω χώρους; (ιεραρχήστε από 0=Περισσότερη έλλειψη, 1=Πολύ έλλειψη, 2=ούτε λίγο/ούτε πολύ έλλειψη, 3=Λίγο έλλειψη, 4=Καθόλου έλλειψη)

	0	1	2	3	4	Δε γνωρίζω
Εύκολη μετακίνηση εντός κτιρίου	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Αναβατόρια (=τρόπος να σε ανεβάσουν σε όροφο χωρίς ανελκυστήρα)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Κατάλληλες ράμπες	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Υλικοτεχνική υποδομή για τη χρήση της παρεχόμενης υπηρεσίας	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Κατανοητή σήμανση	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Εξειδικευμένο/ενημερωμένο προσωπικό	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Χώροι στάθμευσης για άτομα με αναπηρία	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Τουαλέτες για άτομα με αναπηρία	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Δ. Μέσα μαζικής Μεταφοράς

Δώστε μια απάντηση σε κάθε ερώτηση

Δ1. Πόσο ικανοποιημένοι είστε από την προσβασιμότητα

στο/στην: (0=Καθόλου, 1=Ελάχιστα, 2=Μέτρια, 3=Πολύ, 4=Πάρα Πολύ)

	0	1	2	3	4
Σιδηροδρομικό Σταθμό	☐	☐	☐	☐	☐
Αεροδρόμιο	☐	☐	☐	☐	☐
Λιμάνι	☐	☐	☐	☐	☐
Κ.Τ.Ε.Λ.	☐	☐	☐	☐	☐
Ταξί	☐	☐	☐	☐	☐
Εθνική Οδό	☐	☐	☐	☐	☐

Ε. Δρόμοι

Ε1. Σε ποιό βαθμό υπάρχει μέριμνα (διαγραμμίσεις και ηχητικές αναγγελίες) για τα άτομα με προβλήματα όρασης στο Λιτόχωρο; (0=Καθόλου, 1=Ελάχιστα, 2=Μέτρια, 3=Πολύ, 4=Πάρα Πολύ)

	0	1	2	3	4	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

Ε2. Σε ποιό βαθμό επιτυγχάνεται η εξυπηρέτηση των ατόμων με νοητικές αναπηρίες (κατάλληλη διαμόρφωση πινακίδων και λοιπών σημάνσεων) στο Λιτόχωρο; (0=Καθόλου, 1=Ελάχιστα, 2=Μέτρια, 3=Πολύ, 4=Πάρα Πολύ)

	0	1	2	3	4	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

Ε3. Ποιά είναι η γνώμη σας για την ευκολία στάσης και στάθμευσης στο Λιτόχωρο; (0=Ανύπαρκτη, 1=Περιορισμένη, 2=Ικανοποιητική, 3=Εύκολη, 4=Πολύ εύκολη)

	0	1	2	3	4	
Ανύπαρκτη	☐	☐	☐	☐	☐	Πολύ εύκολη

Ε4. Ποιά πιθανά μέτρα ή αλλαγές θα προτείνατε για την περαιτέρω διευκόλυνσή σας κατά τη μετακίνησή σας στο Δήμο Δίου-Ολύμπου;

Η απάντησή σας:

.....

.....

.....

.....

.....

.....